

НАЦІОНАЛЬНЕ
АГЕНТСТВО УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ 7-Ї ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Херсон – 2016

Херсонська обласна державна адміністрація
Херсонська обласна рада
Херсонська міська рада
Міжрегіональне управління Нацдержслужби
в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях,
Автономній Республіці Крим та м. Севастополі
Херсонське регіональне відділення Асоціації міст України
Херсонський національний технічний університет

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ 7-ї ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Херсон – 2016

**ББК 66.3 (4Укр.)
УДК 352**

Д 362

Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи: збірник матеріалів 7-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції / за наук. ред. проф. Ю. М. Бардачова, І. П. Лопушинського, Р. М. Плюща. – Херсон: ХНТУ, 2016. – 201 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Херсонського національного технічного університету
(протокол №2 від 18 жовтня 2016 року)

Збірник сформовано з матеріалів 7-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції «Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи», що відбулася в дистанційному форматі 21 жовтня 2016 року на базі Херсонського національного технічного університету.

На конференції проаналізовано сучасний стан у сфері державної політики щодо місцевого самоврядування, функціонування органів місцевого самоврядування, особливості сучасних механізмів реформування представницьких органів влади, формування управлінських якостей менеджера в місцевому самоврядуванні та підготовки посадових осіб органів місцевого самоврядування і депутатів місцевих рад.

Видання розраховано на наукових працівників, викладачів і слухачів магістратур публічного управління та адміністрування вищих навчальних закладів, працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також політологів, політичних діячів та партійних активістів.

ББК 66.3 (4 Укр.)

© Колектив авторів, 2016

© Херсонський національний
технічний університет, 2016

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

Бардачов Юрій Миколайович – ректор Херсонського національного технічного університету, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, *голова оргкомітету*.

Лопушинський Іван Петрович – завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України, *заступник голови оргкомітету*.

Плющ Руслан Миколайович – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, доцент, *секретар оргкомітету*.

Бова Тетяна Вячеславівна – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, доцент.

Демченко Володимир Миколайович – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат філологічних наук, доцент.

Дурман Микола Олександрович – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат технічних наук, доцент.

Дурман Олена Леонідівна – старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, магістр державного управління.

Казюк Яніна Мирославівна – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, доцент.

Клюцевський Володимир Іванович – керівник апарату Херсонської обласної державної адміністрації, магістр державного управління.

Коваленко Микола Андрійович – завідувач кафедри фінансів і кредиту Херсонського національного технічного університету, доктор економічних наук, професор.

Криницький Євген Анатолійович – начальник управління освіти, науки та молоді Херсонської обласної державної адміністрації, депутат Херсонської обласної ради.

Миколаєнко Володимир Васильович – Херсонський міський голова, голова Херсонського регіонального відділення Асоціації міст України, магістр з державної служби.

Оленковська Лариса Павлівна – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління, доцент, виконавчий директор Херсонського регіонального відділення Асоціації міст України.

Половцев Олег Валентинович – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, професор.

Попович Наталя Григорівна – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, доцент.

Проніна Оксана Володимирівна – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління, доцент.

Розов Юрій Георгійович – перший проректор Херсонського національного технічного університету, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України.

Савіна Галина Григорівна – проректор Херсонського національного технічного університету з наукової роботи, доктор економічних наук, професор.

Семенченко Федір Григорович – завідувач кафедри філософії, політології та українознавства Херсонського національного технічного університету, доктор політичних наук, професор.

Топалова Ельзара Халілівна – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, координатор магістратури публічного управління та адміністрування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління, доцент.

Філіппова Вікторія Дмитрівна – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат економічних наук, доцент.

Янас Оксана Миколаївна – заступник начальника Міжрегіонального управління Національного агентства України з питань державної служби в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях, Автономній республіці Крим та м. Севастополі.

З М І С Т

АРТЕМЕНКО А. Г. АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ МАЛИХ МІСТ ЯК ЦЕНТРІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ.....	12
БАШИНСЬКИЙ І. А. ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ	15
БЕЛЕЦ Ж. А. ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОСТІ БЮДЖЕТНИХ РЕСУРСІВ...	18
БИКОВ Р. Ю. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	22
БІЛЕЙ М. В. ДЕЛЕГОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ОДНА З ФОРМ РЕАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	30
БІЛОРУСОВ С. Г. ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ТА ПРАКТИКА СТВОРЕННЯ ПОЛІЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	33
БІЛОРУСОВ С. Г., ПАСЕНКО Н. К. ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРАКТИКА ЩОДО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	36
БОНДАРЕВА Л. В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ТА ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В ПРОЦЕСІ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	41
БРАНЕЦКАЯ М. С. АКМЕЛИНГВИСТИКА – НОВАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ	44

ВАТУЛЯ Ю. О. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	47
ДЕМЧЕНКО В. М. ДОТРИМАННЯ ЗВУКОВОГО РЕЖИМУ ЯК ЧИННИК ДЕМОКРАТІЇ	51
ДЗВІНЧУК Д. І., МАЗАК А. В. АКТУАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ».....	54
ДРАГОМИРЕЦЬКА Н. М. ЗАРУБІЖНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	58
ДУРМАН М. О. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ВПЛИВ НА МІСЦЕВУ РЕГУЛЯТОРНУ ПОЛІТИКУ	62
ДУРМАН М. О., НАБОКА С. І. ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ	65
ДУРМАН О. Л. АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	70
ЄВТУШЕНКО О. Н. ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ У ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ СУСПІЛЬСТВА Й ДЕРЖАВИ.....	73
ЗАДОРОЖНИЙ С. А. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	75
КАЗЮК Я. М. РЕЗУЛЬТАТИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	78
КОВАЛЬСЬКА Н. М. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	83

КОВНІР О. І. ІНШОМОВНА КОМУНІКАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ УПРАВЛІНЦІВ	86
КОЖЕВНІКОВ І. О. ЦИВІЛІЗОВАНИЙ ЛОБІЗМ ЯК МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОВІДНОСИН ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	92
КРАВЧЕНКО Т. А. ОПТИМІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	98
КУШНІРОВА Г. П. ДО ПИТАННЯ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ В УКРАЇНІ.....	102
ЛОПУШИНСЬКА І. В. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ (НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	104
ЛОПУШИНСЬКИЙ І. П. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ДО ПИТАННЯ НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ	108
МОЛОДЦОВ О. В. ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОДОЛОГІЮ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	114
ОЛЕНКОВСЬКА Л. П. ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОЦЕСУ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	117
ОЛІФІРЕНКО Л. Д. УДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ МЕХАНІЗМУ СУДОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ.....	121
ПАШКО Л. А. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТРЕНІНГОВОЇ ПРОГРАМИ З ЛІДЕРСТВА ДЛЯ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД.....	124

ПІРАЛІЄВ Е. В., МАРІЄНЧУК С. П. ФІНАНСОВА КОМПОНЕНТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	127
ПІРАЛІЄВ Е. В., ОЛЕФІРЕНКО С. В. КОЛІЗІЇ ТРАНСПОРТНОГО ПОДАТКУ ЯК ДЖЕРЕЛА ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	130
ПЛЮЩ Р. М. ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО БЮДЖЕТ НА 2017 РІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДСИЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	134
ПОЛОВЦЕВ О. В., КОРОБКО Г. Г. МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ПРОЦЕДУР УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ	138
ПОЛЮЛЯХ Р. А. ЗАРУБІЖНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ МЕДИЦИНИ	140
ПОПОВА І. М., ЮХОУ О. А. ОСВІТНЯ РЕФОРМА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	144
ПОПОВИЧ Н. Г. ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ МЕНЕДЖЕРА В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ	147
ПРОКОПЕНКО Л. Л. ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЛИТВІ: ЇХ ФОРМУВАННЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ.....	150
ПРОНІНА О. В., БЕГАН М. П. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ	153
РОМАНОВСЬКИЙ О. О. РОЗУМІННЯ ЗЛА У ХРИСТІЯНСТВІ	156
САВОЙСЬКА С. В. КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ (ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ)	161

СКИБА Н. Г. ЗЕМСЬКА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ, РЕЗУЛЬТАТИ.....	165
ТОПАЛОВА Е. Х. РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ СПІВПРАЦІ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ З НАСЕЛЕННЯМ	168
ТОХТАРОВА І. М. ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	171
ТОЦЬКА Н. Л. МОВНА ПОЛІТИКА ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	176
FILIPPOVA V. D., FILIPPOVA V. V. INSTITUTE OF LOCAL GOVERNMENT AS A FORM OF PUBLIC AUTHORITIES.....	181
ФОМЕНКО О. П. АКТУАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ТА ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ	184
ШУЛЬГА М. О. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	187
РЕКОМЕНДАЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ	191
ПЕРЕЛІК АВТОРІВ	194

ДОПОВІДІ ТА ПОВІДОМЛЕННЯ

Артеменко А. Г.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ МАЛИХ МІСТ ЯК ЦЕНТРІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ

Соціальні відносини в малому місті, що характеризуються помірною інформаційною завантаженістю жителів і, як наслідок, відповідним помірним їхнім залученням до наявних соціально-виробничих процесів, з одного боку, та доступністю всіх видів послуг, що використовуються в міському середовищі, – з іншого, умовним чином відбивають проміжне положення малих міст між великим містом та селом. Це дозволяє використовувати цю категорію поселень як регулятор структури розселення в країні, оскільки мешканці малих міст залишають рідні місця вимушено, під жорстким тиском наявних на сьогодні в Україні обставин. Ці обставини мають бути зміненими. У процесі сприяння збереженню та активізації економічного потенціалу малих та середніх міст, створення нових робочих місць і, як наслідок, активізації механізму побудови доступного житла, держава матиме змогу, з одного боку, стримувати зростання великих міст, а з іншого – сприяти стабілізації соціально-економічного становища в сільській місцевості завдяки розвитку малих міст – районних центрів. Така схема розвитку подій в подальшому дасть поштовх великим містам швидше переходити до інтенсифікації виробництва, упровадження інновацій та нових технологій без залучення додаткових людських ресурсів. Усе це має дати позитивні наслідки правильно втіленої політики децентралізації влади та зміцнення місцевого самоврядування, стати необхідною умовою розвитку новостворених об'єднаних територіальних громад з центрами в малих містах.

Гарантія самостійності жителів малих міст має базуватися на створенні чітких і зрозумілих правил гри по відношенню до держави.

В Україні обов'язково мають бути ухваленими закони «Про нерухомість», «Про комунальну власність», новий Житловий кодекс [3].

Інноваційна організація управління розвитком об'єднаних територіальних громад, де центрами є малі міста, не тільки зворотнім зв'язком оновлює теорію планування розвитку цих міст, а й сприяє активній діяльності органів самоорганізації населення – будинкових, вуличних, квартальних комітетів, позбавляє формальності проведення громадських слухань та публічних звітів посадових осіб органів місцевого самоврядування. Позитивні результати від практичного застосування інноваційної організації управління з особливостями, що властиві малим містам, вимальовують зразки планів їх стратегічного розвитку і мають допомогти як центральній владі країни, так і кожній з територіальних громад малих міст вийти на свій неповторний, єдино правильний шлях розвитку.

Проблеми малих міст далеко виходять за рамки локальних, вимагають глибокого структурного дослідження. «Найгостріші з цих проблем – безробіття, застаріла система охорони здоров'я, занепад матеріальної бази житлово-комунального господарства, стагнація містоутворювальних підприємств, зростання злочинності» [4]. Серед них, своєю чергою, найважчими на сьогодні залишаються економічні. Вони зумовлені, насамперед, обмеженістю фінансових ресурсів територіальних громад, що спонукає залежність місцевих бюджетів від державного. Соціальні проблеми розвитку малих міст зумовлені значною обмеженістю для розвитку та реалізації особистості. Занепад промислових підприємств у період фінансово-економічної кризи спричинив масові звільнення, перехід населення (переважно молоді) до непромислового сектору, на нелегальний заробіток, від'їзд за кордон. Наслідками цих процесів є велика демографічна та соціальна диспропорція.

Не можна оминати й екологічну проблему малих міст. «Значна зношеність основних фондів комунальних підприємств, застарілі технології, фінансова обмеженість місцевих бюджетів спонукають до підвищення природно-техногенного навантаження на природу, знижує рівень безпеки для населення» [2, с. 113].

Вирішення цих проблем має дуже велике значення в процесі розвитку малих міст, адже «мале місто – це координаційний центр певної території (як правило громади), який стимулює її ресурсо- та товарообіг, забезпечуючи тим самим її комплексно-пропорційний розвиток» [1, с. 259].

Отже, комплексний підхід до розвитку малих міст, за якого мають одночасно вирішуватися соціальні, економічні, екологічні, демографічні проблеми малих міст та застосовуватися новітні напрямки, пов'язані з управлінням розвитком об'єднаних територіальних громад, де центрами є малі міста, має бути на сьогодні пріоритетом державно-управлінської діяльності в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гричонкова О.В. Стратегічне управління як сучасний метод оптимізації розвитку малого міста // Управління сучасним містом. – 2006. – № 1-2/1-6 (21-22). – С. 258-262.
2. Гричонкова О.В. Сучасні проблеми розвитку малих міст України // Новітні тенденції розвитку демократичного врядування: світовий та український досвід: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 30 трав. 2008 р.): [у 3 т.] / [за заг. ред. О.Ю. Оболенського, С.В. Сьоміна]. - К., 2008. – Т. 3. – С. 112-113.
3. Житловий кодекс України. Проект Закону України № 2307-д від 04 вересня 2009 року [Електронний ресурс]: електронна база законодавства України «Ліга: Закон Enterprise», версія 8.2.3. – К.: Інформаційно-аналітичний центр «Ліга», ТОВ «Ліга:Закон», 2012. – Систем. вимоги:

Intel Pentium III; 1,2 Gb RAM; Windows 2000/XP/Vista/7. – Назва з екрану.

4. Кравченко С.О. Державно-управлінські реформи: теоретико-методологічне обґрунтування та напрями впровадження: [монографія] / С.О. Кравченко. – К.: НАДУ, 2008. – 296 с.

Башинський І. А.

ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

В Україні на початку 90-х років ХХ століття в усіх сферах суспільного життя почали відбуватися докорінні зміни, що викликали в населення країни помітне підвищення інтересу до питань економіки. Ця галузь потребує певного рівня економічної грамотності та податкової культури, формування яких відбувається впродовж тривалого часу і є одним із пріоритетних напрямків державної політики. Знання про бюджетно-податкову політику держави, механізми оподаткування, елементи податку є необхідними складовими податкової культури особистості.

Виховання сумлінного платника податків починається з дитинства. Розуміючи, що усвідомлення обов'язку сплачувати податки виховується з раннього віку, що виникає лише на базі отриманих комплексних знань, працівники ДФС України визначили своїм головним завданням навчання та виховання майбутніх платників податків.

Виховання дітей старших груп дошкільних закладів та початкових класів шкіл починається з розповідей дітям про податки (для чого їх треба сплачувати, за рахунок яких коштів будуються дитячі садки та школи, отримують заробітну плату вчителі, лікарі, військовики, поліція тощо). Кольорові ілюстровані книжки казок, книжки-розмальовки, конкурси малюнків, ділові ігри повинні стати основним інструментом у формуванні

дітей цього віку початкових знань про податкову систему країни. На базі отриманих від вихователів і вчителів початкових знань з дітьми старших класів проводиться виховна і роз'яснювальна робота працівниками контролюючих органів шляхом проведення навчальних, пізнавально-ігрових та публічних заходів.

Навчальні заходи передбачають організацію роботи класів з поглибленим вивченням податкових дисциплін («податкових класів»), проведення лекцій з податкової тематики, практичних занять, тестувань, семінарів, анкетувань та колоквиумів у навчальних закладах. Важливою формою навчальних заходів є практичне заняття. Практичне заняття має на меті сформувати в учнів практичні навички застосування податкового законодавства та спілкування з контролюючими органами.

Пізнавально-ігрові заходи полягають у проведенні вікторин, ділових ігор, брейн-рингів, постановки тематичних вистав.

До публічних заходів належать організація та проведення Всеукраїнського конкурсу дитячої творчості «Податки очима дітей», Днів відкритих дверей у податкових інспекціях (екскурсій), участь працівників контролюючих органів у проведенні Дня знань та Свята останнього дзвінка, тематичні вечори та зустрічі.

Головна мета таких заходів – посилити творчий чинник у вихованні та формуванні свідомого відношення до сплати податків дітей та молоді шкільного віку, навчити азів податкової грамотності, допомогти розібратися й усвідомити, що сплачувати податки не тільки потрібно, а й почесно, розтлумачити, куди вони спрямовуються і як від них залежить добробут суспільства.

Знання про бюджетно-податкову політику держави, механізми оподаткування, елементи податку є необхідними складовими податкової культури особистості, що дають змогу зрозуміти закони економічного

розвитку [1]. Опанувати цими знаннями допоможе посібник «Основи податкових знань» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів, розроблений Міністерством освіти і науки України за підтримки Уряду [2]. Також видано для молодших школярів ілюстровану книжку «Казка про податки». Водночас запровадження навчальних, пізнавально-ігрових та публічних заходів у загальноосвітніх навчальних закладах, розроблення та видання посібника «Основи податкових знань» для школярів 9 класу є лише першим кроком на шляху формування податкової культури молоді. Попри те, що останнім часом з боку держави надається більше уваги вихованню сумлінного платника податків, ця робота носить переважно епізодичний та несистемний характер. В Україні до цього часу не розроблено наукову, фундаментально обґрунтовану систему з формування податкової культури населення взагалі та підростаючого покоління зокрема. Програма формування високої податкової культури населення, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1999 року №636 [3] носить переважно декларативний характер, на практиці реально не діє, відсутній механізм її впровадження, не визначено конкретних виконавців, не встановлено відповідальність за її невиконання. По суті, вона залишилася невиконаною.

Таким чином, одним із пріоритетів державної податкової політики в діяльності органів державної фіскальної служби України є робота з молодим поколінням, оскільки саме з дитинства важливо виховувати в майбутніх платників податків податкову культуру, що сприятиме формуванню в суспільстві ідеології добровільної сплати податків. Державна фіскальна служба України повинна надавати більше уваги вихованню податкової грамотності майбутніх платників податків, формуванню їхньої активної громадянської позиції, оскільки виховання сумлінного платника податків починається з дитинства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Основи податкових знань: посіб. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів / Г.М.Калач, Ю.М.Коваленко, Т.А.Забарна, О.О. Мишкіна, Т.Г.Гільберг. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. – 128 с.
2. Виховання економічної культури молоді засобами курсу «Основи податкових знань» / Т. С. Гребенюк // Пед. пошук. – 2014. - № 1. – С. 73-74.
3. Про схвалення Програми формування високої податкової культури населення та підтримки зусиль органів державної податкової служби, спрямованих на наповнення дохідної частини бюджетів і державних цільових фондів: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1999 року №636// Зібрання постанов Уряду України, 1999. – № 2 – С.19: [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/636-99-%D0%BF>

Белец Ж. А.

**ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОСТІ БЮДЖЕТНИХ РЕСУРСІВ**

Однією із важливих проблем формування місцевих бюджетів є забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів та формування міжбюджетних відносин з метою підвищення рівня фінансової самодостатності шляхом посилення бюджетної децентралізації. Для того, щоб громада була здатною забезпечити виконання своїх завдань, вона має володіти відповідним обсягом фінансових ресурсів, що потрібні для покриття власних витрат. Принцип фінансової самостійності є ключовим при формуванні бюджетів органів місцевого самоврядування [3].

Теоретико-методологічними проблемами формування та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів у вітчизняній науці присвячено праці таких учених-економістів, як С. Буковинського,

О. Василика, А. Даниленка, О. Кириленко, В. Кравченка, Луніної, І. Лютого, В. Опаріна, К. Павлюк, О. Романенко, В. Федосова, І. Чугунова, С. Юрія та ін. Забезпечення децентралізації управління місцевими фінансами в останні роки активно досліджується й у доктрині державного управління. Серед вітчизняних вчених відомі праці В. Вакуленка, Ю. Гаврилюка, Н. Гринчук, Ю. Ганущака, Я. Казюк, І. Лопушинського, В. Мамонової, О. Сунцова та ін. Водночас недостатньо вивченим залишається питання щодо визначення ролі та повноважень органів місцевого самоврядування в системі управління фінансами на місцевому рівні.

На сьогодні не викликає сумніву, що одним із головних складників здійснення комплексу економічних реформ в Україні є проведення реформи у сфері публічних фінансів. Їх розвиток за єдиними, чітко визначеними критеріями, з обов'язковим урахуванням взаємозв'язку окремих ланок публічних фінансів між собою створює підґрунтя для побудови сучасної системи управління фінансовими потоками як на державному, так і на місцевому рівнях. Про це неодноразово зазначали науковці й фахівці та визнавали в офіційних документах. Однак проблема не втратила своєї актуальності й сьогодні [2].

У той же час в умовах нестачі фінансового ресурсу проблема оптимального перерозподілу повноважень та бюджетних коштів між центральними та місцевими органами влади та місцевого самоврядування потребує проведення детального аналізу в контексті підвищення ефективності бюджетної системи.

Так, доходи місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) 2015 р. зросли до 120,5 млрд грн, що на 19,4 млрд грн, або на 19,1% більше відповідного показника 2014 р., що слід уважати результатом першого етапу бюджетної децентралізації. За підсумками I півріччя 2016 р. доходи

місцевих бюджетів становили 75,8 млрд грн, а отже, до кінця року затверджені планові показники буде перевиконано.

Завдяки прийнятим наприкінці 2014 р. змінам до Бюджетного та Податкового кодексів України органам місцевого самоврядування було передано додаткові бюджетні повноваження, за ними закріплено стабільні джерела доходів для їх реалізації. Водночас запроваджено новий механізм бюджетного регулювання – систему тотального збалансування всіх місцевих бюджетів замінено системою горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя.

Одночасно розширено джерела формування дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок передачі їм окремих доходів державного бюджету: 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки.

До місцевих бюджетів наразі також зараховується 80% екологічного податку (раніше – 35%), запроваджено новий акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання у сфері роздрібної торгівлі підакцизних товарів за ставкою 5% від вартості підакцизних товарів (з податком на додану вартість).

У місцевій владі вперше з'явився реальний інтерес до локальної боротьби з нелегальним виробництвом та обігом, а також контрабандою підакцизних товарів з метою наповнення власних бюджетів. Розширилася також сфера оподаткування майнових податків: зменшено обсяги пільгових площ нерухомого майна, до бази оподаткування включено нежитлове майно, запроваджено транспортний податок.

Водночас змінами до Податкового кодексу України органам місцевого самоврядування розширено права самостійно визначати ставки

місцевих податків та зборів і встановлювати пільги з їх сплати, що підвищило їх фіскальну незалежність [1, с. 286-287].

Отже, на сучасному етапі становлення економіки України зроблено значний крок вперед в проведенні реформи міжбюджетних відносин, ухвалено відповідні зміни до законодавства, змінено механізми бюджетного фінансування та вирівнювання. Разом з тим місцеві ради та громади виявилися не цілком готовими до змін, особливо це стосується процесу об'єднання громад та встановлення ставок податків і розподілу коштів в умовах нової системи вирівнювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». – К. : НІСД, 2016. – 688 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslanya_new-ss2e3.pdf
2. Звіздай О.В. Місцеві бюджети в умовах децентралізації // Теорія та практика державного управління, 2016. - № 2(5). – С. 1-5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-2/doc/3/304.pdf>
3. Набатова Ю.О., Ус Т.В. Формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання Дніпропетровського аграрно-економічного університету, 2015. - №5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4100>

Биков Р. Ю.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Підвищення ефективності управління майном територіальних громад повинно стати тим рушієм, що дасть змогу територіальним громадам розвивати економічне підґрунтя своєї діяльності та залучати до місцевих бюджетів додаткові кошти. Це, своєю чергою, має призвести до підвищення соціально-економічної ефективності виробництва, забезпечення взаємопов'язаності соціальних вимог з стратегією розвитку економіки регіону, створення умов для підвищення ефективності діяльності підприємств, конкурентного середовища, сприяння технологічному та управлінському оновленню комунальних підприємств. Таким чином, будуть задовольнятися потреби дальшого розвитку суспільства та структурної перебудови регіональної і місцевої економіки.

Шляхами підвищення ефективності управління майном територіальних громад можуть стати як приватизація, так і передача комунального майна в оренду – чи у вигляді цілісних майнових комплексів, чи у вигляді окремих індивідуально визначених об'єктів.

Системний підхід до управління комунальним майном і до вдосконалення форм і методів його організації і управління не обмежується системним представленням цілей і завдань управління з урахуванням реальної економічної ситуації. Як відомо з системного аналізу, ідеологія систем і системного підходу до управління тримається на уявленні про об'єкти управління як сукупність взаємозв'язаних і взаємодіючих елементів різної природи, що мають різні властивості. Звідси, зі всією неминучістю, слідує потреба аналізу специфіки управління окремими видами об'єктів комунальної власності, майнових цінностей і характерних напрямків удосконалення управління найбільш показними

видами комунального майна відповідно до сформульованих загальних цілей і завдань управління.

Управління перетворенням форм і відносин власності поширюються, насамперед, на процеси приватизації підприємств, об'єктів нерухомості, інших видів майна, що знаходяться в комунальній власності. Сюди ж належить банкрутство та ліквідація неспроможних комунальних підприємств. Рівною мірою до управління перетворенням форм та відносин власності належить й одержавлення майна, що знаходиться в приватній власності, шляхом його викупу або заснованого на законі відторгнення (наприклад, у рахунок компенсації неоплачених боргів).

Стало очевидним, що приватизація з чисто фіскальними (наповнення місцевого бюджету) цілями і прагненням збільшити частку приватного сектору в місцевій економіці є економічно мало ефективною і спричинила несприятливі соціальні наслідки. Дальшу приватизацію державних і комунальних підприємств, цілісних майнових комплексів слід, на нашу думку, проводити лише за наявності переконливо підтвердженої прогнозно-аналітичними оцінками економічної і соціальної доцільності

Управлінські рішення щодо приватизації комунальних підприємств не мають ухвалюватися поза розглядом дальших актів їх акціонування, реструктуризації, що забезпечують підвищення ефективності, стійку діяльність у ринкових умовах господарювання, властивих сучасній українській економіці. Способи приватизації будь-якого об'єкта комунальної власності повинні встановлюватися з урахуванням думок не лише органів управління комунальним майном, але й компетентних фінансистів, юристів, оцінювачів, аудиторів.

Приватизаційна політика органів місцевого самоврядування, на нашу думку, повинна спиратися на такі принципіальні положення:

1. Сприяння процесам приватизації об'єктів комунального майна з передачею їх у руки нових власників, які мають вільні кошти для інвестицій і бажання робити ці інвестиції та забезпечувати необхідну реструктуризацію об'єкта з метою його дальшого економічно ефективного і соціально-доцільного використання.

2. Уключення до умов приватизації зобов'язань потенційного власника використовувати об'єкт за призначенням та уникати соціально і економічно шкідливих наслідків його вживання.

3. Проведення приватизації на конкурсній, аукціонній основі із залученням до участі в торгах широкого кола інвесторів.

4. Надання надійних державних та муніципальних гарантій прав приватизаторів на приватизаційну власність.

5. Надання переваги наданню природних об'єктів комунальної власності в оренду, замість їх приватизації, що в більшості випадків забезпечує довготривалий позитивний ефект.

6. Урахування соціальних ефектів приватизації, таких як зайнятість і доходи мешканців відповідних територіальних громад, якість і рівень життя, соціальне забезпечення і соціальні гарантії, разом з економічними чинниками, бюджетною ефективністю.

Водночас із удосконаленням управління перетворенням форм і відношень власності у вигляді приватизації комунального майна в міру виявлення невдалих і помилкових сценаріїв приватизації і виникнення потреб у розширенні комунального сектору за рахунок приватного слід вводити в дію процеси деприватизації майна.

Ці дії ефективні також у випадках, коли боржники не мають реальної можливості виконувати задекларовані ними та органами місцевого самоврядування зобов'язання, записані в договорі приватизації.

Незважаючи на вкрай обмежені бюджетні можливості нинішніх місцевих бюджетів (хоча вони й зросли внаслідок перерозподілу бюджетних коштів та бюджетної децентралізації), місцева влада повинна віднаходити кошти для викупу тих об'єктів, майнових цінностей, що знаходяться в приватній власності.

Не менш гостра проблема управління використанням видів, об'єктів комунального майна, що залишаються в комунальній власності, і не підлягають приватизації в цей період часу. Цій проблемі надається значно менше уваги ніж процесам управління приватизацією комунального майна. Тим часом, хоча формально суб'єкт власності на такі об'єкти в особі органів місцевого самоврядування зберігся, під час переходу до ринкових відносин і розширення пов'язаних з ним різноманіття відносин власності, характер управління комунальним майном багато в чому змінився – тому потрібні нові підходи до управління. У цьому й полягає вдосконалення управління об'єктами майна, що зберігають комунальну форму власності та їх ефективне використання на благо відповідних територіальних громад.

По-перше, значно розширилося коло видів управління комунальним майном. На зміну радянському директивному плануванню діяльності і прямого оперативного управління різними об'єктами державної власності, прийшли ринкові методи ведення господарської діяльності, а саме:

- передача об'єктів у господарське відання та оперативне управління;
- управління власністю, зданою в оренду, у заставу;
- управління лізингом майна;
- довірче (трастове) управління тощо.

По-друге, поява приватної власності на засоби виробництва, втрата державою монопольного права власності на низку об'єктів, конкуренція державних, комунальних і недержавних форм власності призвели до

різкого підвищення вимог до економічної ефективності управління використанням видів, об'єктів майна, що зберегли державну чи комунальну форму власності.

Особливо гостро виявилися проблеми управління використанням комунальної власності після реформ комунальних підприємств, у результаті яких ці підприємства передаються в господарське відання або оперативне управління. Виникають постійні колізії між комерційною природою комунальних підприємств та комунальною власністю на закріплене за ними майно.

Юридична конструкція права господарського відання надає суб'єкту такого права дуже широке коло повноважень щодо володіння, користування, розпорядження комунальним майном, яке реально здійснюються одноосібно керівником підприємства. У той же час коло повноважень власника в особі органів місцевого самоврядування досить обмежене. У результаті керівники комунальних підприємств безконтрольно управляють господарськими процесам, фінансовими потоками, використовують прибуток, не будучи пов'язаними потребою погоджувати свої дії з власником майна (за винятком розпоряджання належною територіальним громадам нерухомістю). Доходи, що отримуються підприємствами від використання комунальної власності у вигляді майна, надходять не до місцевих бюджетів, а ними розпоряджаються самі підприємства. Унаслідок цього територіальні громади не використовують свого права отримувати доходи як власники визначального чинника виробництва – основних засобів.

Проведений аналіз діяльності низки комунальних підприємств, що функціонують на праві господарського відання чи оперативного управління, значна частина яких є прибутковими, свідчить про доцільність

таких заходів щодо вдосконалення управління цими об'єктами комунального майна:

- збереження як комунальних лише тих підприємств, які потрібні для виконання функцій, що належать органам місцевого самоврядування;

- установлення порядку, згідно з яким певна частина прибутку комунальних підприємств (понад податок на прибуток) підлягає обов'язковому перерахуванню до місцевого бюджету;

- посилення контролю за діяльністю комунальних підприємств і підвищення відповідальності керівного складу підприємств, а саме:

- призначення керівників комунальних підприємств на конкурсній основі;

- проведення органами місцевої влади, що виступають в ролі власників майна підприємств, періодичної атестації керівників підприємств,

- включення до контрактів, які укладаються з керівниками комунальних підприємств, пунктів, що визначають порядок ухвалення рішень, пов'язаних з використанням комунальної власності та розподілом доходів підприємства, отриманих за рахунок комунального майна.

Таким чином, основна лінія в удосконаленні управління комунальним майном, переданим до господарського відання (або в оперативне управління) комунальному підприємству полягає в більш повній реалізації власником майна своїх природних прав і повноважень на користь ефективного використання об'єктів власності. Не можна допускати випадків, щоб делегування повноважень з управління комунальним майном призводило до втрати керованості ним з боку власника, що спричиняє за собою недоотримання органами місцевого самоврядування або відповідними органами з управління комунальним

майном економічних і соціальних вигод від використання комунального майна.

У той же час, поліпшення управління комунальним майном – не єдина можливість реформування відносин у сфері комунальної власності та підвищення ефективності її використання.

Слід сказати, що, починаючи з 2014 року, держава, в особі законодавчої та виконавчої гілок влади, знову повернулася до питань регулювання сфери управління комунальною власністю, у тому числі й через децентралізацію.

Так, наприклад, п. 8. статті 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1] передбачає механізми захисту комунальної власності громад, що об'єднуються, а саме:

«У період з дня набрання чинності рішеннями сільських, селищних, міських рад про добровільне об'єднання територіальних громад, а також у разі підтримки добровільного об'єднання територіальних громад на місцевому референдумі, до формування органів місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади відчуження, передача в оренду (користування), заставу (іпотеку), лізинг, концесію, оперативне управління об'єктів комунальної власності територіальних громад, що об'єдналися, забороняється».

Крім того, п. 1. статті 10 цього Закону передбачає, що «держава здійснює фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст шляхом надання об'єднаній територіальній громаді коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади».

Таким чином, держава бере участь у формуванні нової комунальної власності територіальних громад та підтримує створення нової, якіснішої

структури комунальної власності. Хоча, за аналізом USAID [2], рівень бюджетної забезпеченості на утримання і розвиток місцевої інфраструктури в розрахунку на одного жителя в Україні найменший серед країн Європи – 448 грн. Час оновлення основних фондів місцевого самоврядування (їх вартість складає 500 млрд. грн.) при чинній системі фінансового забезпечення місцевого самоврядування складає більше 58 років.

Запропоновані зміни до міжбюджетних відносин дозволить змінити якість фінансового забезпечення територіальних громад, оскільки власні ресурси місцевих бюджетів зросли майже втричі. Органи місцевого самоврядування отримали реальні ресурси для вирішення питань місцевого значення (ЖКГ, благоустрій, оновлення інфраструктури тощо).

Крім того, через ухвалення відповідного Закону України [3] отримав свій розвиток і механізм співробітництва територіальних громад. Цим Законом передбачається не тільки створення відповідних механізмів та інструментів такого співробітництва, наприклад через спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів або утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об'єктів.

Таким чином, держава надає допомогу в створенні, набутті та управлінні об'єктами комунальної власності. Отже, на сьогодні відбувається поступове реформування відносин у сфері управління комунальною власністю, що призведе до створення нової системи такого управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України від 05 лютого 2015 року № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>
2. Слобожан О. Бюджетна децентралізація: здобутки та перспективи. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: auc.org.ua/sites/default/files/ofis_reform_slobozhan.pptx
3. Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII «Про співробітництво територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

Білей М. В.

**ДЕЛЕГОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ОДНА З ФОРМ РЕАЛІЗАЦІЇ
ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ**

Однією з організаційних форм реалізації організаційної функції державного управління є делегування повноважень, зокрема щодо управлінських повноважень між органами виконавчої влади, між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також передача окремих владних повноважень підприємствам, установам, організаціям.

В «Енциклопедії державного управління» міститься визначення поняття «організація», що передбачає, зокрема, і делегування повноважень – визначення ступеня централізації-децентралізації, системи підпорядкування [1, с. 675].

Узагалі, «делеговане управління» – це угода, відповідно до якої державні органи виконавчої влади доручають державній чи юридичній особі виконання функцій публічної служби. Делеговане управління допомагає зберегти рівновагу між прямим управлінням, що є занадто

великим навантаженням на бюджет і не дозволяє швидко модернізувати державні служби [2, с. 96].

Законодавством України передбачено право органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування делегувати окремі владні повноваження. Так, Конституція України закріплює можливість передачі законом органам місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади (стаття 143). У статті 44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» закріплено, що районні, обласні ради делегують відповідним місцевим державним адміністраціям свої повноваження.

При делегуванні повноважень слід урахувати [3, с. 144-145]:

– особливості правового статусу (правового положення) сторони, які такі повноваження надаються. Зокрема, у такому разі має відбутись урівноваження власних повноважень (правоможностей) із делегованими. Крім того, не виключено, що на практиці можуть виникнути такі обставини, що потребуватимуть уже використання власних повноважень (правоможностей). Тому на делегування повноважень накладаються всі характерні ознаки адміністративно-правових зобов'язань, головною серед яких має бути координація сторін;

– принцип свободи дій сторони, якій делеговані повноваження, навіть якщо такою стороною є владний суб'єкт, оскільки, виходячи з практичної площини питання, то навіть за умови визначення меж повноважень законом, залишають право за стороною самостійно визначати особливості виконання своїх обов'язків у загальному контексті адміністративно-правового зобов'язання. Водночас, збільшуючи права суб'єктів, наділених повноваженнями органів виконавчої влади, має відбуватись і посилення юридичної відповідальності за порушення таких

зобов'язань: чи на підставі закону, чи на підставі рішення (договору) про делегування повноважень;

– персоналізацію відповідальності за виконання делегованих завдань і обов'язків, що є також однією із складових виконання такого виду адміністративно-правових зобов'язань. Слід мати на увазі, якщо наділена владними повноваженнями сторона зобов'язання не буде забезпечена відповідними ресурсами, якщо це передбачено законом, або їй буде передано владні управлінські функції, що суперечать закону, то таке делегування повноваження згодом може бути визнано нікчемним у судовому порядку. Чим більше функцій делегує орган виконавчої влади, тим вища потреба в оперативному здійсненні контролю за їх виконанням;

– у процесі формування системи контролю за виконанням делегованих повноважень слід узгодити зі стороною, якій надаються повноваження, механізм контролю за їх виконанням. Зокрема, має бути передбачено правові управлінські форми і методи здійснення такого контролю. Правильно організований контроль сприятиме більш результативному здійсненню делегованих повноважень завдяки своєчасному попередженню можливих помилок, швидкому виявленню та оперативному усуненню неправомірних дій та рішень.

На нашу думку, делегування повноважень органів місцевого самоуправління як форма організації державного управління на місцевому чи регіональному рівнях нині не використовується повним обсягом. Це зумовлено тим, що сучасна наука і практика державного управління не виробила достатніх форм управлінського забезпечення використання делегованого управління для вирішення завдань місцевого значення. Навіть в умовах оголошеного державою курсу на децентралізацію, делегування повноважень як організаційний інститут місцевого

самоврядування не дав можливостей досягти поставлених цілей у розбудові самостійності та спроможності місцевих територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Енциклопедія державного управління: довідк. вид. У 8 т. Т. 1. Теорія державного управління / наук.-ред. колегія: В.М. Князєв (співголова), І.В. Розпутенко (співголова) та ін. – Київ, 2011. – 748 с.
2. Скворцов С. С. Адміністративний договір як засіб управлінської діяльності: дис. ... на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук ; спеціальність 12.00.07 / Сергій Сергійович Скворцов. – Одеса, 2004. – 205 с.
3. Гергелюк Н. Т. Адміністративно-правові зобов'язання органів виконавчої влади України: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Гергелюк Наталія Тарасівна. – К., 2015. – 198 с.

Білорусов С. Г.

ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ТА ПРАКТИКА СТВОРЕННЯ ПОЛІЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Одним з основних завдань держави є створення законодавчих передумов для вдосконалення державного управління у сфері охорони правопорядку, забезпечення прав і свобод людини й громадянина на основі децентралізації – передання окремих повноважень з охорони громадського порядку тощо до відання місцевого самоврядування. Формування організаційно-правових механізмів забезпечення реалізації рішень органів місцевого самоврядування, що ухвалюються у сфері забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів людини й громадянина, мають стати одним із пріоритетів їх діяльності.

Охорона громадського порядку є одним із головних завдань працівників правоохоронних органів України. Сучасний стан охорони громадського порядку в державі та чинна система органів внутрішніх справ України потребує вдосконалення. Діапазон проблем, що найближчим часом слід розв'язувати,

є надзвичайно широким, тому реформування діяльності правоохоронних органів у сфері громадської безпеки буде тривалим і складним. Їх вирішенню може сприяти новостворена Національна поліція, а також створення муніципальної варти, яка б дозволила місцевим органам самоврядування формувати регіональні правоохоронні органи для забезпечення громадського порядку та профілактики більшості видів злочинів на місцевих рівнях.

Одним із найбільш важливих завдань реформування є розвиток партнерських відносин між правоохоронцями та населенням на засадах довіри, прозорості, взаєморозуміння і взаємодопомоги в боротьбі зі злочинністю. Досягнення цієї мети пов'язано з вирішенням низки складних проблем і не можливе без налагодження конструктивної взаємодії з різними групами громадськості на основі узгодження позицій і взаємної участі у вирішенні правоохоронних завдань. У той же час ефективне використання потенціалу громадськості може бути досягнуто, з одного боку, у результаті правильно організованої взаємодії на основі закону, а з іншого – за допомогою зміцнення партнерських відносин між правоохоронцями і громадянами, створення позитивного образу працівників правоохоронних органів і підвищення рівня довіри населення до поліції.

Сьогодні відбувається процес реформування правоохоронних органів, змінюється законодавство, що своєю чергою потребує вироблення сучасних алгоритмів їх практичної діяльності. Створення муніципальної поліції або інших споріднених структур з визначенням конкретного переліку завдань щодо їх функціонування є одним із пріоритетів держави. Визначення актуальних питань і змін до законодавства сприяє створенню ефективної моделі функціонування поліції місцевого самоврядування. Відповідно до цього перед державою постають такі завдання: визначення загальних тенденцій реформування органів правопорядку в Україні в умовах децентралізації та реформи місцевого самоврядування, у зв'язку з підвищенням рівня злочинності виникає потреба її локалізації та даліше

зниження; аналіз європейського досвіду здійснення охорони громадського порядку, боротьби зі злочинністю муніципальною (місцевою) поліцією та можливості його використання в Україні; визначення пріоритетів запровадження нової моделі соціально-правового обслуговування населення поліцією в умовах децентралізації влади й розвитку місцевого самоврядування; підготовка та проведення профілактичних і профорієнтаційних заходів; формування пропозицій щодо визначення основних напрямків дальшого вдосконалення нормативно-правового регулювання організації та діяльності місцевої поліції в Україні та практики його застосування [1].

Створення місцевої поліції підтримується багатьма експертами, проте з одночасним проведенням більш широких реформ з децентралізації адміністративного управління. Реформа місцевого самоврядування та децентралізація повноважень дасть можливість містам загальнодержавного, обласного значення, а також районним радам утворювати поліцію місцевого самоврядування. У проекті Закону України «Про поліцію місцевого самоврядування (муніципальну поліцію)» визначено поліцію місцевого самоврядування як спеціальний правоохоронний орган у системі місцевого самоврядування, що створюється міською, районною радою з метою виконання повноважень місцевого самоврядування щодо забезпечення на території, що перебуває під юрисдикцією відповідної ради, законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян та утримується за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету [2].

Нині в окремих регіонах України відбувається апробація основних засад функціонування муніципальної поліції. Слід зазначити, що в Херсонській області Збур'ївська сільська рада вже понад 10 років має «шерифів» – інспекторів сільської ради з питань правопорядку, які працюють на громадських засадах і завдяки профілактичній роботі яких тут вже давно забули, що таке тяжкі злочини.

Сьогодні на Херсонщині за підтримки Ради оборони регіону спільно з

Головним управління національної поліції в області обласною державною адміністрацією та обласним центром зайнятості реалізується новий соціальний проект «Шерифи», який передбачає підготовку 150 ветеранів АТО як «шерифів» для патрулювання в трьох прикордонних із Кримом територіях, а саме в Каланчацькому, Генічеському, Чаплинському районах Херсонської області.

Таким чином, органи місцевого самоврядування мають стати організатором охорони громадського порядку, як це здійснюється в зарубіжних країнах, поліція ж, зі свого боку, зобов'язана вносити пропозиції щодо вдосконалення цієї діяльності. Законопроект про муніципальну варту має реформувати одразу дві сфери життя – роботу правоохоронних органів і місцеве самоврядування. Муніципальна варта не належатиме до підрозділів МВС. Це буде орган, чії працівники будуть відповідальні, підзвітні й підконтрольні територіальній громаді і відповідній раді, яка ухвалила рішення про її створення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дубовик В. Б. Муніципальні правові механізми охорони права в Україні / В.Б. Дубовик // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 266-271 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13_dvbpvu.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13_dvbpvu.pdf).
2. Орлов В. А. Сучасні проблеми становлення та розвитку муніципальної міліції в Україні / В. А. Орлов // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 442-447 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_74.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_74.pdf)

Білорусов С. Г., Пасенко Н. К.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРАКТИКА ЩОДО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Децентралізація влади є однією з важливих реформ європейського типу, вона дозволить збільшити фінансові надходження на місця і дасть право громадам ефективно розпоряджатися ними на власний розсуд. Реформа має створити умови поступового передання повноважень від

центральної влади до органів місцевого самоврядування, що дозволить поліпшити ефективність ухвалення й реалізації рішень у багатьох питаннях. Динаміка розвитку країни повною мірою залежить від конкурентоспроможності територіальних громад. Реформа місцевого самоврядування має забезпечити розвиток самодостатніх територій регіонів, створити умови для поліпшення життєдіяльності територіальних громад.

У Херсонській області активізувався процес об'єднання територіальних громад, поштовхом до чого став затверджений Урядом перспективний план формування територій громад Херсонщини.

Перспективами, що відкриваються перед громадами, які об'єднуються, є такі: по-перше, новостворені об'єднані громади отримують статус міста обласного значення, по-друге – таке об'єднання надає право мати прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, отримання субвенцій безпосередньо громадою, по-третє – громада, об'єднана в межах плану, має право на отримання державної субвенції на розвиток інфраструктури.

Затверджений перспективний план – це дорожня карта процесу об'єднання, проте він не порушує основного принципу добровільного об'єднання – якщо громада пропонує свій варіант об'єднання та може обґрунтувати його з погляду можливостей розвитку та фінансово-економічних розрахунків, то ухвалюється рішення про внесення відповідних змін до перспективного плану та включення до нього варіанту об'єднання, що затверджений громадою. Саме цей шлях використовується для надання рівних можливостей усім територіальним громадам в отриманні першочергової державної фінансової допомоги [3].

Відповідно до зазначеного плану в Херсонській області передбачено створення 41 об'єднаної територіальної громади на базі чинних 298 сільських, селищних і міських рад.

2015 року було створено першу об'єднану територіальну громаду – Кочубеївську у Високопільському районі. Вона об'єднала чотири сільські ради і 14 населених пунктів із загальною кількістю населення 3168 осіб. Нині це громада, що знає пріоритети свого розвитку, має бюджет 10,5 мільйона гривень (бюджет усього Високопільського району – 22 мільйони). Державна фінансова допомога чинним громадам цього року склала понад 6 млрд. грн., з них Кочубеївська громада одержала для свого розвитку понад 4,6 млн. грн., а також було виділено кошти на розвиток інфраструктури з державного фонду регіонального розвитку – 1526,8 тис. грн.

Серед позитивів об'єднання також можна зазначити отримання можливості громадою розпоряджатися землями в межах і поза межами населених пунктів, що дає змогу управляти власними ресурсами, більш якісно планувати розвиток території.

На сьогодні багато міжнародних донорських проектів дають змогу отримати різну допомогу – від консультацій та навчання активу й посадовців до конкретних сум допомоги на різні проекти: створення центрів надання адміністративних послуг, інфраструктурні проекти, енергозбереження тощо, чим уже користується Кочубеївська громада.

Бачачи такі перспективи та позитивний досвід, на сьогодні одинадцять майбутніх об'єднаних територіальних громад увійшли у фінальний етап створення, отримали позитивні висновки від обласної державної адміністрації щодо відповідності власних рішень про об'єднання законам України. Це Христинська, Асканія-Новська, Присиваська та Чаплинська (Чаплинський р-н), Музиківська (Білозерський), Каланчацька, Мирненська (Каланчацький), Гладківська (Голопристанський), Зеленопідська, Тавричанська (Каховський), Великокопанівська (Олешківський) громади. Відповідно було надіслано

клопотання до Центральної виборчої комісії щодо призначення перших виборів, що наразі вирішено. Вибори мають відбутися в грудні 2016 року.

Серед недоліків процесу об'єднання територіальних громад слід відзначити неузгодженість і функціональне відставання галузевих міністерств від поточних темпів децентралізації та їх реагування на виклики, що постають перед новоствореними громадами. Помічено пасивність деяких громад області щодо їх об'єднання, що є результатом недостатньої інформаційно-роз'яснювальної роботи з боку місцевих органів виконавчої влади. Також є певне нерозуміння процесу «знизу» на рівні жителів територіальних громад, проте завдяки консультаціям і роз'ясненням їх можна подолати. Для цього в Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2020 року одним із пріоритетних напрямів визначено проект з інформаційно-правової підтримки процесів децентралізації в Херсонській області та підвищення рівня спроможності самодостатніх територіальних громад через використання можливостей мобільного тренінгово-консультативного центру [1].

На тренінгах будуть відпрацьовуватися критерії конкурентоспроможності територіальної громади, питання підготовки й реалізації інвестиційних проектів, формування проектів бездотаційних бюджетів і проектів під гранти. Використання коштів з Державного фонду регіонального розвитку навчить регіони залучати інвестиційні кошти з різних джерел на розвиток соціальної та культурної сфери [2, с. 36].

Кожна сільська територія сьогодні має бути на щось орієнтована (зайняти свою безпрограшну нішу). Процеси стратегічного планування за ініціативи громади призведуть до створення індивідуалізованих проектів стимулювання економічного розвитку та підвищення якості життя в громадах. Де шукати гранти для їх реалізації, як працювати із проектними заявками, навчитися писати проекти для благоустрою свого міста та

отримати практичні знання в сфері стратегічного розвитку? Саме з цих питань діє регіональний адміністратор Державного фонду регіонального розвитку, який систематично та на постійній основі консультує сільських і селищних голів Херсонщини.

На Херсонщині активно відбувається такий процес у громадах області – Любимівській, Чулаківській та Бехтерській, Скадовській, Архангельській та Високопільській, Агайманській, Борозенській. Для Півдня України це непоганий результат, хоча лідери в питаннях децентралізації – Захід і Центр України. Ми впевнені, що кількість добровільно об'єднаних громад буде постійно зростати, а нормативно-правове й фінансове забезпечення посилюватися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. План заходів з реалізації у 2016-2017 роках. Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2020 року (затверджено Рішенням четвертої сесії обласної ради VII скликання 31 березня 2016 року №78). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://khoda.gov.ua/strategiya-rozvitku-2020>
2. Білорусов С. Реформа місцевого самоврядування: практика підготовки персоналу щодо планування місцевого самоврядування / Білорусов С. // Місцеве самоврядування та регіональних розвиток. – 2014. – № 2 (6). – С. 36-39.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 року №333 «Про схвалення Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>

Бондарева Л. В.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ТА ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В ПРОЦЕСІ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Сучасні процеси реформування системи надання медичної допомоги та сфери охорони громадського здоров'я в цілому мають бути орієнтованими на забезпечення потреби громадян України в медичній допомозі, забезпечити доступність, якість і своєчасність надання послуг з охорони здоров'я. Саме доступність, якість і раціональне використання ресурсів визначено основними критеріями ефективності діяльності сфери охорони здоров'я. Проте ці питання не можуть бути вирішеними без залучення самого населення, територіальних громад, органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Саме зміцнення та розширення прав місцевого самоврядування може гарантувати поліпшення якості життя громадян, доступності якісної медичної допомоги. Органи місцевого самоврядування наділено функціями організації надання медичної допомоги відповідно до потреб окремої територіальної громади, ураховуючи демографічну структуру населення, особливості виробничої сфери та довкілля, розвитку інфраструктури з охорони здоров'я.

Запровадження в Україні реформи системи медичного обслуговування населення вносить зміни до розподілу повноважень між сільськими (селищними) радами і районними (міськими) радами. Ухвалення 2010 року нової редакції Бюджетного кодексу України регулює питання оптимізації фінансування медичних закладів (зокрема, внесено зміни до статей 88 та 89 Бюджетного кодексу України, відповідно до якого фінансування дільничних лікарень, сільських лікарських амбулаторій, фельдшерсько-акушерських та фельдшерських пунктів перенесено на видатки, що здійснюються з районних бюджетів та бюджетів міст

республіканського Автономної республіки Крим і обласного значення [3, с. 15]. Упродовж 2011-2013 років відбувається структурне розмежування первинного, вторинного й третинного рівнів надання медичної допомоги, з урахуванням положень Європейської політики в охороні здоров'я "Здоров'я - 2020", схваленої восени 2012 року і зверненої до всіх структур державного управління та всього суспільства на міжнародному, національному та місцевому рівнях [1], шляхом створення центрів первинної медико-санітарної допомоги як окремих юридичних осіб, госпітальних округів, високоспеціалізованих центрів, університетських клінік та їх відповідного ресурсного забезпечення, дальшим розвитком інституту сімейного лікаря на основі зміцнення ролі первинної медико-санітарної допомоги.

Незважаючи на широкий спектр повноважень органів місцевого самоврядування в цьому напрямку, чинні механізми управління сферою охорони здоров'я на рівні окремих адміністративних територій не повною мірою враховують суспільні потреби щодо надання доступних і якісних медичних послуг територіальній громаді.

Сьогодні в Україні, поряд з реформою медичного обслуговування населення, проводяться й реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою. Верховною Радою України 05 лютого 2015 року ухвалено Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [2], яким регулюються відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст.

Створення добровільних об'єднаних територіальних громад сіл, селищ, міст має на меті призупинення депопуляції населення в сільській місцевості шляхом створення осередків економічного притягання, місць зайнятості населення поблизу місця проживання. Для наближення до сільського споживача найбільшої кількості послуг з охорони здоров'я

органами місцевого самоврядування буде здійснюватися функція первинної медико-санітарної допомоги на рівні сільської лікарської амбулаторії та фельдшерсько-акушерського пункту. Проте в процесі реалізації медичної реформи для організації надання первинної медико-санітарної допомоги в Україні вже створено центри первинної медико-санітарної допомоги, у складі яких функціонують структурні підрозділи – сільські лікарські амбулаторії та фельдшерсько-акушерські пункти та в яких працює достатня кількість підготовлених фахівців для реалізації відповідних функцій. На сьогодні сільські лікарські амбулаторії та фельдшерсько-акушерські пункти не мають ліцензії на провадження медичної практики, ліцензії на обіг наркотичних, психотропних засобів та прекурсорів, а, отже, не мають права на надання медичної допомоги населенню. У сільських та селищних радах відсутні фахівці, які ознайомлені з управлінням сферою охорони здоров'я. Таким чином, створення добровільних об'єднаних територіальних громад сіл, селищ, міст повністю руйнує на рівні району модель організації надання первинної медико-санітарної допомоги, що може негативно позначитися на доступності і якості медичної допомоги та показниках стану здоров'я мешканців громади.

Саме тому на перехідному етапі в процесі об'єднання територіальних громад в Херсонській області з метою збереження умов забезпечення сільських мешканців доступною і якісною медичною допомогою доцільним є збереження моделі центрів первинної медико-санітарної допомоги на рівні району.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грузєва Т. С. Забезпечення рівності і справедливості в охороні здоров'я – стратегічна мета нової Європейської політики “Здоров'я - 2020”/

- Т. С. Грузева // Східноєвропейський журнал громадського здоров'я. – 2012. - № 2-3 (18-19). - С. 87-91.
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України №157-VIII від 05 грудня 2015 року. - [чинний] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 13. – Ст. 91. із змінами, внесеними згідно із Законом № 925-VIII від 25 грудня 2015 року. – (Нормативно-правовий документ ВРУ. Закон). - Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>. – Назва з титул. екрана.
3. Щорічна доповідь про результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2010 рік : [монографія] / за заг. ред. О. В. Аніщенко. – К., 2011. – С.15.

Бранецкая М. С.

АКМЕЛИНГВИСТИКА – НОВАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ

В настоящее время, когда возрастает потребность в использовании иностранного языка государственными служащими всех уровней управления, когда сама структура госслужбы претерпевает глубинные и сложные изменения, роль иностранного языка в работе со слушателями магистратуры специальности «Публичное управление и администрирование» сложно переоценить.

Новые задачи требуют и использование новых технологий для их решения. Становление инновационных технологий обучения иностранным языкам вызвано необходимостью преодоления кризиса в образовании, что способствовало бы подготовке специалистов государственной службы новой формации. Одной из новых технологий обучения иностранному языку можно считать акмеологическую технологию.

Акмеология образования рассматривается такими учеными, как Б.Г. Ананьев, А.А. Бодалев, А.С. Данилова, А.А. Деркач, А.М. Зимичев, Н.В. Кузьмина, В.Н. Максимова, А.В. Москаленко, С.Д. Пожарский и др. Их работы посвящены созданию новой научной акмеологической концепции.

Акмелингвистика – это сфера не только научной, теоретической, но и практической деятельности, которая рассматривает и использует закономерности, факторы и механизмы развития и саморазвития взрослого учащегося в целях достижения им наиболее высоких результатов в обучении иностранному языку. Таким образом, язык мы можем рассматривать как средство достижения личного «акме».

Основными признаками акмелингвистики признаются: закономерности достижения личностью акме уровня через язык, речевую деятельность; субъектно-центрическая позиция процесса обучения [1].

Ученые выделяют следующие актуальные для нашей работы принципы акмелингвистики: системный подход к обучению иностранным языкам; ориентация на акмеграмму; учет психофизиологических и других особенностей учащегося; соблюдение иерархичности в подаче учебного материала; следование акмеэтике [2].

При реализации акмеологического обучения можно определить пять основных составляющих системы: цель, объект, информация, методы, субъект.

Целью определяется социальный заказ, ориентированный на подготовку высококвалифицированного специалиста.

Объектом обучения мы можем определить студента, которого обучают специально отобранным умениям с целью формирования самостоятельности и креативности. Эти отобранные умения вносятся в планы, программы, учебники, экзаменационные требования и т.п., что

составляет компонент системы – информацию, т.е. содержание обучения. Все это осуществляется через следующий компонент – методы, а также приемы, формы, тренировочные упражнения, осуществляющие целенаправленное обучение акмелингвистическим умениям через иностранный язык. Обучение проводится субъектом преподавания, т.е. преподавателем, который уверенно владеет методикой управления акмелингвистическим обучением, чтобы выполнить госзаказ, т.е. обеспечить становление высоко квалифицированного специалиста. Итог акмелингвистического обучения – превратить объект в субъект обучения, т.е. сформировать навык самообучения, саморазвития и самосовершенствования, автономной деятельности будущего госслужащего [3].

Таким образом, акмелингвистическая технология, являясь одной из инновационных технологий обучения иностранным языкам государственных служащих, на первый план выдвигает акменаправленность, в центре которой находится креативность личности. Акмелингвистика дает возможность по-новому взглянуть на роль и место каждого вида речевой деятельности в соответствии с реальными нуждами специалиста, т.е. предполагает такую перестройку целей и методов обучения, которая обеспечила бы достижение выпускниками вершин в профессиональной и духовно-нравственной сферах деятельности.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. Акмеология 2000. Методические и методологические проблемы // под ред. Н.В.Кузьминой, А.М.Зимичева. СПб. СПбАА. 2000. – 300 с.
2. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала / А. А. Деркач. – М.: Изд-во Моск. псих.-соц. ин-та; Воронеж : НПО МОДЗК, 2004. – 752с.

3. Кузьміна Н.В., Пожарский С.Д., Паутова Л.Е. Акмеология качества профессиональной деятельности специалиста / Н.В. Кузьмина, С.Д. Пожарский, Л.Е. Паутова. – СПб., Коломна, Рязань, 2008. – 400 с.

Ватуля Ю. О.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Інститут місцевого самоврядування сприяє розвитку соціально-політичного та економічного потенціалу територіальних громад у суспільстві, поєднанню інтересів населення з державними інтересами. Основні засади його організації та діяльності закріплено в міжнародно-правових документах локальної демократії.

Крім того, у межах європейського співробітництва створено Раду європейських муніципалітетів і регіонів, Організацію об'єднаних міст, Збори регіонів Європи, Раду регіонів і громад Європи, Європейський фонд регіонального розвитку, створюється «Європа регіонів» як міжрегіональне об'єднання. Їх завданням є захист і представництво інтересів регіонів, взаємний обмін досвідом, надання інформаційно-консультативної, правової та ін. допомоги.

Основний міжнародний документ країн-членів Ради Європи – Європейська Хартія місцевого самоврядування 1985 р. – зобов'язує застосовувати норми, що гарантують політичну, адміністративну й фінансову незалежність місцевих влад.

Цю Хартію було ратифіковано Україною, і відповідно до статті 9 Конституції України вона є частиною національного законодавства. Взаємовідносини центральних і місцевих органів влади мають базуватися

на принципах правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності (автономії) місцевого самоврядування.

Правова автономія цих органів полягає в тому, що вони є юридичними особами й наділяються власними повноваженнями, у межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність згідно із законом. Відповідно до статті 4 Хартії ці повноваження мають бути повними та виключними, тобто не мають належати одночасно іншим органам.

Організаційна автономія полягає в тому, що основні суб'єкти місцевого самоврядування – територіальні громади та їх органи – не є елементами державного апарату. Тому вони мають можливість самостійно визначати власну структуру відповідно до місцевих потреб і закону; будь-який адміністративний контроль за їх діями можливий лише для забезпечення законності.

Матеріально-фінансова автономія місцевого самоврядування полягає в праві територіальних громад та утворених ними органів на володіння, користування й розпорядження майном, що перебуває в комунальній власності, а також власними фінансовими коштами, достатніми для здійснення повноважень місцевого самоврядування та його органів (стаття 9 Хартії).

У Хартії «місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, що належать до їх компетенції, в інтересах місцевого населення». Таке визначення частково закріплено в частині першій статті 140 Конституції України та статті 2 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні». Проте останнім часом виявлено невідповідність офіційного перекладу англomовному оригіналу Європейської Хартії місцевого самоврядування

українською мовою. Деякі вчені вважають, що офіційний переклад не є адекватним, оскільки звужує значення повноважень органів місцевого самоврядування лише до загальнодержавних питань.

У частині другій статті 3 Хартії називаються суб'єкти місцевого самоврядування, що реалізують безпосередньо чи опосередковано самоврядні повноваження громад: «Це право здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи». Слід зазначити, що таке положення головним чином відповідає статтям 140, 141, 143 Конституції України і статтям 2, 5, 7, 8, 10 Закону 1997 р., але 1998 р. КМРВС рекомендував Україні забезпечити радам усіх рівнів можливість мати не лише підзвітні, але й власні, підпорядковані їм адміністративні органи.

У Хартії вживається термін «компетенція місцевого самоврядування». Цей термін поки не отримав належного нормативного і доктринального визначення в Україні. Принцип правової автономії потребує уточнення й удосконалення в національному законодавстві.

У частині другій статті 4 Хартії закріплено принцип, за яким «місцева влада за законом має право вільно вирішувати будь-яке питання, не вилучене зі сфери її компетенції та вирішення якого не доручено жодному іншому органу». Цій вимозі частково відповідає стаття 4 Закону 1997 р. і суперечить статті 19 Конституції: «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». На таку невідповідність зауважив КМРВС 2001 р. у рекомендації № 102 щодо місцевої та регіональної демократії в Україні.

Частина третя статті 4 Хартії закріплює загальний принцип децентралізації функцій державного управління (принцип субсидіарності):

«муніципальні функції здійснюються владою, що має найтісніший контакт з громадянином. Наділяючи тією чи іншою функцією інший орган, слід урахувувати обсяг і характер завдання, вимоги досягнення ефективності та економії». Хартія чітко визначає, що органи вищого рівня зобов'язані допомагати органам нижчого рівня в здійсненні своїх завдань, що відбито в статтях 142 і 143 Конституції, розділі II Закону 1997 р.

У Рекомендації КМРВС 2001 р. зазначається, що надмірна кількість правових актів, у деяких випадках суперечних, стосується функцій органів місцевої та регіональної влади. Тому слід замінити низку важливих делегованих повноважень, що для місцевих органів влади є обтяжливими.

У частині шостій статті 4 Хартії закріплено принцип урахування інтересів територіальних громад, що віддзеркалений у статтях 4, 71 Закону 1997 р.; частині п'ятій статті 4 Хартії – принцип адаптації делегованих повноважень до місцевих умов, якому частково відповідає частина третя статті 143 Конституції, Указ Президента «Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні» 2001 р. Однак делегування повноважень «знизу – догори» від районних і обласних рад до місцевих держадміністрацій не є добровільним – у Законі не зазначається «можуть», а лише «делегують». Тому органи місцевого самоврядування України навряд чи мають можливість вільно пристосовувати здійснення таких повноважень до місцевих інтересів, що змушує змінити внутрішнє законодавство.

Крім того, у законодавстві України не визначено територіальної основи місцевого самоврядування – території, у межах якої територіальна громада здійснює місцеве самоврядування, тому проблемною є реалізація принципу незмінності територіальних меж органів місцевого самоврядування.

Стаття 9 Хартії регламентує джерела фінансування органів місцевого самоврядування, що мають право на власні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень. Загалом це положення закріплено в статті 142 Конституції, статтях 3, 16 Закону 1997 р., однак повна реалізація в Україні принципу фінансової автономності місцевого самоврядування можлива в умовах зростання економіки країни, виконання і контролю виконання місцевих бюджетів, збирання й витрачання місцевих податків і зборів в єдиному законі.

Демченко В. М.

ДОТРИМАННЯ ЗВУКОВОГО РЕЖИМУ ЯК ЧИННИК ДЕМОКРАТІЇ

Недостатній рівень загальної культури взаємопов'язаний з демократичними принципами. Якщо особа вмикає голосно музику, яку вимушено слухає весь двір або й вулиця, її «некультурність» виявляється не лише в тому, що хтось у цей час хоче просто відпочити в тиші, не лише в тому, що комусь саме така музика не подобається, а й у тому, що таким чином порушується право навіть нехай однієї людини – члена цього локального соціуму – на спокій чи власний вибір різновиду відпочинку. Останнє вже стосується демократичних принципів співіснування (у термінах радянської ідеології – «соціалістичного гуртожитку»), де будь-яке волюнтаристичне втручання в особистий життєвий простір розцінюється як порушення прав людини.

Зрозуміло, що українська держава відреагувала на цю ситуацію ще на початку свого існування, ухваливши Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [1], який передбачив, що шкідливий вплив на здоров'я людини здійснюють певні чинники середовища життєдіяльності, серед яких визначається й шум (стаття 1). Однак зазначені там порушення полягають у фізичному впливі

на здоров'я, зокрема психічне. Тобто на першому місці постає психологічна небезпека. Ми ж намагаємося розширити проблемне коло, визначивши небезпеку для основ демократичного суспільства.

Порушення звукового режиму за його виявом можемо диференціювати на індивідуальні та колективні. Перші репрезентують такі випадки: баяніст грає на вулиці (на зупинці громадського транспорту), умикають музику з вікна в дворі, транслює радіо водій у громадському транспорті тощо. Другі – це музика з відкритого кафе, транслювання міського радіо в громадських місцях, музика рекламних акцій тощо.

Колективні випадки є негативними в разі постійного використання (з кафе кожного вечора чи кожної суботи та неділі), оскільки в такому разі людина відчуває психологічний дискомфорт через невідворотність цього звукового потоку: вона вже заздалегідь чекає на нього, відчуваючи чергове психічне навантаження. Тобто це негатив ще й у сенсі здоров'язбереження.

Таким чином, маємо порушення прав людини на вільний вибір різновиду відпочинку та загрозу персональному здоров'ю особи.

Слід зауважити при цьому, що переважна більшість людей навіть не звертає увагу на музику, що лунає довкола них. Так, існує так звана фоновіа музика, що саме й призначена для відпочинку. Однак усе одно вона діє на різних людей по-різному: навіть релаксувальна чи медитаційна музика може не лише не заспокоїти, а й навпаки – загострити стан ремісії психічно нестійких людей. Рок-музика чи джаз можуть завдати агресивного впливу на когось. Класична музика, у супереч поширеній думці про її облагороджувальну місію, також впливатиме негативно в разі постійного звучання (при цьому не варто забувати й про якість її відтворення; за радянських часів вона регулярно лунала з квартирної радіоточки, що мала найнижчий рівень звукової трансляції та найгіршу якість звукового

відтворення, і тому нічого, окрім роздратування, таке прослуховування не приносило).

Щодо пісень, то вони вже первинно передбачають увагу до слів, однак усе одно більшість людей – перманентних слухачів – не звертають на них увагу. І це дивно, оскільки пісні «про зону», наприклад, де згадуються «менти», «судді», «пахани» тощо, своїми грубими зворотами та тематикою зачіпають культурну людину. І все ж таки не має в цілому значення, що за музика лунає – це безпосередньо порушує духовний простір окремої людини (нехай навіть однієї зі ста, тисячі), а тому місцеві й державні закони та традиції потребують перегляду в цьому сенсі.

Ще один момент, пов'язаний зі звуковою атакою в громадському місці, – це умисне вмикання потужної звуковідтворювальної техніки в авто, що проїжджає вулицею. Ще варіант – відкритий динамік на мотоциклі (байку). Також трапляються ситуації, коли потужний байк ганяє нічними (вечірніми) вулицями, повсякчас умисно газуючи, що утворює звуки, які перевищують будь-який дозволений звуковий поріг (або машина без глушника). Окрім такого варварського порушення тиші, маємо ще й наявну небезпеку дорожнього руху. Цікаво, що частина людей (більшою мірою молодих) десь і задрить тому байкерові за його зухвалість і сміливість, а насправді – за лиходійство.

На відміну від такого шуму (безперечно лихого), тиша примушує особу думати, аналізувати якісь події, явища, власні дії, що не притаманно більшості, яка звикла до керування собою, чекає «наказу згори» – що робити, як думати. Тому отримуємо замкнене коло: демократія передбачає свободу вибору, а самі люди цієї свободи не бажають. Коли людина чекає наказу, вона вже стає відкритою до різноманітної омани, ілюзії, ніби «бажає бути обдуреною», і приклади з історії, коли більшість вибирала тирана і всіляко підтримувала його, незважаючи на постійний

страх і репресії, доводять це (тоталітаризм саме й передбачає повну несамостійність людини, її свідоме підкорення владним структурам).

Отже, будь-яке порушення прав людини і сприйняття цього більшістю як нормального явища повертає (або наближає) до тоталітаризму й тиранії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218

Дзвінчук Д. І., Мазак А. В.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

Чинне законодавство визначає професійну компетентність як здатність особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння й навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного й особистісного розвитку [2].

Місією магістерської спеціальності «Публічне управління та адміністрування», що прийшла на зміну спеціальностям напряму «Державне управління», є професійна підготовка висококваліфікованих, відповідальних кадрів для публічного управління, спроможних розробляти, аналізувати й реалізовувати державну політику, творчо, ефективно й результативно виконувати управлінські функції та надавати адміністративні послуги, сприяти інноваційним процесам у суспільстві з метою утвердження соціальної справедливості, демократії, забезпечення

прав і свобод людини, сталого розвитку на основі світових та європейських стандартів.

Аналіз освітніх тенденцій (рис. 1) дозволяє дійти висновку, що сучасне навчання має ґрунтуватися не на енциклопедизмі знань, а на формуванні в слухачів магістратури таких здатностей, як уміння самостійно збирати, обробляти інформацію та спроможність її ефективно використовувати в процесі практичної діяльності.

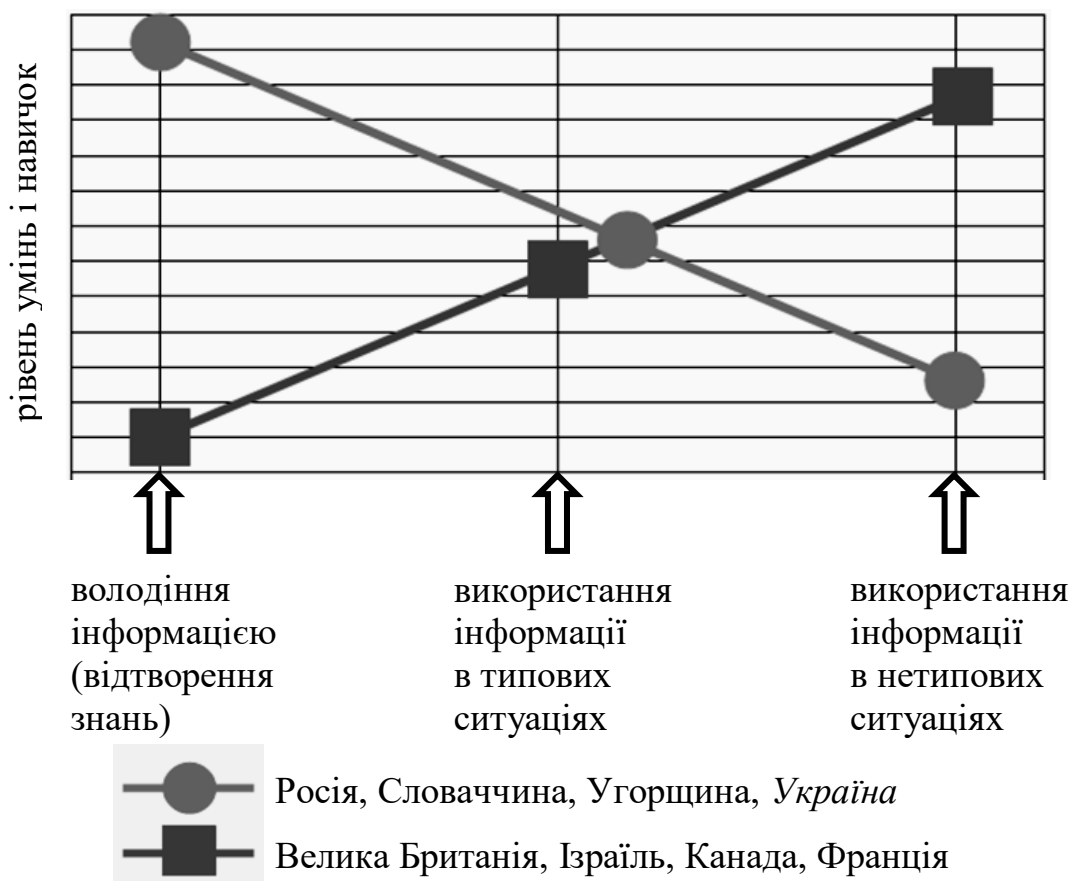

Рис. 1. Сучасні освітні тенденції (узагальнено Світовим Банком) [3].

Зміни життя в сучасному світі вимагають і змін мети та призначення сучасної вищої освіти. Знижується функціональна значущість і привабливість традиційної організації навчання, передання «готових»

знань від викладача до студента/слухача перестає бути основним завданням навчального процесу. У цьому контексті актуальними вимогами до підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» є такі:

– усвідомлення того, що життєвий термін сучасних спеціальностей суттєво скорочується і потрібно вміти змінювати спеціалізацію декілька разів (3-7) за трудове життя;

– здатність до неперервного самостійного навчання;

– здатність адаптуватися до змін;

– здатність до аналізу комплексних проблем;

– з'ясування цінностей;

– ефективне збирання та використання інформації;

– конструктивна робота в команді;

– уміння чітко викладати думки, насамперед під час підготовки й ухвалення управлінських рішень тощо.

Зазвичай люди запам'ятовують 5% матеріалу лекції; 10% того, що читають; 20% того, що бачать на власні очі; 50% того, що слухають та бачать одночасно; 70% того, що обговорюють і пишуть; 80% того, що роблять практично власноруч; 90% того, що роблять і обговорюють одночасно; 95% того, чому навчають інших. Чотири останні позиції з рівнем запам'ятовування 70-95 відсотків може бути забезпечено за допомогою інтерактивних форм навчання.

Інтерактивне навчання побудоване на основі спілкування та взаємодії, що реалізуються в технологіях, у методах й організаційних формах. До основних форм інтерактивного навчання, що можна використовувати в підготовці фахівців для владних органів, доцільно віднести такі:

– групову (фронтальну);

- колективну (кооперативну);
- ситуативне моделювання;
- дискусії та ін.

Інтерактивне навчання – процес і результат такої навчальної діяльності, що стимулює появу змін у наявній культурі, соціальному середовищі. Інтерактивне навчання ініціює активний відгук на проблемні ситуації, що виникають як перед окремим фахівцем, так і перед суспільством. Основна функція інтерактивного навчання полягає в безпосередньому включенні слухача магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» до самого життєвого процесу, що можна здійснити лише за умов оволодіння прийомами саморозвитку й самоосвіти. Основна мета інтерактивного навчання – це навчити вчитися в будь-якій ситуації [1, с. 92].

В основі моделі інтерактивного навчання – спільна діяльність слухачів і викладача у формі діалогу, міжособистісних взаємодій та інтенсивного занурення в проблему.

В умовах інтерактивного навчання слухачі самостійно вивчають провідні поняття та ідеї, а не отримують їх готовими від викладача; під час вивчення теми створюються такі ситуації, які надають можливість слухачам ознайомлюватися з поняттями і вимагають від них самостійного пошуку цих понять на прикладах, що пропонуються; знайомство з матеріалом має включати альтернативні думки, недоліки наявних пояснень, сумніви щодо достовірності висновків; слухачам належить провідна роль в ухваленні рішення щодо вибору способів роботи з матеріалом, який вивчається.

Таким чином, упровадження інтерактивних форм навчання за магістерською спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» дозволить забезпечити підготовку фахівців, здатних професійно

розв'язувати проблеми та вирішувати завдання стратегічного й поточного управління публічною сферою, регулювання її функціонуванням, що передбачає застосування професійних компетентностей у сфері публічного управління й адміністрування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Козаков В. А. Психолого-педагогічна підготовка фахівців у непедагогічних університетах : монографія / В. Козаков, Д. Дзвінчук. – К. : ЗАТ «НІЧЛАВА», 2003. – 140 с.
2. Про державну службу: Закон України // *Голос України*. – 2015. – № 250. – 31 грудня.
3. Світовий Банк : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org>

Драгомирецька Н. М.

**ЗАРУБІЖНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ДО КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Сучасний вітчизняний досвід підготовки фахівців у сфері комунікацій у публічній адміністрації демонструє певну обмеженість і вільність. Відмінними є розуміння комунікативної діяльності й комунікацій у зарубіжних державах, де діють певні традиції системи публічного управління та публічного адміністрування (яку намагаються запровадити і в нашій державі). Утім у навчальних програмах комунікативній діяльності надається недостатньо уваги. Саме тому виникають складнощі в побудові взаємовідносин суб'єктів державного управління з громадськістю та проведення роз'яснювальної роботи в життєво важливих питаннях для держави, зокрема при проведенні об'єднання громад. У представників органів влади сформувалися стереотипи, що комунікативній діяльності не потрібно навчатися. Також не сформувалося розуміння того, що комунікативна діяльність передбачає

надання послуг, зокрема на платній основі.

Зарубіжний досвід (зокрема Британської Колумбії) свідчить про те, що фахівці з комунікацій надають такі послуги, як планування й консультування з питань стратегічних комунікацій; побудова відносин зі ЗМІ та моніторинг ЗМІ; надання редакційних послуг; дослідження; планування подій; реклама і маркетинг; он-лайн комунікація, зокрема й у соціальних медіа (соціальні мережі). Це передбачає певні вимоги до фахівців, зокрема: можливість творчо мислити, переглянути чинні практики, використовувати силу цифрових комунікацій та виконання економічно ефективних комунікативних кампаній [1].

У Польщі розподіляють комунікації на певні площини, для яких потрібні різні вміння та навички, зокрема: рівні спілкування, міжособистісне спілкування, групове спілкування та взаємодія, організація зв'язку та масової комунікації [2]. У Словенії акцент робиться на комунікаційних проектах [3]. Фахівцями наголошується на тому, що публічні адміністрації мають обов'язки щодо прав громадян. Саме тому комунікативна діяльність дає можливість їх заохочувати до використання свої прав, а адміністрації можуть виступати від імені громадян [4]. У Великій Британії комунікації зіставляються з ключовими характеристиками «належного режиму управління»: здатність (ступінь, за якого лідери та уряд можуть досягти своєї мети); чуйність (уміння державних органів та установ реагувати на потреби громадян); звітність (можливість громадян і громадянського суспільства та приватного сектору притягувати до відповідальності державні установи й уряд). Для цього використовується низка методів: консультації, вимірювання та аналіз громадської думки; моніторинг суспільного середовища тощо. Наголошується на тому, що в країнах, які розвиваються, у державних установах комунікації належать до вторинних функцій державних

службовців, навіть якщо і визнається її сенс і можливості. Акцентується увага, що Міністерства інформації розглядаються як машина пропаганди, а невміле використання комунікативної діяльності призводить до зворотного результату [5]. Увага звертається на те, що комунікації мають досить широкий спектр функцій на різних рівнях у державному секторі. Уважається, що в ідеалі саме сфера комунікацій має відігравати значну стратегічну роль. На кожному з функцій комунікації мають бути підготовлені окремі фахівці. Уміння спілкуватися ще не свідчить про ефективний результат комунікацій органів влади й населення. У Чеській Республіці головною ідеєю є те, що Міністерство інформатики є центральним органом державного управління в галузі інформації та комунікації. Остання при цьому розуміється в контексті електронного державного управління [6].

Багато фахівців засвідчують, що на сьогодні у світі активізується увага до комунікативної діяльності. Уважається, що це нова хвиля, спрямована на вироблення сучасних підходів до практики державних комунікацій. Так, на Шостій європейській конференції з проблем суспільної комунікації (відбулася в Брюсселі 21-22 жовтня 2015 р. за участю 900 фахівців з усіх держав-членів ЄС і понад 500 європейських інформаційних центрів з прямою трансляцією) було обговорено низку питань: прозорість – зобов'язання чи можливість; як політиці відповісти на вимоги громадськості; наука чи здоровий глузд: зв'язок – управління – освіта; оцінювання комунікацій в ЄС; нові тенденції в урядових кампаніях; проповідувати чи навчати тощо [7].

Для прикладу було взято кілька держав. Утім ретельний аналіз продемонстрував відмінні та спільні підходи до ролі комунікативної діяльності в публічному управлінні та адмініструванні. Для підготовки державних службовці України доречно ввести спеціальну підготовку з питань комунікативної діяльності, сучасної інформаційної політики та

електронної взаємодії з громадянами, зокрема й у соціальних мережах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Government Communications [British Columbians & Our Governments] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.gov.bc.ca/gov/content/governments/careers/government-communications>.
2. Effective Communication and Public Participation: 2015 MRSC of Washington. All rights reserved. Privacy & Terms [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mrsc.org/Home/Explore-Topics/Governance/Citizen-Participation-and-Engagement/Ef>.
3. Republic of Slovenia: Government communication office [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukom.gov.si/en/>.
4. Martial Pasquier, Professor. GOVERNMENT COMMUNICATION : Institut de hautes études en administration publique [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dictionnaire.enap.ca/dictionnaire/docs/definitions/definitions_anglais/govern.
5. Government Communication Professional Competency Framework [April 2013] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.online-jobs.co.uk/fco/documents/Comms-Competency-Framework.pdf>.
6. Communication and Electronic Public Administration: Some Issues in the Context of the Czech System of Public Administration [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/nispacee/unpan027501.pdf>.
7. EuroPCom 2015: 6's europcom-2015-conference [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cor.europa.eu/it/events/europcom/Pages/europcom-2015-conference.aspx>.

Дурман М. О.

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ВПЛИВ НА МІСЦЕВУ РЕГУЛЯТОРНУ ПОЛІТИКУ

Після проголошення Українською державою курсу на підвищення спроможності місцевого самоврядування через децентралізацію та зростання фінансової самостійності [1] перед органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, бізнесом та громадськістю повстали декілька інституціональних проблем узгодження своїх інтересів.

Перший крок на врегулювання зробили законодавці, ухваливши в червні 2014 року Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [2], який мав забезпечити фінансово-організаційну кооперацію на місцевому рівні щодо створення стимулів та механізмів об'єднання фінансових та інших ресурсів різних місцевих бюджетів з метою розв'язання спільних проблем соціально-економічного розвитку територій і висуває на першу лінію ті процеси, що отримали в міжнародній практиці назву міжмуніципального співробітництва (ММС).

Наступним кроком стало ухвалення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [3], що створює правові умови та механізми для об'єднання територіальних громад (ОТГ) сіл, селищ, міст, формування спроможних територіальних громад, головним завданням яких має стати поліпшення забезпечення потреб громадян, оперативне та якісне надання їм базових соціальних та адміністративних послуг, сталого розвитку відповідних територій, більш ефективного використання бюджетних коштів та інших ресурсів.

Іншими законодавчими актами передбачено розширення можливостей ОТГ в частині формування власної місцевої регуляторної політики через можливості зміни податкової бази, регулювання розмірів

ставок місцевих та зборів, упорядкування процедур надання адміністративних послуг тощо.

До цих Законів можна віднести:

1. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо реформи міжбюджетних відносин)» [4], що встановлює новий порядок бюджетних правовідносин, в основі якого: децентралізація фінансів, розширення повноважень територіальних громад, розширення дохідної бази місцевих бюджетів шляхом закріплення (або збільшення відсотка) окремих податкових платежів та зборів за місцевими бюджетами тощо;

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу та деяких інших Законів України» [5], яким плату за землю віднесено до категорії місцевих податків та включено до складу податку на нерухоме майно. Запроваджено акцизний податок з роздрібного продажу підакцизних товарів, кошти від якого зараховуються до місцевих бюджетів за місцем розміщення об'єктів, у яких провадиться діяльність, що підлягає оподаткуванню;

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг» [6], яким передбачається передати у відання виконавчих органів територіальних громад такі питання:

- ведення реєстру територіальної громади та всі операції з ним;
- реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;
- реєстрацію прав на нерухоме майно;
- визначення процедури користування реєстраційними відомостями Державного земельного кадастру;

- можливість створення центрів надання адміністративних послуг при виконавчому органі міської міста районного значення, селищної, сільської ради в разі ухвалення відповідною радою такого рішення тощо.

Таким чином, ухвалення останнім часом низки Законів України дає можливість органам місцевого самоврядування різних рівнів, у тому числі й органам представницької та виконавчої влади об'єднаних територіальних громад, впливати на регуляторний клімат на своїх територіях через:

- установлення своїх (відмінних від інших ОТГ) ставок місцевих податків і зборів;
- створення власних центрів надання адміністративних послуг для стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва через поліпшення інформованості та спрощення входження в бізнес;
- скеровування частини коштів на створення Агенцій регіонального розвитку та підтримки підприємництва з метою створення нових робочих місць всередині ОТГ, у тому числі й із залученням коштів недержавного та немуніципального секторів.

Проведення такої політики дасть змогу активно впливати на регуляторну політику органів місцевого самоврядування та активно розвивати їх ресурсний та інвестиційний потенціал, що, своєю чергою, призведе до підвищення якості життя на території цих об'єднаних територіальних громад і зростання задоволеності таким життям їхніми мешканцями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>

2. Закон України від 17 червня 2014 року №1508-VII «Про співробітництво територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» № 157-VIII від 05 лютого 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

4. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо реформи міжбюджетних відносин)» №79-VIII від 28.12.2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>

5. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу та деяких інших Законів України» №71-VIII від 28 грудня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>

6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг» № 888-VIII від 10 грудня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/888-19>

Дурман М. О., Набока С. І.

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Одним із головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, у якому кожен міг би створювати і нагромаджувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і

особистому розвитку та підвищуючи якість життя [1].

Побудувати інформаційне суспільство неможливо без використання інформації, що була, є та буде основою державного управління, підґрунтям, на якому розробляються всі рішення органів публічної влади. Ще Натан Ротшильд та Уїнстон Черчіль казали: «Хто володіє інформацією, той володіє світом». Справді, інформація в сучасному світі – це стратегічний ресурс. Проте цей стратегічний ресурсом потрібно правильно використовувати. Для цього слід чітко й ефективно регулювати інформаційну сферу та діяльність у цій сфері, що належить до сфери державного (публічного) управління.

Як відомо, в Україні наявна досить розвинута законодавча база, що регулює інформаційну сферу. Розглянемо ж її склад більш детально.

Основним базовим законодавчим актом, що регулює взаємовідносини в інформаційній сфері, є Закон України «Про інформацію» [2] який було ухвалено ще 1992 року, після чого він неодноразово доповнювався (останнє доповнення 2016 року). Цей Закон регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації.

Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [3] встановлює, що «Державна політика інформатизації формується як складова соціально-економічної політики держави в цілому і спрямовується на раціональне використання промислового та науково-технічного потенціалу, матеріально-технічних і фінансових ресурсів для створення сучасної інформаційної інфраструктури в інтересах вирішення комплексу поточних та перспективних завдань розвитку України як незалежної демократичної держави з ринковою економікою». Таким чином, держава визнає за собою керівну роль у такій важливій сфері.

Наступні два Закони України - «Про електронні документи і

електронний документообіг» [4] та «Про електронний цифровий підпис» [5] були ухвалені в один день і мали на меті створення умов для інформаційної діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку електронного урядування.

Перший Закон установлює основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів, а також визначає, що державне регулювання у сфері електронного документообігу спрямовано на:

- реалізацію єдиної державної політики електронного документообігу;
- забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів електронного документообігу;
- нормативно-правове забезпечення технології оброблення, створення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів.

Другий закон визначає правовий статус електронного цифрового підпису та регулює відносини, що виникають при використанні електронного цифрового підпису, у тому числі й при проведенні дій, пов'язаних з електронним документообігом.

Іншим модельним Законом регулювання інформаційної сфери є Закон України «Про доступ до публічної інформації» [6], що визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, та інформації, що становить суспільний інтерес. Цим Законом уперше було визначено поняття «Публічна інформація», як «... інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у

володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом» та зазначено, що публічна інформація є відкритою, крім випадків, установлених законом. Таким чином, цим Законом було закріплено, що, за незначним винятком, уся інформація, що продукується або використовується органами публічної влади, є відкритою. Ця норма надала можливість громадськості більш активно впливати на рішення, що ухвалюються органами влади і спрямовувати їх діяльність на досягнення більшої ефективності управління.

Крім того, відносини, пов'язані з регулюванням інформаційної сфери, також визначаються Конституцією України [7], законами України «Про захист інформації в автоматизованих системах» [8], «Про державну таємницю» [9], «Про телекомунікації» [10] та іншими.

Таким чином, можна сказати, що законодавче забезпечення регулювання інформаційної сфери в Україні є досить розвинутим. У той же час ця сфера регулюється ще значною кількістю підзаконних актів, що мають суперечності як між собою, так і з законами. Тому слід більше звернути увагу на систематизацію норм законів та підзаконних актів, а саме:

- сформулювати правові умови для забезпечення прозорості та неупередженості діяльності в інформаційній сфері як з боку держави, так і з боку бізнесу чи громадських організацій;
- унормувати діяльність з поширення інформації та вдосконалити захист інтелектуальної власності в умовах поширення Інтернет-технологій;
- затвердити Інформаційний кодекс України, що чітко визначить суб'єктів, максимально врахує їх права та законні інтереси, забезпечить єдині підходи та принципи до регламентації відносин в інформаційному

просторі тощо.

Потреба ухвалення цього Кодексу та систематизації законодавства вже розглядалися як в експертному середовищі [12], так і її було закріплено в Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні [13].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України №537-V від 09 січня 2007 року «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» // Відомості Верховної Ради України, 2007, № 12. – Ст. 102.
2. Закон України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 року №2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
3. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 04 лютого 1998 року №75/98-ВР. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 27-28, ст.182
4. Закон України «Про електронні документи і електронний документообіг» від 22 травня 2003 року №851-IV. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 36, ст.275
5. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 року №852-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №36, ст.276.
6. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року №2939-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
7. Конституція України. Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-ВР>
8. Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах» від 05 липня 1994 року №80/94-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80/94-ВР>

9. Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року № 3855-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
10. Закон України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 року № 1280-ІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>
11. Проблеми інформаційного законодавства України в сфері створення, поширення та використання інформації та шляхи їх вирішення / В.К. Конах. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1189/>
12. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15 травня 2013 року №386-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p>

Дурман О. Л.

АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Діяльність органів місцевого самоврядування має ґрунтуватися на системному підході, де якнайважливіший вимір можуть поставати не тільки ефективність і результативність, але й якість і швидкість ухвалення рішень. Слід зазначити, що такий критерій, як якість ухвалених рішень, є одним з основних для місцевого рівня публічного управління [1].

Місьцеве самоврядування передбачає розроблення ефективної (в економічному та соціально-політичному сенсі) регіональної стратегії, а також вироблення та реалізацію повсякденної публічної політики. У місцевому самоврядуванні, з одного боку, через канали ухвалення офіційних рішень акумулюється і виражається «колективна воля» соціуму,

а з іншого – через механізми місцевого рівня вона реалізується в публічній політиці за допомогою визначених інституціональних засобів [2].

За своєю структурою місцеве самоврядування містить у собі *два основних процеси: по-перше*, регулювання колективних ресурсів громади і, *по-друге*, цілеспрямоване керівництво людськими ресурсами, підтримку визначеного інституціонального порядку спілкування між членами громади.

Слід зазначити, що *місьцеве самоврядування являє собою низку взаємозалежних завдань, серед яких можна виокремити такі:*

- 1) *управління діяльністю* (планування діяльності, постановка управлінських завдань, створення системи оцінювання результатів, контроль за виконанням завдань);
- 2) *управління трудовими ресурсами* (кадрова політика, навчання, мотивація працівників апарату);
- 3) *управління зв'язками поза органом місцевого самоврядування;*
- 4) *дальше вдосконалення процесів управління, самої системи управління, поліпшення планування діяльності через забезпечення співробітництва між усіма членами громади та інформування.*

Місьцеве самоврядування виокремлюється з системи публічного управління тим, що воно має насамперед універсальний характер, зумовлений всеосяжним охопленням владних повноважень і функцій, потребами в регулюванні практично всіх видів суспільних ресурсів і сфер публічного життя [3].

З появою цієї категорії виникли і питання оцінювання, аналізу, контролю та підвищення якості публічного управління на рівні місцевого самоврядування. Це спричинило появу досліджень, спрямованих на формалізацію процесів та механізмів публічного управління, розроблення аналітичних моделей, насамперед соціальних, політичних та соціально-економічних систем. Проте нині все ще досить незначна частина завдань, що розв'язуються в процесі публічного управління на місцевому рівні, мають аналітичну підтримку у вигляді розроблених моделей управління процесами та системами [4]. Для визначення основних характеристик та вимог, яким має задовольняти модель такої системи за критеріями її

ефективного використання в публічному управлінні, слід насамперед установити межі застосування формальних методів у процесах ухвалення рішень.

Безперечно, важливими для органів місцевого самоврядування є критерії оптимальності і швидкості ухвалення рішень у мінливих зовнішніх та внутрішніх умовах, умотивованості виконавців та результативності впровадження рішень.

Складність та багатоплановість проблематики місцевого самоврядування на державному рівні зумовлює доцільність використання міждисциплінарного підходу до дослідження державного управління, його завдань та функцій. Проблема підвищення якості місцевого управління належить до класу завдань, які не можуть бути розв'язаними в межах однієї дисципліни, а потребують спільного комплексного використання досягнень низки наукових напрямів: теорії державного управління та місцевого самоврядування, філософії, менеджменту, соціології, психології, економіки, інформаційних технологій та інших [5].

В Україні проблема підвищення якості державно-управлінських рішень на місцевому рівні є особливо актуальною. Це зумовлено процесами формування відкритого громадянського суспільства, що супроводжуються глибинними трансформаціями й потребують дієвого аналітично-організаційного механізму ухвалення та реалізації науково обґрунтованих управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ігнатова О. В. Організація основних процесів діяльності в умовах з жорсткими обмеженнями: дис. ... кандидата екон. наук: 08.06.01 / Ігнатова Олена Віталіївна. – Луганськ, 2006. – 192 с.
2. Мазур О. Г. Політичне рішення і процес його прийняття: специфіка національних та суспільно-політичних умов / О. Г. Мазур // Вісник СевНТУ. Сер.: Політологія. – 2013. – Вип. 145. – С. 128-132.
3. Половцев О. В. Системний підхід та інформаційні технології підтримки прийняття рішень в державному управлінні: [монографія] / О. В. Половцев. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2010. – 206 с.

4. Нижник Н. Р. Системний підхід в організації державного управління: навчальний посібник / Н. Р. Нижник, О. А. Машков. – К.: УАДУ, 1998. – 160 с.
5. Рач В. А. Методологія системного підходу та наукових досліджень: підручник / В. А. Рач, О. В. Ігнатова, А. Ю. Борзенко-Мірошніченко. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В Даля, 2013. – 252 с.

Євтушенко О. Н.

ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ У ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ СУСПІЛЬСТВА Й ДЕРЖАВИ

Політичний режим характеризує динаміку політичної системи, демонструє, як здійснюється влада, як функціонують політичні інститути, як співвідносяться між собою влада і суспільство, хто кого контролює та забезпечує досягнення цілей політики, реалізацію інтересів панівної еліти. Він є засобом регулювання взаємовідносин суспільства й держави і визначається рівнем розвитку й інтенсивністю суспільно-політичних процесів, розвиненістю суспільно-політичних традицій, домінуючими в суспільстві політичною і правовою свідомістю і поведінкою.

В Україні головна роль у взаємовідносинах держави і суспільства належить державі, хоча суспільство (народ) є визначальним. Усе це призводить до того, що реформи які відбуваються в країні, не реалізуються. У той же час побудова в європейських країнах демократичного політичного режиму дозволила поставити державу під контроль інститутів громадянського суспільства, успішно провести реформи, вирішуючи складні суспільні проблеми.

Політичний режим встановлює порядок соціальної взаємодії, а його характер залежить від історичного періоду, що переживає держава, хід політичного процесу та розстановки політичних сил в країні. Він будується на соціальних основах взаємодії держави, влади та громадянського суспільства.

Політичний режим являє собою порядок соціального життя, установлений державною владою, тобто сукупність норм, правил для досягнення державною владою й державним управлінням завдань, що стоять перед суспільством, а тому формує й певний стан суспільства.

Перехід від тоталітарної до демократичної держави – це розбудова демократичного політичного режиму, тобто такої системи влади, яка б забезпечила громадянську згоду, збалансованість прагнень людей до свободи й рівності, населення було поінформовано про ухвалені владою рішення та їх виконання, люди були включені в управління державою.

Процес переходу від тоталітаризму до демократії в Україні розпочався 1991 року і повинен був закінчитися формуванням правової соціальної держави, розбудовою громадянського суспільства та ринкової економіки.

Трансформацію політичного режиму в Україні було спрямовано на подолання відчуження населення країни від влади й її перехід від авторитарної до демократичної форми правління, до громадянського суспільства, що є партнером держави у вирішенні соціальних і суспільних проблем. Однак цей процес виявився досить складним і неоднозначним.

Наприклад, політичний режим у часи правління Л. Кучми виявився недемократичним, гібридним авторитаризмом.

Після падіння в грудні 2004 року авторитарного режиму Л. Кучми суспільство вимагало від держави рівноправних партнерських відносин, щоб суспільні інститути мали можливість впливати та контролювати діяльність влади. Проте нова влада в період президентства В. Ющенка не спромоглася подолати наслідки «кучмізму», політичний режим залишився гібридним. Таким він був і в часи Президента В. Януковича, коли авторитарні інститути й практики співіснували в ньому з демократичними. Суспільство остаточно поділилося на два полюси (бідні та заможні), поширилася корупція, порушення конституційних норм, законів, що загострює соціальну ситуацію в країні, яка призводить до Євромайдану.

Після Революції Гідності обіцянки нового Президента П. Порошенка про «життя по-новому» поки що не стали реальністю. Не дивно, що рейтинг довіри до О. Порошенка серед громадян України нижчий ніж був у Януковича під час Євромайдану.

Отже, у країні залишається «гібридний політичний режим», як слушно колись зауважив З. Бжезинський – це режим, що знаходиться в проміжному стані на шляху або до демократії, або до авторитаризму, а це погано для України, оскільки відбувається боротьба еліт, залишається й посилюється корупція, зростає незадоволеність населення владою.

Наголосимо – процес демократизації в Україні – це формування демократичних регуляторів: законів, норм і правил соціальної поведінки, розбудова соціально орієнтованої економіки, формування спроможного «середнього класу», підвищення ролі громадськості в ухваленні управлінських рішень тощо.

Однак процеси демократизації влади в Україні, гальмуються, що ускладнює регулювання суспільних відносин. Правову державу, у якій владу обмежено правом, і яка має не тільки права відносно суспільства, але і несе обов'язки перед суспільством, так і не побудовано. Суспільство має обмежений вплив на владу. Соціальні тиск і боротьба – це дві крайні форми владних відносин, що існують в українському суспільстві.

Таким чином, політичний режим в Україні вимагає демократизації, формування надійних механізмів соціального взаємозв'язку між державою й суспільством, створення умов контролю держави з боку інститутів (громадянського) суспільства.

Задорожний С. А.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Підвищення ефективності запобігання корупції в органах місцевого самоврядування, на наш погляд, потребує реалізації низки заходів політичного, економічного, правового та організаційного характеру.

Запобігання корупції через реалізацію заходів органами місцевої влади – явище складне і багатопланове. Значну роль у його здійсненні відіграють правові механізми, що закріплюють як заходи запобігання, так і повноваження, засоби і способи їх здійснення.

Останнім часом проблема корупції в системі органів державної влади, зокрема місцевої, стала найбільш актуальною. Сьогодні вже є значні досягнення в напрямку її вирішення, зокрема ухвалено низку нормативно-правових актів щодо попередження корупції, вона є незмінним об'єктом досліджень як українських, так і зарубіжних учених.

П. 1 статті 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» також передбачено, що органи місцевого самоврядування є юридичними особами, наділяються законодавством повноваженнями, у рамках яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність. Суб'єкти органів місцевого самоврядування в разі вчинення правопорушення можуть бути притягнуті до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової, конституційно-правової та дисциплінарної відповідальності. Згідно зі статтею 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недотриманням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, навколишнього середовища, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їхніх службових обов'язків [2].

До названого Кодексу внесено зміни через включення глави 13-а, що регулює порядок притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб органів місцевого самоврядування за вчинення адміністративних корупційних правопорушень, серед яких:

- порушення обмежень у сфері використання службового становища;
- пропозиція або надання неправомірної вигоди;
- порушення обмежень щодо сумісництва або суміщення з іншими видами діяльності;
- порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви);
- порушення вимог фінансового контролю. Однією з найбільш поширених причин виникнення конфлікту інтересів є порушення обмеження щодо роботи близьких родичів. Для запобігання цього правопорушення введено обов'язкове повідомлення державними службовцями відомостей про таких осіб, що працюють в одній сфері й можуть перебувати в безпосередньому підпорядкуванні;
- незаконне використання інформації, що стала відомою особі у зв'язку з виконанням службових повноважень;
- невжиття заходів щодо протидії корупції (пп. 172.2-172.9, 172).

Уточнюють, розвивають і доповнюють нормативно-правові настанови положення програмно-правового характеру, що ухвалюються на різних рівнях здійснення публічної влади, а також норми муніципально-правових актів, які є особливою формою регулювання реалізації правового механізму запобігання корупції в межах місцевої влади. Тим часом зазначений комплекс способів, методів і засобів, наділених відповідною правовою формою, має характер статичного аспекту правового механізму. Реалізація настанов і положень про заходи запобігання корупції, зокрема на рівні місцевої влади, неможлива без організації та функціонування публічно-правових інститутів загальної та спеціальної компетенції, а також інститутів громадянського суспільства, що мають забезпечувати формування й виконання профільних нормативних і програмних положень,

безпосередньо здійснювати антикорупційні заходи. Тобто в інституціональному механізмі віддзеркалений динамічний аспект комплексу антикорупційних механізмів, домогтися ж ефективної реалізації заходів з протидії корупції як на муніципальному рівні, так і в усій державі можливо лише за умови поєднання й дієвості правової статички і динаміки в цій сфері. На підтвердження наведемо наукову позицію про те, що «динаміка права, виражена в комплексі правовідносин, може бути розгорнута лише за наявності спеціального правового механізму (*у нашому тлумаченні – інституціонального – С.З.*), що включає систему публічно-правових інститутів...» [1]. З урахуванням забезпечувального характеру таких інститутів, як інституціонального аспекту реалізації заходів з протидії корупції в конкретній державі, слід розуміти організацію та діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, зокрема їх посадових осіб, інститутів громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Авер'янов В. Б. Виконавча влада і адміністративне право / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького / Вадим Борисович Авер'янов (ред.). – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 668 с.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон від 07 грудня 1984 року №8073-Х (зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

Казюк Я. М.

РЕЗУЛЬТАТИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На сучасному етапі Україна неухильно спрямовує свої зусилля на реалізацію євроінтеграційного курсу, виконання міжнародно-правових

зобов'язань, у тому числі і з питань розвитку місцевої і регіональної демократії.

Дальша демократизація суспільства, децентралізація влади на засадах субсидіарності були і залишаються пріоритетами України.

Важливу роль у цих процесах відіграє реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади відповідно до основних положень Європейської Хартії місцевого самоврядування, що стала невід'ємною складовою національного законодавства в цій сфері.

Підтвердженням тому стало визначення в програмних документах Президента, Уряду та Верховної Ради України пріоритетів серед яких – децентралізація влади, передача фінансових ресурсів та зміцнення матеріально-фінансової основи органів місцевого самоврядування, задоволення інтересів громадян у всіх сферах життєдіяльності на відповідних територіях, надання високоякісних та доступних публічних послуг населенню, узгодження інтересів держави і територіальних громад.

Упровадження реформи розпочато на основі Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, Програми діяльності Уряду, «Стратегії-2020» Президента України та відповідного плану з їх реалізації.

Першочерговим кроком на шляху реформи місцевого самоврядування стало завдання щодо фінансової децентралізації, яка розпочалася шляхом ухвалення змін до Бюджетного і Податкового кодексів України, зокрема передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і стабільних джерел доходів для їх реалізації; стимулювання територіальних громад до об'єднання та переходу на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом з відповідним ресурсним забезпеченням на рівні міст обласного значення тощо.

Наступним важливим кроком стало ухвалення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та розроблення Методики формування спроможних територіальних громад, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України в квітні 2015 року з метою запровадження правових засад формування спроможних територіальних громад шляхом підвищення їх фінансової та економічної спроможності.

Названі нормативно-правові акти надали можливості органам місцевої влади розробити та схвалити в регіонах Перспективні плани формування спроможних територіальних громад відповідних областей та подати їх на затвердження Уряду.

Кабінетом Міністрів України було затверджено Перспективні плани формування територіальних громад 23 (із 24) областей України (за винятком Закарпатської області).

Створення законодавчої основи щодо реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади стало поштовхом для активізації процесу об'єднання територіальних громад, формування найбільш оптимальних їх конфігурацій, удосконалення механізмів та інструментів формування нової системи місцевого самоврядування на новій законодавчій базі.

2015 року 794 сільських, селищних та міських ради, до складу яких входять 2015 населених пунктів, добровільно об'єдналися в 159 територіальних громад (далі – ОТГ).

Найбільшу кількість ОТГ створено в Тернопільській області – 26 та у Хмельницькій області – 22.

Загальна площа всіх ОТГ склала 35807 км², що займає 6% від площі України (без урахування м. Києва та Автономної Республіки Крим). Найбільша за площею ОТГ – Народицька ОТГ Житомирської області, що

займає 1284 км², найменша – Міженецька ОТГ Львівської області – 8,7 км².

Станом на 01 січня 2016 року чисельність населення, яке мешкає на території цих ОТГ, становить 1386,5 тис. осіб, що складає 3,8% від загальної чисельності населення України (без урахування м. Києва та Автономної Республіки Крим). Найменша за чисельністю населення – Макиївська ОТГ Чернігівської області – 1,6 тис. жителів. Найбільша за чисельністю населення є Лиманська ОТГ Донецької області – 44,2 тис. жителів (громаду створено на основі міста-району).

Усі об'єднані територіальні громади, у яких 25 жовтня 2015 року відбулися вибори, 2016 року вийшли на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом.

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» місцевим бюджетам ОТГ визначено обсяги міжбюджетних трансфертів, зокрема базову та реверсну дотацію, освітню та медичну субвенції.

Базову дотацію отримують 125 громад. Бюджети 34 громад є фінансово самостійними від державного бюджету, із яких: 23 бюджети затверджено з реверсною дотацією; 11 бюджетів сформовано без базової та реверсної дотації.

Обсяг освітньої та медичної субвенцій визначено залежно від кількості отримувачів послуг (учнів, мешканців).

Крім того, у державному бюджеті на 2016 рік для ОТГ передбачено субвенцію з державного бюджету на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад у загальній сумі 1000 млн. грн. Розподіл субвенції ОТГ здійснено залежно від площі території та чисельності сільських жителів (постанова Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 року №200 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету

місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад»). Чим більша кількість сільських жителів та площа території – тим більший обсяг субвенції ОТГ.

Субвенція надається для створення, модернізації інфраструктури об'єднаної територіальної громади та може спрямовуватися на нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інфраструктури, що належать до комунальної форми власності (у тому числі на виготовлення проектної та містобудівної документації).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Податковий Кодекс України . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
4. Механізми формування та реалізації державного управління бюджетними ресурсами на місцевому рівні [Текст]: монографія / Я. М. Казюк; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ; Херсон: Вишемирський В. С., 2014. – 425 с.
5. Фінансово-аналітичні матеріали. Децентралізація. Місцеві бюджети 159 об'єднаних територіальних громад. Перше півріччя 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: . – <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/>

Ковальська Н. М.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Соціальна сфера стає найважливішою сферою громадського життя як галузь вияву засад соціальності через взаємодію індивідів та спільнот, а також через функціонування соціальних інститутів. Однією з підсистем соціальної сфери вважається соціальна інфраструктура, за рахунок установ та підприємств якої забезпечується взаємодія матеріально-речовинного середовища та соціальних суб'єктів з метою раціональної організації життєдіяльності людей. Саме тому слід зазначити, що соціальна інфраструктура є комплексом матеріальних об'єктів, громадських суб'єктів та нематеріальних чинників, за допомогою яких забезпечується реалізація і захист прав та свобод громадян, виявлення, задоволення та узгодження потреб та інтересів населення. Автори енциклопедії державного управління, розглядаючи соціальну інфраструктуру як одну з трьох підсистем суспільства, крім виробничої та адміністративної, зазначають, що її матеріальні об'єкти, що становлять матеріальну основи суспільного добробуту і за допомогою яких безпосередньо задовольняються потреби та інтереси населення.

Соціальна інфраструктура впливає на соціальний розвиток, охоплює ланки з обслуговування особистого споживання, організує споживання створених у матеріальному виробництві благ та виробляє власні товари і послуги. Не викликає заперечень те, що соціальна інфраструктура пов'язана з обслуговуванням людей для забезпечення оптимальними умовами життєдіяльності і має чітко виражений територіальний характер. Саме вона впливає на відтворення робочої сили, темпи розвитку та ефективність суспільного виробництва, зокрема на щільність виробничого

персоналу, якісні та кількісні параметри демографічних потенціалів, розміри системи розселення.

На думку науковців, поглиблення майнового та соціального розшарування населення, зумовлене різним ступенем залученості людей до ринкових процесів, сприяє розширенню і ускладненню системи потреб та інтересів певних верст населення і в майбутньому має стати причиною трансформації всієї системи соціальної інфраструктури та її діяльності на принципово нових засадах конкуренції, зменшення патронату владних органів, посилення відповідальності, зокрема юридичної, за якість надаваних послуг.

Для відчутної реалізації потенціалу малого підприємництва щодо розвитку соціальної інфраструктури, потрібне забезпечення ефективної підтримки розвитку малого підприємництва з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування на регіональному рівні. Зазначимо, що сприяння розвитку сфери обслуговування дозволяє залучати на добровільній основі кошти підприємств, установ та організацій для розширення переліку соціальних послуг для незахищених верст населення. Наприклад, побутові послуги надаються в структурі соціальних послуг як соціально-побутові, котрі входять до мінімального переліку на безкоштовній основі для певних категорій громадян. До них належать: придбання та доставка продовольчих, промислових та господарських товарів першої потреби, книжок, газет, журналів тощо; допомога в приготуванні їжі, приготування їжі та годування; індивідуальні санітарно-гігієнічні послуги; перукарські послуги; забезпечення належного санітарно-гігієнічного стану житла, у якому безпосередньо перебуває утримувач (користувач) послуг; заміна, прання білизни та одягу; забезпечення належного стану присадибної ділянки (площею до 0,02 га); сприяння в забезпеченні паливом; забезпечення цілодобового догляду;

організація надання послуг службами побуту; допомога в оформленні документів на отримання субсидій, пільг, доплат до пенсій, статусу та здійснення контролю за їх наданням; оплата житлово-комунальних послуг та звіряння платежів; оформлення документів на санітарно-курортне лікування; сприяння працевлаштуванню до закладу системи соціального захисту; сприяння у вирішенні різних питань у державних установах і організаціях; допомога в оформленні групи інвалідності або її зміни; сприяння в ремонті житла; організація надання необхідної допомоги в протезуванні; допомога в організації ритуальних послуг; організація білування хати; роботи щодо провадження обслуговування та впорядкування домашнього господарства; супровід до лікувального закладу, сприяння в одержанні одноразової грошової допомоги; гуманітарна допомога; сприяння у вирішенні різних питань у державних установах і організаціях; сприяння в наданні консультацій медичних фахівців різного профілю; читання та обговорення літератури, написання листів; допомога у відновленні втрачених документів; установлення і підтримка зв'язків з підприємствами, установами та організаціями, благодійними фондами, релігійними конфесіями; допомога в оформленні заяв, скарг та позовів; організація дозвілля; сприяння в отриманні психологічної допомоги при вирішенні складних життєвих питань; представництво інтересів клієнта. Для багатьох людей безоплатна допомога у вирішенні цих питань є життєво необхідною, особливо якщо враховувати рівень життя основного прошарку населення.

Незаперечно, що потребує практичної реалізації ініціатива щодо створення реального конкурентоспроможного сектору комунальної власності територіальних громад, його органічного поєднання з державною та приватною власністю в соціальному середовищі. Крім того, всі програми соціально-економічного та культурного розвитку територій

слід узгоджувати з реальними фінансовими можливостями місцевого рівня. Відповідно потрібне реальне самоврядне управління, формування єдиної територіально-управлінської системи за принципом «через ініціативу територіальної громади – до соціального благополуччя кожного жителя поселення» [1, с. 29]. Важливим є адекватне розмежування повноважень між усіма суб'єктами територіального господарювання щодо відповідальності за якість і розвиток соціальної інфраструктури міським та обласним органам самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації місцевого самоврядування: наук. доп. / [Редкол.: Ю.В.Ковбасюк, К.О.Ващенко, В.В.Толкованов та ін.]; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр. проф. Ю.В.Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2014. – 124 с.

Ковнір О. І.

ІНШОМОВНА КОМУНІКАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ УПРАВЛІНЦІВ

Сучасні євроінтеграційні орієнтири України на розбудову демократичної, правової, соціальної держави неможливо уявити без реформування та розвитку публічної служби, що передбачає якісну професійну підготовку нових управлінських кадрів, які здатні володіти сучасними технологіями управління, розуміти євроінтеграційні процеси та впроваджувати європейські стандарти державного управління [4].

Попри досить тривалий євроінтеграційний курс України та державні завдання, українські державні службовці залишаються відокремленими від Європейського Союзу мовним бар'єром. Більшість із них не володіють жодною з робочих або офіційних мов спільноти, що на практиці обмежує їхню можливість отримати міжнародний досвід державного управління, узяти участь у міжнародних конференціях, пройти за кордоном стажування, працювати в міжнародних проектах тощо.

Одним із результатів мовної політики Європейського Союзу є те, що *lingua franca* (мовою спілкування) всередині ЄС стає англійська мова. Особливого значення з огляду на це набуває організація професійно-орієнтованого навчання державних службовців англійської мови таким чином, щоб за визначений термін навчання вони досягали певного рівня іншомовної компетентності, який би давав змогу здійснювати ефективну комунікацію в професійній діяльності [4].

У той же час, наразі питання іншомовної комунікативної підготовки державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування в Україні стоїть дуже гостро. У цьому зв'язку державні службовці мають бути висококваліфікованими спеціалістами як у галузі управління, так і в галузі оволодіння іноземними мовами, оскільки саме в них виникає повсякденна потреба в спілкуванні із зарубіжними колегами з метою обміну професійним досвідом, обговорення проблем державного та місцевого значення, підвищення ефективності діяльності керівного апарату. [1].

Ураховуючи роль англійської мови як мови міжнародного спілкування, з метою сприяння її вивченню для розширення доступу громадян до світових економічних, соціальних, освітніх і культурних можливостей, що відкриває знання та використання англійської мови, забезпечення інтеграції України до європейського політичного, економічного і науково-освітнього простору, на підтримку програми *Go Global*, яка визначає вивчення англійської мови одним із пріоритетів стратегії розвитку, Президент України своїм Указом від 16 листопада 2015 року №641/2015 оголосив 2016 рік Роком англійської мови в Україні [5].

Цим Документом Кабінету Міністрів України, зокрема, *доручено*: розробити і затвердити комплекс заходів на 2016 та наступні роки щодо проведення оцінювання рівня володіння державними службовцями англійською мовою та організації мовних курсів для її вивчення, запровадження в установленому порядку кваліфікаційних вимог щодо володіння англійською мовою для відповідних посад державної служби; включення вивчення англійської мови до програм підвищення кваліфікації

державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; активізації ведення англійської версії офіційних веб-сайтів органів державної влади [5].

Крім того, стаття 20 нового Закону України «Про державну службу», що набув чинності 1 травня 2016 року [3], однією з вимог до осіб, які претендують на зайняття посади державної служби категорії «А» (вищі керівні працівники) передбачає володіння іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи. Ця вимога стане чинною через два роки, з 01 травня 2018 року. Отже, законодавець дав державним службовцям вищої управлінської ланки лише два роки, щоб оволодіти офіційними мовами Ради Європи.

Принагідно зазначимо, що відповідно до статті 12 Статуту Ради Європи, ухваленого в Лондоні 5 травня 1949 року, офіційними мовами Ради Європи є англійська та французька мови. Обставини та умови, за яких можуть використовуватися інші мови, визначаються Правилами процедури Комітету Міністрів та Консультативної асамблеї [6].

Як відомо, вивчення іноземних мов визначено пріоритетом внутрішньої політики в стратегічних документах Європейського Союзу і України. Так, Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» [7] одним з ключових індикаторів визначено, що 2020 року 75% випускників середніх шкіл будуть володіти двома іноземними мовами.

Починаючи з 2016-2017 навчального року, у низці вищих навчальних закладів України, у тому числі й Херсонському національному технічному університеті, розпочато підготовку бакалаврів за новою перспективною спеціальністю 074 «Публічне управління та адміністрування». Прихід на навчання за цією спеціальністю здібних випускників середньої школи, які вже володітимуть двома іноземними мовами, сприятиме їхній належній іншомовній підготовці до майбутньої публічної служби.

Водночас євроінтеграційні процеси в Україні вже сьогодні вимагають від державних службовців певного рівня володіння іноземною мовою, що має стати важливим елементом їхньої професійної підготовки. На різних форумах і у великій кількості програмних документів

неодноразово наголошувалося на актуальності проблеми мовної підготовки державних службовців, зазначалося, що це саме та галузь, у якій потрібно докласти значних зусиль, готуючись до виходу на європейські простори.

Досвід інших країн, які щойно вийшли на європейську арену або знаходяться на цьому шляху, показує, що саме відсутність фахівців з достатньою мовною підготовкою, яка потрібна для роботи на міжнародному рівні, є однією з перешкод, що заважає ввійти до європейських структур.

Виходячи з того, що освітньо-кваліфікаційна структура кадрів нині ще не відповідає вимогам професійно-кваліфікаційних посад публічних службовців, постає завдання науково обґрунтувати вимоги щодо навчання фахівців для роботи на різних категоріях посад державних службовців, особливо управлінської еліти.

Потреба створення програми мовної підготовки публічних службовців та розроблення заходів щодо поліпшення якості їхньої підготовки з іноземної мови визнається багатьма вченими.

Крім того, і самі державні службовці у своїй більшості хотіли б знати іноземну мову достатньою мірою. Так, зокрема, проведене опитування слухачів магістратур за спеціальностями галузі знань «Державне управління» показало, що вони усвідомлюють свій недостатній рівень володіння іноземною мовою, розуміють потребу володіння іноземною мовою на перспективу, вірогідність отримання цікавої добре оплачуваної роботи, хоча той досвід роботи, який вони мають сьогодні, не припускав використання іноземної мови [2].

Якщо порівняти ці дані з результатами опитування, проведеного в магістратурах кілька років тому, то на той час при аналізі потреб у вивченні іноземної мови, воно знаходилося на одному з останніх місць. Це свідчить про те, що потреби змінюються разом з політичною ситуацією в країні і метою, яку нині ставить перед собою держава – євроінтеграція та євроатлантичне співробітництво.

Аналіз останніх досліджень і публікацій [1; 2 та ін.] свідчить, що проблематику вивчення іноземних мов державними службовцями та посадовими особами органів місцевого самоврядування висвітлено в спеціальній науковій літературі недостатньо, проте проблемою комунікативно-когнітивного підходу в навчанні іноземної мови займалися досить багато методистів і лінгвістів.

Останнім часом у вищих навчальних закладах відбувається інтенсифікація процесу навчання іноземних мов шляхом упровадження різноманітних технологій навчання, що забезпечують свободу вибору студентами та слухачами форм і методів навчання. Значний потік інформації вимагає застосування таких методів навчання іноземних мов, що дозволяють у стислі строки надати слухачам досить ґрунтовних знань, забезпечити високий рівень опанування та закріплення матеріалу на практиці. Методи, що розвивалися впродовж віків, мали фундаментальний вплив на моделювання процесу навчання і вивчення іноземних мов, проте відрізнялися між собою в принциповий спосіб. Однак ці методи найчастіше розвивалися окремо від контекстів їх використання. Саме тому на часі постає комунікативна методика викладання іноземних мов майбутнім публічним службовцям та виокремлення її основних принципів та положень. У цьому контексті роль викладача іноземної мови, який працює з майбутніми публічними службовцями, надзвичайно посилюється, а вибір найбільш ефективної методики викладання стає, як ніколи, актуальним.

Сучасні модифікації комунікативного підходу до навчання іноземних мов одержали найбільш послідовне теоретичне обґрунтування в лінгводидактичній комунікативно-когнітивній парадигмі. Нині відбувається далі теоретичне розроблення і практична реалізація когнітивно-комунікативного підходу до навчання професійно орієнтованої іноземної мови в моделях навчання різних видів мовленнєвої діяльності: читання, аудіювання, писемного та усного мовлення. У процесі становлення перебуває й система часткових методичних принципів

комунікативного підходу, так само як і трактування в рамках підходу загальнодидактичних та лінгводидактичних принципів.

Отже, ефективне вивчення іноземних мов, насамперед англійської, державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування вимагає використання новітніх методик навчання, перш за все на основі комунікативного підходу. До таких, зокрема, належать: навчання у співробітництві, метод проектів, комунікативні, рольові ігри, симуляції, техніка драми. Водночас недостатньо дослідженою проблемою залишається формат комунікативного заняття, його зміст, структура та типи. Також вважаємо, що слід розробити критерії якості та ефективності комунікативного заняття. Це може бути предметом дальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Астапова Т. О. Навчання іноземній мові державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування: комунікативний аспект // Актуальні проблеми державного управління. – №1(41), 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/LIP/Desktop/apdy_2012_1_55.pdf.
2. Гаврилова О. О. Іноземна мова у професійній діяльності державних службовців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/3/04.pdf>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року №889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
4. Зірка І. В. Особливості ефективного навчання англійської мови магістрів освітньої галузі “Державне управління” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Zirka.pdf>.
5. Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні: Указ Президента України від 16 листопада 2015 року №641/2015

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6412015-19560>.
6. Статут Ради Європи: ухвалений 05 травня 1949 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_001.
7. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: затверджена Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

Кожевніков І. О.

ЦИВІЛІЗОВАНИЙ ЛОБІЗМ ЯК МЕХАНІЗМ ВЗАЄМВІДНОСИН ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Як відомо, в основі ухвалення державно-управлінських рішень лежить процес представництва суспільних інтересів – донесення до держави тих уявлень, цінностей, проблем, що є істотними для населення. У системі представництва інтересів можна виокремити *два різновиди*: систему політичного та функціонального представництва інтересів.

Система *політичного представництва* інтересів характеризується публічністю і містить різні форми політичної участі населення, зокрема вибори органів влади, діяльність політичних партій та їх представників, політичне лідерство тощо.

Функціональне представництво інтересів полягає в наявності системи прямих, не опосередкованих політичними виборами зв'язків між групами інтересів та органами публічного управління.

Однією з визначальних складових системи представництва інтересів є лобізм (*від англ. слова «lobbi», що означає вестибюль, передпокій, кулуари*), під яким розуміють широко визнаний засіб формального і неформального впливу груп інтересів на владні структури з метою

ухвалення потрібних їм рішень; цілеспрямований вплив політичних і соціальних сил на законодавчі, виконавчі і державні органи влади з метою задоволення своїх інтересів. Лобізм є механізмом функціонального представництва інтересів, впливу на органи публічної влади. Саме таке представництво, з огляду на тенденцію до технологізації сучасної політики, на думку ряду дослідників, є найбільш ефективним способом представництва інтересів.

Лобіювання є невід'ємною складовою політичного процесу в демократичному суспільстві, оскільки це особлива система реалізації інтересів різноманітних груп громадськості шляхом її впливу на законодавчі та виконавчі органи державної влади. Лобісти або їхні групи виконують важливу функцію посередників між громадськістю та органами державної влади, інформуючи останні про інтереси окремих груп громадян, стан справ у тих чи інших сферах життя. Позитивна діяльність інституту лобіювання вигідна суспільству, оскільки він істотно доповнює складну систему стримувань і противаг, оскільки дозволяє зіставити групові інтереси, можливості і наслідки різноманітних дій та сприяє віддзеркаленню цих інтересів і можливостей у політичних рішеннях.

У розвинених демократичних країнах світу лобізм упродовж останніх десятиліть перетворився на впливовий політичний інститут та ефективний засіб тиску на державну владу з боку організацій неурядового сектору. Особливо помітна роль лобізму в США – країні з давніми й глибокими традиціями співпраці неурядового сектору та держави, оскільки лобіювання залишається фактично єдиним «прямим» каналом впливу громадських організацій на ухвалення державно-владних рішень. Саме тому в Сполучених Штатах Америки лобізм є легалізованим політичним інститутом, а його інституційне забезпечення вже давно визнано найбільш досконалим у світі [3].

Лобізм посідає чільне місце в суспільстві, маючи як позитивні, так і негативні риси. Зупинимось коротко на основних позитивних та негативних аспектах цього явища.

Серед плюсів лобізму можна назвати такі:

1. Лобізм до певної міри «конкурує» з органами публічної влади, змушуючи їх постійно перебувати «у формі», надає їм динамічності та гнучкості.
2. Лобізм постає інструментом самоорганізації громадянського суспільства, за допомогою якого мобілізується суспільна підтримка або опозиція певному рішенню чи законопроекту органів публічної влади.
3. Лобізм створює можливості для захисту інтересів меншості, виступаючи у специфічній формі політичного плюралізму.
4. Лобізм надає додаткові можливості різноманітним соціальним недержавним структурам-асоціаціям для досягнення їхніх цілей.
5. Лобізм є також засобом активізації тих чи інших процесів у політиці, використовується як своєрідний соціально-політичний стимул, спрямований на реалізацію тих чи інших інтересів.
6. Лобізм дає змогу розширити інформаційну базу політичних рішень, що ухвалюються, інформуючи відповідні державні органи про певні нагальні проблеми. Лобісти забезпечують органи державної влади інформацією щодо ситуації на нижчому та інших суспільних рівнях, що потім заслуховується на парламентських чи інших слуханнях, зокрема громадських, інформуючи законодавців про наявні проблеми. Лобіювання постає у вигляді аргументації, механізму підготовки та ухвалення відповідних актів.
7. Лобізм можна розглядати і як ширший засіб для досягнення компромісів, засіб взаємного врівноваження та примирення різноманітних інтересів. Загальновизнано, що лобістські групи, відстоюючи часом абсолютно діаметрально протилежні інтереси своїх замовників, сприяють збереженню своєрідної рівноваги різних політичних сил, віднаходженню точок дотику та досягненню консенсусу

при ухваленні політичних рішень, адже, зрештою, основа лобізму – це взаємовигідна співпраця [1].

Лобізм також має достатньо серйозні недоліки.

Серед основних «мінусів» лобізму можна виокремити такі:

1. Лобізм може стати інструментом задоволення іноземних інтересів за рахунок національних.
2. Лобізм часто є провідником неправового впливу на владу. Тут треба говорити про його конкретні форми (корупція, хабарництво тощо), що підривають як фундамент влади, так і основи демократичного суспільства.
3. Лобізм може бути чинником захисту та розвитку відомчості тощо, посилювати крайні форми задоволення «спеціальних інтересів».
4. Лобізм містить загрозу розмиття владних устоїв суспільства, перетворюючи демократичні інститути на інструмент окремих груп.
5. Лобістські заходи набирають у відповідних умовах форми соціальної несправедливості. Як свідчить соціальна практика західних країн, результативність лобізму великого бізнесу набагато вища (завдяки більшим фінансовим можливостям) ніж в інших груп та структур. Така ситуація, якщо стає правилом, може дестабілізувати обстановку, дисбалансувати інтереси та сприяти підвищенню напруженості.
6. Лобізм часто може блокувати справді потрібні управлінські рішення, перешкоджаючи задоволенню суспільно цінних інтересів.
7. Лобізм часто може заважати стабільній та конструктивній державній політиці, спричиняючи, наприклад, постійне «перекроювання» бюджету, часту зміну пріоритетів чи посилення позиції однієї гілки влади за рахунок послаблення іншої.
8. Лобізм може використовуватися й у зовсім прозаїчних цілях – як інструмент збагачення окремих груп чи еліт [1].

Саме тому проблема залучення неурядових організацій до процесу підготовки та ухвалення державно-владних рішень, передусім за допомогою лобізму, є надзвичайно актуальною і для України. У нашій

країні досі зберігаються міцні патерналістські традиції вирішення суспільних проблем з боку держави, що усувають неурядовий сектор від участі в державному управлінні та гальмують становлення громадянського суспільства. Не оформлено в рамках вітчизняного законодавства залишається і лобістська діяльність неурядових організацій та будь-яких груп інтересу загалом.

Відсутність належного правового регулювання лобістської діяльності в Україні породжує низку проблем, серед яких однією із найважливіших є проблема нерівноправності груп населення в здійсненні впливу на розроблення та ухвалення рішень органами влади. Це знаходить своє віддзеркалення, зокрема, у тому, що певні групи впливу, маючи тісні зв'язки з окремими представниками влади, забезпечують ухвалення нормативно-правових актів, що максимально враховують їхні інтереси, тоді як інші зацікавлені суспільні групи, не маючи означених зв'язків, а часто – і доступу до приміщень органів влади та органів місцевого самоврядування, неспроможні донести свою позицію до можновладців та забезпечити врахування своїх інтересів при ухваленні рішень. Як наслідок – значна кількість нормативно-правових актів ураховує інтереси вузького кола громадян і суспільних груп та є недостатньо обґрунтованою.

Іншою суттєвою проблемою є те, що відсутність механізмів забезпечення гласності лобіювання не дозволяє громадянам України чітко визначити, хто впливає на процес ухвалення тих чи інших рішень, яким чином та на кого здійснюється такий вплив, а, отже, – визначити політичні сили та конкретних осіб, які несуть політичну відповідальність за ухвалення відповідних рішень.

Окрім цього, відсутність нормативно-правового регулювання лобістської діяльності сприяє розвитку корупційних форм впливу на

ухвалення нормативно-правових актів та є сприятливим середовищем для посадових злочинів.

З цією метою Президент України своїм Указом від 26 лютого 2016 року №68/2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» [2] затвердив «Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки», метою якої є створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами державної влади, органами місцевого самоврядування на засадах партнерства, забезпечення додаткових можливостей для реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина, задоволення суспільних інтересів з використанням різноманітних форм демократії участі, громадської ініціативи та самоорганізації [2]. У той же час в Україні існує й нагальна проблема законодавчого врегулювання лобістської діяльності.

Отже, законодавче врегулювання лобізму в Україні може забезпечити над ним державний та громадський контроль. Водночас поки цього не буде зроблено, лобіювання буде тісно переплітатися із корупцією. Можна прогнозувати, що ухвалення Закону «Про лобіювання» або Закону України «Про регулювання лобістської діяльності в Україні» стане ефективним правовим механізмом регулювання взаємовідносин представницьких груп (у тому числі фінансової олігархії) з публічною владою (Верховною Радою України; Адміністрацією Президента України; Кабінетом Міністрів України; міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади; Верховною радою Автономної Республіки Крим; Радою міністрів Автономної Республіки Крим; сільськими, селищними, міськими, районними у містах (у разі їх утворення), районними та обласними радами), зокрема: законодавчо закріпить правові засади, структуру, межі, види, форми, засоби та інструменти лобістської

діяльності в Україні; визначить права, обов'язки, відповідальність та гарантії діяльності лобістів; зменшить корупцію та тіньовий вплив олігархів на діяльність публічної влади, завдяки прозорим контактам лобістів з публічними службовцями; підвищить рівень впливу окремих громадян, різних груп та соціальних верств населення на публічне управління; сприятиме наповненню державного та місцевих бюджетів України за рахунок оплати олігархами офіційних лобістських послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Виговський Д. Суть лобізму як категорії політичної науки // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. - Випуск 20, 2008. – С. 42-48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/09_76.pdf
2. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26 лютого 2016 №68/2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>
3. Сибіга, Ігор. Перспективи інституалізації лобізму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/LIP/Desktop/zpnadu_2012_1_26.pdf

Кравченко Т. А.

**ОПТИМІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Внутрішні і зовнішні чинники, зокрема ухвалення Концепції реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні, а також підписання Угоди про асоціацію з ЄС, активізували потребу комунікативної перебудови діалогу влади і громадськості, починаючи з місцевого рівня. Успіх розпочатих реформ безпосередньо залежить від залучення до процесу змін активних членів

громади. Очікувані тенденції щодо об'єднання територіальних громад, розширення масштабів участі населення в ухваленні управлінських рішень, розвиток форм прямого народовладдя, удосконалення діяльності з надання публічних, зокрема адміністративних, послуг вимагають невідкладної модернізації системи публічних комунікацій у межах територіальних громад. Це зумовлює потребу вирішення низки проблем комунікативного характеру, а саме:

- зростання запитів на доступ до публічних інформаційних ресурсів, потребу підвищення рівня участі громадян в управлінні місцевими справами, що на цей час є суспільною та правовою нормою, проте не скрізь у сільській місцевості може здійснюватися в режимі он-лайн;

- невідповідність форм взаємодії населення з органами місцевого самоврядування новим умовам укрупнених адміністративно-територіальних одиниць, коли традиційні форми (особисте спілкування та телефоном) не задовольняють усіх потреб;

- узгодження дії влади щодо розв'язання суспільно значущих проблем за відсутності достатніх ресурсів для здійснення масштабних соціологічних досліджень і погоджувальних заходів;

- потреба регулярно з'ясовувати позиції громадськості та бізнесу щодо актуальних питань діяльності територіальної громади у формі опитувань, фокус-груп тощо;

- потреба оперативного поширення точної, об'єктивної та повної інформації про діяльність органів місцевого самоврядування в умовах згорання мережі місцевої преси та радіомовлення;

- поступове формування нових запитів щодо якості надання адміністративних послуг з перспективою переведення їх в електронну форму.

Модернізація комунікативних інструментів місцевого самоврядування має здійснюватися відповідно до тих актуальних завдань, що можуть вирішуватися за їх допомогою. Так, до основних комунікативних завдань, зумовлених внутрішніми чинниками функціонування територіальної громади, доцільно віднести:

- 1) формування соціальної ідентичності громадян населених пунктів як членів територіальної громади – суб'єкта місцевого самоврядування;
- 2) стимулювання членів територіальних громад до активізації їхньої безпосередньої участі в процесах управління місцевим розвитком;
- 3) забезпечення ефективної комунікативної взаємодії з метою формування органів місцевого самоврядування та здійснення контролю за їх діяльністю;
- 4) забезпечення ефективної комунікативної взаємодії з метою формування власної ресурсної бази територіальної громади для здійснення функцій місцевого самоврядування [1].

Основними комунікативними завданнями, зумовленими зовнішніми (економічними, соціальними, екологічними, політичними) чинниками функціонування територіальної громади, науковцями пропонується вважати:

- забезпечення ефективної полісуб'єктної комунікативної взаємодії з метою подолання економічних, соціальних, екологічних проблем місцевого рівня, що перешкоджають сталому розвитку територіальної громади;
- забезпечення комунікативної взаємодії з органами місцевого самоврядування та комунальними підприємствами, організаціями та закладами з питань функціонування та розвитку територіальної громади, надання муніципальних послуг та забезпечення прав членів територіальної громади;

– забезпечення комунікативної взаємодії з органами державної влади та недержавними підприємствами й організаціями з питань функціонування та розвитку територіальної громади, надання державних послуг та забезпечення прав і свобод членів територіальної громади [2].

З урахуванням зазначеного слід наголосити, що таким складним комплексним завданням має відповідати й належним чином сформований комунікативний інструментарій, що ґрунтується на сучасних технологічних розробках у сфері комунікацій та базується на розгалуженій інформаційно-комунікаційній інфраструктурі.

Отже, для позитивних змін у зв'язках влади з громадськістю потрібен перехід до розуміння комунікації як інструмента стратегічного управління (стратегічного менеджменту). Поліпшення репутації органів влади залежить насамперед від поглиблення переконаності представників громадськості (у вигляді позитивної громадської думки та підвищення довіри до владних інститутів) в легітимності їх діяльності. Тому важливою стає постійна підтримка двостороннього потоку комунікації, що вимагає стратегічного курсу політики органів місцевого самоврядування з врахуванням громадських запитів і проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: Колективна монографія / Кол. авт.; за заг. ред. Р. М. Плюща. – К.: РІДНА МОВА, 2016. – 744 с.
2. Пісоцький В. Комунікативна активність територіальної громади в процесі здійснення місцевого самоврядування / В. Пісоцький // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 4 (19). – С. 240–251.
3. Штурхецький С. В. Комунікативний потенціал місцевого самоврядування в Україні [Текст]: монографія / Штурхецький С. В. –

Рівне: Овід, 2011. – 148 с.

Кушнірова Г. П.

ДО ПИТАННЯ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ В УКРАЇНІ

В Україні Основним законодавчим актом – Конституцією, закладено підвалини місцевого самоврядування, ухвалено низку нормативно-правових актів, що регулюють різні питання діяльності органів місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську Хартію місцевого самоврядування.

Проте за двадцять років, від моменту ухвалення Конституції України, розвиток місцевого самоврядування фактично не відбувся і зупинився на рівні адміністративних центрів областей України. Через надмірну подрібненість територіальних громад, надзвичайно слабку їх фінансову базу, виявилось дуже багато територіальних громад не спроможних до виконання всіх повноважень місцевого самоврядування, деякі адміністративні одиниці взагалі зникли з мапи країни. Крім того, за цей період так і не було сформовано таку систему адміністративно-територіального устрою, що б відповідала потребам розвитку місцевого самоврядування. Фактично наша країна мала адміністративно-територіальний устрій, який було закладено в усіх колишніх республіках СРСР.

Таким чином, головним питанням, яке слід розв'язати в процесі реформи, – це забезпечення передачі повноважень органам місцевого самоврядування та їх розмежування з повноваженнями органів виконавчої влади на новій адміністративно-територіальній основі.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України в квітні 2014 року було схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та

територіальної організації влади в Україні, що фактично розпочало процес децентралізації влади в Україні.

За офіційними даними, станом на сьогодні в Україні створено 184 об'єднані громади, у перспективному плані передбачено створення ще 791 об'єднаної територіальної громади [5].

Хоча на сьогодні процес децентралізації в Україні триває та все більше набирає обертів, проте повноцінне його завершення вимагає усунення певних проблем, що постали за цей час.

Насамперед слід унести зміни до Конституції України щодо децентралізації влади, розробити та ухвалити закони України про адміністративно-територіальний устрій, про місцеве самоврядування в новій редакції відповідно до всіх змін, про службу в органах місцевого самоврядування, про делегування органам місцевого самоврядування частини повноважень та інші.

Крім того, потрібно забезпечити підготовку новообраних посадових осіб місцевого самоврядування, інших службовців об'єднаних територіальних громад у частині виконання делегованих повноважень та професійної діяльності в нових умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Борденюк В. І. Окремі аспекти наукового забезпечення реформування місцевого самоврядування в Україні / В. І. Борденюк. – Юридична наука. – 2011. – № 1(1). – С. 71-78.
2. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – 128 с.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної

- організації влади в Україні» від 22.09.2016 №688-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249350402>. – Заголовок з екрана.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01 квітня 2014 року №333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014p>. – Заголовок з екрана.
5. <http://decentralization.gov.ua/region/approved>
6. <http://www.minregion.gov.ua/>

Лопушинська І. В.

**РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ (НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Однією з найважливіших реформ у гуманітарній сфері країн Центральної та Східної Європи, котрі пройшли через тоталітарне минуле, постала реалізація політики національної пам'яті. Ідеться про впровадження системних заходів, спрямованих на збереження та відновлення пам'яті народу, подолання наслідків тоталітарного минулого та зміни суспільних відносин задля розвитку демократичних практик, дотримання прав та свобод людини, громадянської толерантності та відновлення справедливості щодо жертв політичних репресій, геноциду та злочинів, які мали місце на території України впродовж 1917-1991 рр.

Для розроблення та втілення державної політики національної пам'яті 2014 року це завдання було покладено на Український інститут національної пам'яті (УІНП) [1].

2015 року Верховна Рада України ухвалила низку «декомунізаційних» законів: «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті»[2], «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945» [3], «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» [4] та «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів та заборону пропаганди їхньої символіки» [5].

На виконання частини четвертої розділу V «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» та рішення колегії Укрдержархіву від 24 лютого 2016 року №1/1 «Про підсумки роботи архівних установ і спеціальних установ страхового фонду документації у 2015 році та основні завдання на 2016 рік» державні архівні установи, архівні відділи міських рад, керуючись статтею 3 зазначеного вище Закону, провели впродовж 2016 року ревізію архівних фондів з метою виявлення архівної інформації репресивних органів.

За підсумками ревізії складено списки архівних фондів (нефондових комплексів), у яких виявлено та встановлено фактичну наявність архівної інформації репресивних органів за період 1917-1991 роки, зокрема по Україні було виявлено 3403 фонди, 2290395 справ, із них у державних архівах – 3245 фондів, 2260416 справ, в архівних відділах райдержадміністрацій та міських рад – 158 фондів, 29979 справ [6].

Відповідну роботу також було проведено в Державному архіві Херсонської області в квітні-травні 2016 року, за результатами якої сформовано список архівних фондів (нефондових комплексів), у яких виявлено та встановлено фактичну наявність архівної інформації репресивних органів за 1917-1991 роки. До списку ввійшли фонди органів

юстиції, судових органів, судово-земельних комісій, установ пенітенціарної системи, органів прокуратури та державної безпеки, міліції; військових, військово-продовольчих та військово-адміністративних органів.

Усього до списку внесено документи 138 фондів у кількості 46768 справ, що містять управлінську документацію; судово-слідчі, судово-цивільні, касаційні та особові справи; касаційні скарги про майно, спадок, сплату оренди за землю, поновлення прав на землекористування; наглядові справи; адміністративні протести та подання; фільтраційні справи і картки на громадян, що перебували на роботах у Німеччині під час Другої світової війни, картки на військовополонених і громадян, що мешкали за кордоном; архівно-слідчі справи реабілітованих осіб; протоколи міліцейських допитів і дізнань; постанови на арешт; списки конфіскованого майна. Серед зазначених документів 2407 справ Херсонського обласного суду містять гриф обмеженого доступу (відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»). Відповідну роботу було проведено і в архівних відділах райдержадміністрацій [7].

На лист Українського інститут національної пам'яті щодо виконання Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та заборону пропаганди їхньої символіки» в січні 2016 року було проведено роботу з надання архівних довідок про населені пункти Херсонської області, назви яких містили символіку комуністичного режиму. У підготовлених відомостях на основі архівних, науково-довідкових фондів та картографічних матеріалів було зазначено інформацію про час заснування, попередні відомі найменування, обставини перейменування населеного пункту після 1917 року. У випадках, коли населені пункти було засновано

після 1917 року, подавалась інформація про відомі топонімічні назви відповідної місцевості.

Для висвітлення та доступу широкого загалу до документів на офіційному сайті державного архіву розміщено дві он-лайн виставки: «Пам'яті жертв політичних репресій» та «Голодомор 1932-1933 рр.», постійно експонуються виставки архівних документів, що розповідають про Херсонщину в роки Другої світової війни.

Отже, нині проводиться значна робота щодо реалізації державної політики в гуманітарній сфері, зокрема щодо збереження та відновлення національної пам'яті. Роботу в цьому напрямку ще повністю не закінчено, оскільки вона має багато напрямків досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Положення про інститут національної пам'яті, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 листопада 2014 року №684. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua/page/polozhennya-pro-ukrainskii-institut-natsionalnoi-pamyati>.
2. Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/314-viii>.
3. Закон України «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/315-viii>.
4. Закон України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/316-19>.
5. Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів та заборону

- пропаганди їхньої символіки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/317-19>.
6. Архіви репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.archives.gov.ua/?page=29>.
7. Список архівних фондів (нефондових комплексів), у яких виявлено та встановлено фактичну наявність архівної інформації репресивних органів за 1917-1991 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://kherson.archives.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=384&Itemid=131.

Лопушинський І. П.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ДО ПИТАННЯ НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Формування місцевого самоврядування виявилось одним із найбільш складних і суперечливих завдань становлення сучасної державності в Україні. Для ефективного розв'язання питань місцевого значення потрібне забезпечення єдності державної влади з одночасною самостійністю територіальних громад. У суспільстві має бути визначено не максимальні, а граничні можливості самоврядування з метою розвитку демократії та забезпечення суверенітету народу, оптимальне співвідношення державного управління й самоврядування, зокрема на місцевому рівні [1].

Місьцеве самоврядування в будь-якій державі є засобом досягнення трьох основних цілей: а) забезпечення децентралізації в державному управлінні; б) розвитку демократичних засад у вирішенні питань місцевого значення; в) підвищення ефективності ведення місцевих справ [4].

Як відомо, місцеве самоврядування як децентралізована форма управління суспільством є найбільш природною й історично

обґрунтованою формою управління державою. Сьогодні це одне з найболючіших питань сучасного суспільного життя України, оскільки надмірно централізована влада стає причиною гальмування розвитку суспільства загалом і кожного (політичного, економічного, соціального, культурно-освітнього й інших) з аспектів громадського життя.

Світові тенденції показують, що *більшість країн тяжіють до децентралізованої влади*. Це пояснюється, *по-перше*, що децентралізація приймається як засіб надання різним етнічним і регіональним групам деякої автономії і контроль над своїми власними справами. Ідея полягає в тому, що якщо різні етнічні та регіональні меншини мають деяку автономію, деяку здатність визначати свої власні місцеві справи щодо освіти, культури та економічного розвитку, то вони будуть почувати себе в більшій безпеці, і будуть більш готові прийняти повноваження і легітимність.

По-друге, децентралізація влади приймається як засіб поділу влади між значною кількістю різних політичних партій. Партії та групи, що не можуть отримати контроль центрального уряду, можуть виграти можливість здійснювати владу в управлінні нижчого рівня. Це підвищує їх упевненість і прихильність до політичної системи, відчуття громадян, що система є справедливою.

По-третє, демократія прокотилася всім світом як основна цінність та основа управління. І децентралізація розглядається як основоположний демократичний принцип. Це не достатньо для людей, щоб просто бути в змозі вибрати своїх національних лідерів під час періодичних, вільних і справедливих виборів. У країнах помірно великого розміру добра демократія вимагає, щоб люди змогли обрати своїх місцевих керівників та представників, і що ці місцеві органи влади матимуть деяку реальну владу реагувати на потреби людей [3].

Виходячи з принципу розподілу влади, для кожної демократичної держави необхідним є розмежування компетенції органів публічної адміністрації. У свою чергу надзвичайно важливим є визначення оптимального рівня концентрації владних повноважень для кожної інституційної ланки в системі публічної адміністрації – з дальшим переданням «надлишкових» повноважень максимально наближеним до населення суб'єктам, тобто їх децентралізацією [5].

Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість із них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власним завданням та повноваженням органів нижчого рівня. Можна також зазначити, що питома вага адміністративної діяльності покладається на місцеві органи або інші уповноважені державою суб'єкти. Така децентралізація влади в державі сприяє розвитку демократії, оскільки відбувається розширення впливу територіальних громад, соціальних груп і громадськості в цілому на справи публічного значення. Демократична держава завжди прагне залучити громадськість до здійснення публічних функцій урядування з метою оптимального задоволення різнобічних потреб людини та народу загалом [5].

Проблема децентралізації влади на сьогодні є надзвичайно актуальною, особливо для України, зважаючи на ситуацію, що склалася в нашій державі. Поняття децентралізації закріплено в статті 132 Конституції України, де зазначається, що територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації в здійсненні державної влади. За словами нової влади, децентралізація влади в Україні є нині першочерговим завданням нашої держави. При цьому проблематика децентралізації вже досить тривалий час перебуває в полі зору вітчизняних

науковців, зважаючи на успішний досвід її реалізації в країнах Європейського Союзу [2].

Про потребу децентралізації влади в Україні говорять уже давно, проте насправді впродовж багатьох років процес потроху рухався у зворотному напрямку – зростала централізація повноважень та ресурсів у вертикалі органів виконавчої влади. Однак така централізація не вирішувала проблем людини в конкретному селі, селищі чи місті. Виконавча влада стверджувала, що це відбувалося через те, що місцеве самоврядування неспроможне було виконувати покладені на нього функції і знову частина функцій мала перебиратися на органи виконавчої влади [6].

Водночас в умовах сьогодення *перед місцевим самоврядуванням* *постали виклики*, що потребують ефективного та швидкого реагування:

- економічна неспроможність переважної більшості територіальних громад, органів місцевого самоврядування щодо здійснення власних і делегованих повноважень;
- недостатність ресурсів у бюджетах розвитку територіальних громад для інвестицій в інфраструктуру;
- криза комунальної інфраструктури, загрозлива зношеність теплових, водно-каналізаційних, водопостачальних мереж та житлового фонду;
- відсутність чіткого розподілу повноважень між рівнями, органами та посадовими особами місцевого самоврядування;
- відчуженість органів місцевого самоврядування від населення та їх корпоратизація, закритість і непрозорість діяльності, неефективне використання комунальної власності, земельних ресурсів, корупція, патерналізм у відносинах з населенням;

– криза кадрової політики, системи підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації посадових осіб, службовців органів місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад;

– нерозвиненість незалежного суспільного сектору соціальних ініціатив і соціальної економіки з виробництва соціальних, культурних, побутових, інформаційних та інших послуг для населення; невикористання ресурсного потенціалу цього сектору в місцевому розвитку;

– нерозвиненість форм прямої демократії, відсутність у жителів навичок безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення;

– соціальна дезінтегрованість територіальних громад та неспроможність жителів до солідарних дій із захисту своїх прав і відстоювання інтересів у співпраці з органами місцевої влади та досягнення спільних цілей розвитку спільнот;

– складна демографічна ситуація в більшості територіальних громад та погіршення кількісних та якісних параметрів людських ресурсів [6].

Ці виклики посилюються проблемами правового та інституційного характеру, які так і не було вирішено в попередні роки:

– конституційно-правовою невизначеністю територіальної основи місцевого самоврядування, диспропорціями радянської системи адміністративно-територіального устрою;

– надмірною централізацією повноважень, фінансових, матеріальних та інших ресурсів;

– неефективною державною регіональною політикою, що не стимулює громади до саморозвитку та прояву місцевої ініціативи;

– дублюванням повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування» [6] .

Крім того, дуалізм місцевих державних адміністрацій, закладений у Конституції, разом із відсутністю виконавчих органів у районних та

обласних радах, що також не передбачені Конституцією, фактично призвів до регіоналізації України, яка й стала поживним ґрунтом для сепаратистських проявів, що отримали значну фінансову, організаційну та й військову підтримку з боку Росії [6].

Отже, в інтересах усіх політичних гравців нинішнього політичного спектру постало завдання створити досить стійку до зовнішніх та внутрішніх потрясінь систему публічного управління в Україні в цілому та на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою. Лише в такій новій, збалансованій системі опозиція та влада стануть захищеними від взаємних переслідувань, а народ стане повноцінним суб'єктом реалізації свого права на формування влади в державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барановська Т. М. Децентралізація влади як основний напрям вдосконалення державної політики розвитку територіальної громади [Електронний ресурс] / Барановська Т. М. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2015-2/doc/3/09.pdf>.
2. Величко В. О. Децентралізація влади: міжнародний досвід [Електронний ресурс] / Величко В. О. // Державне будівництво та місцеве самоврядування, випуск 28'2014. – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7492/1/Velychko_12.pdf.
3. Гладка Т. І. Децентралізація влади в Україні як засіб посилення демократії та підвищення її стабільності [Електронний ресурс] / Гладка Т. І. // Державне управління: удосконалення та розвиток: Електронне наукове фахове видання Академії муніципального управління (м. Київ). – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=937>.
4. Децентралізація влади та реформа місцевого самоврядування в Україні. – К.: Інститут стратегічних досліджень «Нова Україна», 2015. – 44 с.

5. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О.М., Заверуха І.Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К.: Москаленко О.М. – 2012. – 212 с.
6. Короткий огляд реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні // Інститут Громадянського Суспільства, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/korotkyj-oglyad-reformy-mistsevogo-sam/>.

Молодцов О. В.

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОДОЛОГІЮ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Останнім часом усе більшої популярності серед прибічників методології неінституціоналізму набуває теорія інституціональних матриць. З її позицій можуть досліджуватися й оцінюватися зміни в інститутах влади, зокрема в напрямку її децентралізації. На наш погляд, реалізація методології інституціональних матриць у дослідженні децентралізації влади в Україні може дати інноваційні результати для практики побудови інституту децентралізованої влади чи будь-яких інших нових для України інститутів суспільства, уникаючи його дестабілізації. Актуальність цієї проблематики визначається пошуком методологічних інструментів, що сприятимуть вирішенню проблем децентралізації влади в Україні чи будь-яких інших системних інституціональних змін.

На наш погляд, дослідникам проблем реформування місцевого самоврядування слід звернути більшу увагу на теорію інституціональних матриць [1], що може бути продуктивною для наукового пояснення стану інституціональної системи, стагнація якої не може бути логічно пояснена з погляду інших теорій, зокрема політології, соціології, публічного права,

державного управління, місцевого самоврядування тощо. Загалом з погляду положень теорії інституціональних матриць можна зрозуміти, чому політика децентралізації супроводжуються діями латентного відновлення президентської чи урядової вертикалі. Значна частина експертів скептично оцінює проведені заходи й отримані результати децентралізації, вважаючи кроки влади декларативними. Так, вони вказують на те, що насправді заплановані конституційні зміни спрямовано на замасковану концентрацію влади в руках Президента України, що, замість фінансової децентралізації, відбулася її централізація. Ми не будемо продовжувати цю полеміку, зважаючи на те, що цей процес ще не завершений, поки немає переконливих аргументів на користь тієї чи іншої позиції.

У той же час не можна заперечувати факт певного, хоча й дещо сумнівного прогресу децентралізації щодо законодавчого та організаційного забезпечення реформи місцевого самоврядування. Знову ж таки, звертаючись до положень теорії інституціональних матриць, ми добре розуміємо, що закон є суто формальним актом. Це лише один із складників інституту суспільства, спираючись на які потрібно формувати усталені децентралізовані відносини у сфері публічно-владної взаємодії. З цього погляду основний недолік концепції децентралізації влади полягає в ігноруванні потреби зміни старого інституціонального порядку. Новий порядок, по-перше, має базуватися на функціонуванні суб'єктів влади за чіткими конституційними нормами та механізмами захисту прав людини. Проте такі механізми є не сумісними з уже усталеними відносинами, що склались у кланово-олігархічній системі, із сурогатними інститутами та практикою патрон-клієнтських відносин, несправедливою централізованою системою перерозподілу національного багатства,

діяльністю безідеологічних квазіпартій, імітацією демократичності виборчих процедур.

Новий інституціональний порядок має сформуватися, виходячи з концептів контрактної чи сервісної держави. Вони, зокрема, передбачають підвищену роль інститутів соціального та публічно-приватного партнерства в загальній інституціональній системі держави. Профспілки, асоціації чи спілки промисловців і підприємців, торгово-промислові палати, інші організації громадянського суспільства мають взяти на себе роль регулятора справедливого розподілу суспільного багатства. Власне кажучи, саме це (справедливий розподіл суспільного багатства) має бути метою децентралізації, а не простий перерозподіл повноважень між рівнями влади. Усі ці позиції та поняття навіть не згадуються в Концепції. Це й дає підстави стверджувати, що в ній взагалі відсутня ідеологія та концептуально завершена стратегія децентралізації як засобу побудови нового справедливого інституціонального порядку та справедливого суспільства.

Майбутня конституційна реформа (у питанні децентралізації влади) має відіграти важливу роль у забезпеченні політичної та матеріально-фінансової самодостатності інституту місцевого самоврядування. На нових конституційних нормах відкриваються нові можливості децентралізації владних повноважень, налагодження стабільної співпраці місцевих виконавчих органів та органів місцевого самоврядування, усунення дублювання публічно-владних повноважень, реформування територіальної організації влади. Проте не менш важливим є формування інституціонального середовища, без якого жодні формальні норми не діятимуть.

Справжня децентралізація потребує стратегії формування нового інституціонального порядку, що базується на нових соціальних відносинах

(нових інституціональних формах), що мають підтримуватися відповідними елементами інституціональної матриці. Політичне життя має перейти від імітації дій та декларацій до реалізації проголошених намірів, від торгу та ситуативних угод між центром і регіонами до державної регіональної політики. Реальна децентралізація має очистити владу від виконання нею невластивих для її природи функцій, наблизити її до потреб населення, оптимізувати використання ресурсів територій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кирдина С. Г. Институциональные матрицы и развитие России: введение в X-Y-теорию. Издание 3-е, переработанное, расширенное и иллюстрированное / Кирдина С. Г. – СПб.: Нестор-История, 2014. – 468 с.

Оленковська Л. П.

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОЦЕСУ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В Україні триває процес створення об'єднаних територіальних громад. І цей процес, попри усі складнощі, набуває обертів. У Херсонській області за станом на 1 листопада 2016 року ЦВК оголосило вибори в одинадцяти територіальних громадах (таблиця 1).

Таблиця 1.

Назва ОТГ	Кількість громад, що увійшли в ОТГ	Висновок голови ОДА	Утворені громади відповідно до рішень місцевих рад
Музиківська сільська ОТГ	2	24.06.2016 №458	21.07.2016
Асканія-Нова селищна ОТГ	2	04.07.2016 № 484	05.08.2016
Хрестівська сільська ОТГ	5	06.07.2016 № 499	05.08.2016
Зеленопідська сільська ОТГ	3	27.07.2016 № 539	15.08.2016
Каланчакська селищна	7	13.07.2016 № 509	04.08.2016

Назва ОТГ	Кількість громад, що увійшли в ОТГ	Висновок голови ОДА	Утворені громади відповідно до рішень місцевих рад
ОТГ			
Любимівська сільська ОТГ	3	05.08.2016 № 582	20.08.2016
Тавричанська сільська ОТГ	3	10.08.2016 № 605	16.08.2016
Чаплинська селищна ОТГ	7	23.08.2016 № 626	30.08.2016
Таврійська міська ОТГ	2	18.08.2016 № 621	13.09.2016
Гладківська	2	25.08.2016 № 634	06.09.2016
Мирненська	2	25.09.2016	8.09.2016
Великокопанівська	2	Подані документи на розгляд ОДА	7.09. 2016
Присиваська (Григорівська) ОТГ	4	08.09.2016	24.08.2016

Таврійська міська та Любимівська сільська громади не отримали згоди ЦВК на проведення вибрів через приналежність громад, що виявили волю до об'єднання, до різних адміністративно-територіальних районів: Любимівська ОТГ – населені пункти Горностаївського та Каховського районів, Таврійська ОТГ – складова Новокаховської міської ради Херсонської області.

Слід зазначити, що всі випадки утворення названих вище територіальних громад – поза перспективним планом, що було ухвалено рішенням Херсонської обласної ради в липні 2016 року. Виняток становить якраз Таврійська міська об'єднана громада, створення якої передбачено перспективним планом об'єднання територіальних громад. За станом на 1 листопада 2016 року кілька громад в Україні створили прецедент судового позову до ЦВК. Зокрема, це громади Львівської та Кіровоградської областей України.

Свої дії ЦВК, як правило, аргументує тим, що спочатку потрібно змінити межі районів. Така відмова суперечить чинному закону про «Про

добровільне об'єднання територіальних громад» та роз'ясненню профільного Комітету Верховної Ради України.

Однак, з огляду на стан процесу, новоутворені об'єднані територіальні громади, які створюються мешканцями населених пунктів, що входять до складу різних районів, отримують відмову від ЦВК щодо призначення місцевих виборів. Свої дії ЦВК, як правило, аргументує тим, що спочатку їм треба змінити межі районів. Така відмова суперечить чинному Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та роз'ясненню профільного Комітету ВРУ. При цьому зазначимо, що межі районів більшості областей України не враховують ні сучасних економічних зв'язків, ні соціальних особливостей територій. Є випадки, коли чинна територіальна громада має в своєму складі населені пункти вже зараз на відстані до 20 км. І вони територіально тяжіють до різних територіальних громад (наприклад, Високопільський район Херсонської області) . Така процедура взагалі не розглядалася як імовірна, і в таких випадках рішень немає в принципі, або їх перебіг триватиме роками.

Останнім часом окреслилися рушійні сили об'єднувачих процесів. Найбільш активно ці процеси відбуваються в районах, де переважає дрібне та середнє фермерство (Чаплинський, Каланчацький райони Херсонської області) Найбільш пасивними є райони з низькою щільністю населення. – Верхньорогачицький, Великолепетиський, Нижньосірогозький), а також райони з високим рівнем концентрації земельних ресурсів в одного виробника: Білозерський, Бериславський, Каховський.

Наявні також політичні впливи, такі як перешкоджання об'єднувачим процесам: ВО «Батьківщина» і «Свобода», – Голопристанський, Новотроїцький, частково – Великолепетиський і Горностаївський райони.

Значним є вплив власників великих земельних латифундій, межі яких у більшості випадків не збігаються з межами ймовірних громад.

Крім того, визначені постановами Кабінету Міністрів України норми мають вбивчий наслідок для невеликих населених пунктів, що мають статус селища. Стан їх інфраструктури не кращий, а подекуди й гірший ніж у сіл, однак до обрахунку інфраструктурної субвенції для ОТГ ні площа, ні населення таких селищ не враховуються. У результаті такі населені пункти, що потенційно мають усі підстави стати центрами громад, залишаються поза процесом, оскільки сільські громади не готові з цих причин розпочинати з ними процедуру об'єднання. Тут мають бути або чіткі правила в середині областей, погоджені іншими територіальним громадами, або зміни політики держави щодо цих населених пунктів.

Для дальшої долі об'єднаних територіальних громад важливим є й аналіз утворених громад – їх території, складу населення, доходів на душу населення тощо.

У Херсонській області маємо: за чисельністю населення: найменші – Музиківська сільська та Мирненська селищна громади. Найбільші – Чаплинська та Каланчацька селищні ОТГ. В Україні найменшою є громада у Вінницькій області з чисельністю населення 1900 осіб, а найбільші за чисельністю – в Донецькій області – 44,7 тис. осіб. При цьому жодне місто обласного значення ще не розпочало процедури об'єднання.

Щодо основних економічних показників – у середньому по Україні: найменші доходи на душу населення складають 955 грн, найвищі – 7748 грн – Слобожанська ОТГ. За доходами на душу населення в Херсонській області громади також суттєво відрізняються: найнижчий дохід в Гладківській ОТГ Голопристанського району – 800 грн на душу населення, Найвищі доходи – в Зеленоподівській ОТГ Каховського району – 3302,00 грн на душу населення, хоча за площею (земля ж є основним джерелом доходів сільських громад) ця громада знаходиться всередині рейтингу.

Отже, економічна спроможність громад. їх наступні кроки до зміцнення позицій бажано прораховувати та підкріплювати заходами Кабінету Міністрів України, причому заявлені правила бюджетної політики мають бути стабільними принаймні 2 –3 роки і не змінюватися вбік скорочення доходів громад.

Адміністративні та політичні умови процесу мають бути виведені із впливу політичних партій та ґрунтуватися виключно на соціо-економічних передумовах розвитку.

Оліфіренко Л. Д.

УДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ МЕХАНІЗМУ СУДОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

В умовах реформування органів судової влади України стає необхідним удосконалення кадрового менеджменту судів і забезпечення ефективного механізму адміністрування судових процесів щодо забезпечення професійного розвитку фахівців судової влади [1, с. 4; 2].

Наразі результативність механізму судового адміністрування значною мірою залежить від кадрового менеджменту. Оскільки судове адміністрування є основою ефективного функціонування судів щодо здійснення ними конституційного та соціального призначення, тому організаційне забезпечення діяльності судів вимагає цілеспрямованого й ефективного керування процесом здійснення правосуддя. Останнє безпосередньо пов'язано з підготовкою та ухваленням судових рішень, що має стратегічні наслідки управлінського впливу на інституціональну складову розвитку суспільства. Специфічним принципом механізму судового адміністрування є здатність до незалежного й самостійного здійснення правосуддя та верховенства права. Отже, механізм судового адміністрування має формуватися на засадах [3, с. 178]:

- організаційно-управлінського забезпечення правосуддя як однієї з фундаментальної основи судової влади;
- удосконалення судового менеджменту;
- оптимізації механізму судового адміністрування за рахунок об'єктивізації інститутів правосуддя, що стає мірою належної соціально-відповідальної поведінки та відповідальності суддівського апарату й керівників судів.

Механізм судового адміністрування становить сукупність методів і способів організаційного керування та виконання установчих функцій згідно з Конституцією та законів України. Оскільки механізми судового адміністрування абсолютизують роль кадрового менеджменту з організації судової влади, добору й управління кадрами, перевірки рівня виконання робіт, аналізу й узагальнення практики судів, прогресивні зразки стають інститутами результативного правосуддя і підвалинами для демократичної розбудови суспільства. У зв'язку з цим навіть достатнє ресурсне забезпечення зводить на мінімум результативність судів за відсутності вмілого кадрового менеджменту.

Удосконалення механізму судового адміністрування ґрунтується на підвищенні ефективності судового адміністрування завдяки добору фахівців; результативності – професіоналізації фахівців суду; готовності до змін – професіоналізації працівників апарату суду, судові послуги стають якісними та своєчасними, що відповідає запитам суспільства. Ці завдання реалізуються завдяки дотриманню принципів: оптимального зіставлення централізації та децентралізації судової влади; системного добору кадрів органів судової влади; мотивації та стимулювання фахівців суду; урахування ресурсних потреб менеджменту організації.

Усі види та форми підвищення кваліфікації та навчання забезпечують розвиток компетентності, формування сучасних підходів до

професійної діяльності, спонукання до постійного оновлення знань, а також розвивають уміння ухвалювати рішення, керуючись чинним законодавством України і власним досвідом. У ході реалізації заходів з підвищення кваліфікації фахівців апарату суду кадровий менеджмент суду має сприяти застосуванню прогресивних методик навчальних програм, збільшенню обсягів державного замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів, забезпечувати належне ресурсне забезпечення для навчання [3, с. 183].

Проте зазначені чинники можуть стати успішними за умови доцільного та якісного забезпечення зростаючих потреб у результативній судового кадрового менеджменту, що потребує створення нових мотиваційних механізмів, які спроможні зобов'язувати та стимулювати судових фахівців до систематичної професіоналізації власної компетенції.

Кадровий менеджмент механізму судового адміністрування вимагає формування нових засад діяльності, пріоритети якої передбачають:

- стабільність кадрового складу судів і відповідне ресурсне забезпечення судового адміністрування;
- об'єктивне оцінювання професійних компетенцій та якостей кандидатів на посади в поєднанні з уніфікацією вимоги до них на законодавчому рівні;
- залучення молодшої генерації та створення умов для зростання їхнього професіоналізму й компетенції завдяки індивідуальним здібностям;
- застосування інновацій завдяки відповідній мотивації щодо службового зростання та закріплення на посадах досвідчених спеціалістів.

Результативність механізму судового адміністрування буде залежати від урегульованості цих питань на рівні закону Державною судовою адміністрацією України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07 липня 2010 року №2453-VI зі змінами // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №41-42, № 43, № 44-45.
2. Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 року №192-VIII // Голос України, 26.02.2015. – № 35.
3. Оліфіренко Л. Д. Роль кадрового менеджменту у механізмі судового адміністрування в умовах реформування судової системи України / Л.Д. Оліфіренко, Т.В. Віктор // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – №3 (3). – С. 176-185.

Пашко Л. А.

**ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТРЕНІНГОВОЇ ПРОГРАМИ
З ЛІДЕРСТВА ДЛЯ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА
ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД**

*Ми змінили своє оточення так радикально,
що тепер маємо змінювати себе, щоб жити в цьому
новому оточенні (Норберт Вінер)*

Тренінгова лідерська підготовка посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад нині має стати передумовою успішності процесів децентралізації. Проходження Тренінгової програми підвищення кваліфікації дозволить слухачам: організувати та здійснювати партнерську взаємозацікавлену взаємодію у форматі «орган місцевого самоврядування – територіальна громада»; прогнозувати стратегічний розвиток органу місцевого самоврядування та територіальної громади на основі досягнення спільної мети й виконання пріоритетних для громади завдань; об'єднати всі зацікавлені сторони й усіх зацікавлених суб'єктів у спільному розумінні стратегії розвитку громади та визначенні

необхідного для її реалізації напрямку руху; сформувати ефективний орган місцевого самоврядування, здатний організувати та здійснювати конструктивну взаємодію з громадою; заохочувати прозору й обґрунтовану підзвітність на місцевому рівні як ключовий інструмент реального залучення та використання ресурсів територіальної громади для вирішення її конкретних завдань; забезпечувати багатоаспектне бачення посталих перед органом місцевого самоврядування та громадою викликів і пропонувати оптимальні перспективи їх подолання; підходити до проблем з позиції забезпечення взаємовигідних рішень для територіальної громади та органу місцевого самоврядування; здійснювати щоденне резонансне управлінське й емоційне лідерство на основі емоційної освіченості; розв'язувати конфлікти між співробітниками органу місцевого самоврядування або всередині громади з метою мінімізації їхніх негативних наслідків і забезпечення позитивних результатів спільної діяльності; нести відповідальність за рівень комфортності соціально-психологічного клімату в колективі та громаді; максимально ефективно використовувати власний лідерський потенціал; організувати власну керівну діяльність і діяльність посадових осіб місцевого самоврядування; уміло використовувати свій владний вплив на довколишніх – співробітників органу місцевого самоврядування та жителів громади.

Крім цього, тренінгова складова дозволяє також посадовим особам місцевого самоврядування чітко засвоїти сучасні рамкові вимоги до здійснення щоденної керівної діяльності в очолюваному органі місцевого самоврядування. Вони полягають в умінні задавати напрямок руху й заохочувати командну роботу та гнучкість як основу високої мотивації та ефективності колективу працівників органу місцевого самоврядування;

- організувати і здійснювати керівну діяльність та взаємодію з громадою на основі принципів належного врядування; застосовувати

оптимальний стиль керівництва в процесі роботи з персоналом у конкретних ситуаціях; делегувати персоналу повноваження та відповідальність, потрібні для активізації та оптимізації його особистісної складової та реалізації ним власного лідерського потенціалу; використовувати показники ефективності/результативності для заохочування персоналу до максимального задіявання власного потенціалу та підвищення стандартів щоденної діяльності; дослухатися до конструктивних пропозицій і критичних зауважень персоналу; допомагати персоналу досягати якісних результатів у професійній діяльності; заохочувати постійний професійний розвиток і саморозвиток персоналу; створювати сприятливі умови для самовдосконалення персоналу; постійно займатися самоменеджментом у контексті оптимізації таких його обов'язкових компонентів, як самоаналіз, самоконтроль, самооцінювання, самоосвіта, самовдосконалення, самореалізація, самоактуалізація.

Участь у тренінгах допоможе: стимулювати усвідомлення ролі керівника-лідера в межах органу місцевого самоврядування та в межах територіальної громади; сформувати розуміння сутності, принципів, складових, функцій сучасного резонансного управлінського лідерства; усвідомити свої сильні та слабкі сторони керівника-лідера органу місцевого самоврядування та територіальної громади; пов'язати публічний імідж органу місцевого самоврядування з його ефективністю та результативністю й іміджем керівника-лідера; виховувати підлеглих працівників та активних членів територіальної громади як союзників-послідовників і потенційних лідерів; розвинути навички, потрібні для виконання функцій сучасного резонансного управлінського лідерства.

Тренінгова програма складається з шести тренінгів, кожен з яких розраховано на 4 години аудиторних занять. Проведення тренінгів передбачає використання сучасних інтерактивних форм залучення слухачів

і максимальної активізації їхнього творчого потенціалу, це, зокрема: робота в парах; робота в командах; самостійне виконання завдання кожним учасником тренінгу з дальшим представленням результатів виконаного завдання; виконання поставленого завдання в командах на фліпчартах з його наступною озвученою презентацією; презентація всіма членами команди отриманих результатів; колективне обговорення отриманих результатів усіма учасниками тренінгу; взаємодоповнювані коментарі викладачів-тренерів.

Така різноманітність сучасних аудиторних форм навчання спонукатиме всіх учасників тренінгу до вільного й невимушеного висловлення власних думок, зацікавленого обговорення запропонованої тематики, активізації особистісного потенціалу, перетворення слухачів з об'єктів на суб'єкти навчального процесу. Крім цього, вона допоможе викладачу-тренеру донести учасникам тренінгу сучасні знання про резонансне управлінське й емоційне лідерство, наголосити на основних аспектах обговорюваної проблематики, викликати в них зацікавленість і бажання використати запропонований методичний інструментарій у неперервному процесі самовдосконалення та практичній керівній діяльності в органі місцевого самоврядування та територіальній громаді як соціальній мікросистемі.

Піралієв Е. В., Марієнчук С. П.

**ФІНАНСОВА КОМПОНЕНТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
ЩОДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

В умовах задекларованих процесів децентралізації в Україні актуальним постає питання фінансової самостійності місцевих громад. Повноцінний процес диспергування функцій держави до регіонального та

локального рівнів неможливий без достатніх економічних важелів органів місцевого самоврядування. Ураховуючи хронічну залежність місцевих бюджетів від офіційних трансфертів з Державного бюджету, питання реалізації фінансової децентралізації потребує особливої уваги.

Особливістю сучасного етапу бюджетного процесу є те, що він здійснюється в умовах стратегії децентралізації влади в Україні, що передбачає передачу значних повноважень та коштів від державних органів органам місцевого самоврядування. У контексті бюджетного процесу з'являється новий головний розпорядник бюджетних коштів – об'єднані територіальні громади. Станом на 1 січня 2016 року в Україні вже було 159 об'єднаних територіальних громад [2].

Зазвичай незалежність територіальних громад у таких умовах обумовлюється насамперед власними податковими доходами. Однак в Україні, навіть незважаючи на те, що політика децентралізації супроводжується збільшенням податкових надходжень місцевих бюджетів за рахунок перерозподілу на їх користь частки податкових доходів, у структурі доходів місцевих бюджетів усе ще домінують офіційні трансферти (таблиця 2).

Таблиця 2

Динаміка та структура доходів місцевих бюджетів України
у 2015-2016 роках*

Показники	III кв. 2015 року		III кв. 2016 року		Темп приросту, в.о.
	Надходження, млрд. грн.	Питома вага, %	Надходження, млрд. грн.	Питома вага, %	
Доходи всього	201,9	100	256,4	100	27
Податкові надходжен-ня	69,5	34,4	104,5	40,8	50,4
Офіційні трансферти	115,9	57,4	135,7	52,9	17,1
Інші надходжен-ня	16,5	8,2	16,2	6,3	-1,8

* розраховано за даними Державної казначейської служби України

[3]

Так, за III кв. 2016 року до місцевих бюджетів України надійшло 256,4 млрд. грн. Темп приросту порівняно з відповідним періодом 2015 року становив 27 в.о.

У структурі доходів місцевих бюджетів 2016 року 52,9% займають офіційні трансферти. 2015 року їх частка становила 57,4%, тобто спостерігається незначне зменшення долі трансфертів у доходах місцевих бюджетів. Насамперед це пояснюється зростанням ролі податкових надходжень (більш швидкі темпи приросту). Зазначимо, що 2016 року відбулися зміни в механізмах справляння місцевих податків, зокрема транспортного податку, єдиного податку та податку на нерухомість. Однак, паралельно відбулось переспрямування значної частки податку на доходи фізичних осіб до Державного бюджету країни, тож у підсумку, суттєвих структурних зрушень у доходах місцевих бюджетів не відбулося (навіть незважаючи на номінальне їх збільшення).

Таким чином, громади все ще залежать від трансфертів з Державного бюджету, завдяки яким фінансуються делеговані витрати переважної частини кожного бюджету. За таких умов, говорити про повноцінну децентралізацію некоректно.

Як свідчить практика, за умов, коли місцеві громади є дотаційними, вони не можуть заробити навіть на утримання місцевої ради (ідеться про сільські, селищні ради). Це ж, у свою чергу, позбавляє місцеву владу будь-яких стимулів для розвитку.

Водночас у районних та міських радах досить часто виникає проблема неефективності розпоряджання коштами в бюджетах. Незважаючи на наявність коштів у бюджетах, проблеми громади залишаються невирішеними, оскільки повноцінні програми їх реалізації просто відсутні.

Отже, поступовий процес децентралізації призвів до збільшення доходів місцевих бюджетів, проте не скасував наявних фундаментальних проблем: залежність громад від трансфертів, низький рівень фінансового контролю, маніпуляції бюджетними коштами та неефективний менеджмент розпорядників фінансами місцевих громад. Вирішення зазначених проблем сприятиме прискоренню децентралізації та може стати базисом розвитку територіальних громад України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Бюджетний щоденник на 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2016/04/FEAO_Schodennyk_A5_web.pdf
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.

Піралієв Е. В., Олефіренко С. В.

**КОЛІЗІЇ ТРАНСПОРТНОГО ПОДАТКУ ЯК ДЖЕРЕЛА ДОХОДІВ
МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ**

Упродовж останніх п'яти років оподаткування транспортних засобів в Україні неодноразово піддавалося кардинальним трансформаціям. Змінювалися як концептуальні підходи до оподаткування рухомого майна, так і механізми чинних податків. Особливо резонансно проблема колізій транспортного податку проявилася 2015 року, коли у фіскальному просторі виникли ситуації з неоднозначністю трактування конституційності цього податку.

Перше радикальне переформатування транспортного податку відбулось у нововведеному Податковому кодексі України 2011 року.

Відтак було введено в дію збір за першу реєстрацію транспортних засобів, а транспортний податок, що діяв до цього, – скасовано. Збір сплачувався до місцевих бюджетів і був одноразовим платежем, що передбачав сплату юридичними та фізичними особами податку при першій реєстрації наземного, водного і навіть повітряного транспорту. При цьому «фіскальну складову» було перекладено в акцизний податок із нафтопродуктів.

З 2015 року податкова реформа кардинально змінила порядок оподаткування транспортних засобів. Було запроваджено так званий «податок на розкіш», тобто транспортний податок із розкішних авто. Оподаткуванню підлягали всі легкові автомобілі, зареєстровані в Україні, які використовувалися до 5 років і які мали об'єм двигуна понад 3000 куб. см. Ставка податку становила 25000 грн. на рік за кожен об'єкт оподаткування.

З 1 січня 2016 року законодавці змінили механізм зазначеного податку. Віднині об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, середньоринкова вартість яких становить понад 750 розмірів мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня податкового (звітного) року. Така вартість визначається Міністерством економічного розвитку і торгівлі, виходячи з марки, моделі, року випуску, типу двигуна, об'єму циліндрів двигуна, типу коробки переключення передач, пробігу легкового автомобіля, та розміщується на його офіційному веб-сайті. Критерій строку експлуатації та ставка податку залишилися без змін. Податок сплачується до місцевих бюджетів [2].

На нашу думку, зазначені зміни порядку оподаткування транспортних свідчать про пошук так званого «оптимуму» між фіскальною достатністю податку та соціальною справедливістю оподаткування.

Однак, 2015 року траплялися випадки, коли окремі суди ухвалювали рішення про неконституційність цього податку. Зокрема, рішення на

користь платників податку щодо оскарження податкових повідомлень-рішень ухвалили Київський апеляційний суд, Окружний адміністративний суд міста Києва, Вищий адміністративний суд [3; 4]. Основні доводи зазначених судів – порушення принципу стабільності податкового законодавства, оскільки зміни про запровадження транспортного податку вносилися до Податкового кодексу України напередодні нового 2015 року. Ще одна підстава – відсутність рішень місцевих рад щодо запровадження транспортного податку, які мали бути опубліковані в році, що передуює року введення в дію.

З правової погляду обидва доводи не відповідають нормам Податкового кодексу України. Так, відповідно до статті 4.1.6 Податкового кодексу принцип стабільності передбачає заборону внесення змін до будь-яких елементів податків та зборів пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, у якому будуть діяти нові правила та ставки, а також заборону змінювати податки та збори, їх ставки і податкові пільги впродовж бюджетного року [2]. Проте, транспортний податок – це новий податок, який було введено в дію, починаючи з 2015 року, а попередній Збір за першу реєстрацію було скасовано. Тобто, фактично відбулася не заміна механізму податку, а запровадження нового податку, про що було 2014 року внесено зміни до Податкового кодексу. Тобто, це не є порушенням принципу стабільності.

Друга підстава – відсутність рішення місцевих рад про встановлення податку на території місцевої громади. Відповідно до статті 10 Податкового кодексу місцеві ради обов'язково встановлюють єдиний податок та податок на майно (у частині транспортного податку та плати за землю), а також у межах своїх повноважень, визначених кодексом, вирішують питання щодо встановлення податку на майно (у частині

податку на нерухоме майно) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору [2].

При цьому, рішення про встановлення місцевих податків та зборів офіційно оприлюднюється відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, у якому планується застосування встановлюваних місцевих податків та зборів або змін (плановий період). В іншому разі норми відповідних рішень застосовуються не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим періодом (стаття 12.3.4 Податкового кодексу) [2].

Проте, відповідно до статті 12.3.5 у разі якщо сільська, селищна, міська рада або рада об'єднаних територіальних громад не ухвалила рішення про встановлення відповідних місцевих податків і зборів, що є обов'язковими згідно з нормами Кодексу, такі податки до ухвалення рішення справляються, виходячи з норм кодексу із застосуванням їх мінімальних ставок [2]. Це саме той випадок, коли навіть у разі відсутності рішення місцевої ради про транспортний податок, його застосування відбувається відповідно до норм Податкового кодексу України. Отже, воно не є неправомірним, а повністю відповідає вимогам Податкового кодексу.

Більше того, рішення про неконституційність тієї чи іншої норми законодавства ухвалює Конституційний Суд України (стаття 147 Конституції України). Такого ж рішення ухвалено не було.

Таким чином, з правового погляду функціонування транспортного податку є цілком законним, і подібні рішення, ухвалені на користь позивачів, є безпідставними. Зазначимо, що транспортний податок забезпечує значні надходження до бюджетів місцевих громад, завдяки яким фінансуються соціально-важливі питання (упродовж січня-вересня 2016 року до місцевих бюджетів України надійшов 191 млн. грн. транспортного податку) [1]. Тож подібні колізії в трактуванні норм

податкового законодавства підривають фінансове забезпечення місцевих громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ;

1. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
3. Транспортний податок 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://grushevskogo5.com/zakonoproektu/transportniy-podatok-2015-femidana-rozdorizhzh/>
4. Транспортний податок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://protokol.com.ua/ru/transportniy_podatok_sud_vstanoviv_nayavnist_ne_odnoznachnogo_\(mnoginnogo\)_traktuvannya_prav_ta_obov_yazkiv_platnika_podatkiv_ta_skasuvav_povidomlennya_rishennya_pro_narahuvannya_tsogo_podatku/](http://protokol.com.ua/ru/transportniy_podatok_sud_vstanoviv_nayavnist_ne_odnoznachnogo_(mnoginnogo)_traktuvannya_prav_ta_obov_yazkiv_platnika_podatkiv_ta_skasuvav_povidomlennya_rishennya_pro_narahuvannya_tsogo_podatku/)

Плющ Р. М.

**ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО БЮДЖЕТ НА 2017 РІК ЯК ІНСТРУМЕНТ
ПІДСИЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ**

Підготовку нового проекту бюджету на 2017 рік Міністерство фінансів ґрунтує на інноваційному для України принципі: «Zero Base Budget», - бюджеті з нульовою базою. Це новий метод планування бюджету, який побудований на тому, що фактичні показники значень бюджетів інших, попередніх років не беруться до уваги, і будується абсолютно новий проект, що не залежить від проблем країни минулого часу. Це, безумовно, прогресивний метод.

За прогнозами експертів дохідна частина держбюджету становитиме 876,9 млрд гривень, що на 17% більше ніж доходи держбюджету 2016 року (749 млрд гривень). У проекті держбюджету закладено прогноз зростання ВВП 2017 року на рівні 3% при інфляції 8,1% і курс гривні 27,2 гривні за долар упродовж 2017 року. Номінальний ВВП 2017 року прогнозовано на рівні 2 574,9 млрд гривень. Безробіття 2017 року прогнозовано на рівні 8,6%, а дефіцит держбюджету – на рівні 3% ВВП. В Уряді розраховують на зростання податків від підприємств і населення – відповідно на 19% і 14% (або на 9,1 і 7,8 млрд грн).

Очевидно, що за найоптимістичнішим сценарієм зростання ВВП 2017 року на рівні 3% такий показник зростання податкових надходжень не виключає інфляції і девальвації гривні. Важливою складовою нової концепції формування бюджету є також установлення нових джерел надходжень для бюджетів різних рівнів.

Однак у процесі передачі від держави повноважень органам місцевого самоврядування потрібно зберегти баланс між форматом та змістом переданих повноважень та передбачуваними обсягами бюджетних надходжень із джерел, визначених проектом бюджету.

Варіант проекту Державного бюджету на 2017 рік Верховна Рада підтримала в першому читанні з низкою пропозицій щодо змін, однак вони носять переважно точковий характер і не стосуються принципів формування бюджету або суттєвих змін бази надходжень до бюджетів, визначених цією редакцією документа, чи джерел фінансування тих чи інших повноважень органів місцевого самоврядування. Однак навіть побіжний аналіз демонструє потребу більш докладного вивчення реальних можливостей дохідної бази місцевих бюджетів і спроможності забезпечити фінансування делегованих повноважень. Особливо це стосується

фінансування охорони здоров'я, освіти та врегулювання питань бюджетної політики на енергоринку.

Крім того, існує потреба внести зміни до проекту бюджету в частині перерозподілу додаткової дотації на утримання закладів освіти та охорони здоров'я (14,9 млрд. грн), включивши в розрахунки бюджету об'єднаних територіальних громад та міст обласного значення, пропорційного розподілу освітньої та медичної субвенцій, або збільшити норматив ПДФО для міст обласного значення та ОТГ на 5%.

Також потрібно залишити без змін норми статей 103² та 103⁴ Бюджетного кодексу України щодо права органів місцевого самоврядування спрямовувати залишки коштів з освітньої та медичної субвенції на здійснення заходів з оптимізації мережі та капітальні видатки відповідних закладів.

Принцип закріплення видатків не за установою, а на споживачем вимагає збереження фінансування деяких установ, що надають послуги всім громадам областей, як от санаторії для дітей та підлітків і для хворих на туберкульоз, виключно на обласному рівні за рахунок медичної субвенції, оскільки у зазначених закладах лікуються не лише мешканці міст, а жителі всієї області.

Також слід надати право органам місцевого самоврядування самим формувати помісячний розподіл за освітньою та медичною субвенціями, щоб уникнути нерівномірності їх розподілу впродовж року.

Потрібно врегулювати проблему пільгового перевезення окремих категорій громадян шляхом ухвалення нормативно-правових актів щодо переходу на адресну грошову допомогу в цій сфері (із запровадженням персоналізації отримувачів).

Важливим інструментом підтримки місцевого самоврядування є Державний фонд регіонального розвитку, тому є потреба визначити

реалістичні джерела наповнення Державного фонду регіонального розвитку та інфраструктурної субвенції для об'єднаних територіальних громад.

Як відомо, заручниками незбалансованої тарифної політики стають комунальні підприємства. Тому слід вирішити проблему підприємств теплопостачання, водопостачання та водовідведення шляхом ухвалення законопроекту №5216 від 03 жовтня 2016 року (погашення 5 млрд. грн заборгованості різниці в тарифах) та законопроекту №2706 від 22 квітня 2015 року. Наголос на підсиленні бюджетної спроможності місцевого самоврядування потребує внесення змін до Кодексу України про адміністративні порушення в частині надання права органам місцевого самоврядування складати адміністративні протоколи, визначати розмір адміністративних штрафів та накладати адміністративні штрафи з метою легалізації робочих місць.

СПИСОК ВИКРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Державний бюджет України на 2017 рік – постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2016 року №642. – [Електронний документ] // Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249334909>
2. Новий бюджет: як зміняться доходи та видатки: Економічна правда [Текст] // Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/cdn/cd1/2016/09/budjet-2016/>
3. Деякі питання надання у 2016 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. – Постанова Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 року №199. – [Текст] // Режим доступу <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248909624>

Половцев О. В., Коробко Г. Г.

МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ПРОЦЕДУР УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ

В умовах стрімкого суспільного розвитку, складних соціально-економічних процесів і політично-адміністративних реформ в Україні проблеми підвищення ефективності систем державного управління та місцевого самоврядування набули особливої актуальності.

Реформування місцевого самоврядування та виконавчої влади в Україні передбачає формування зовсім нових та кардинальну модернізацію чинних основ діяльності відповідних органів влади на місцях.

Одним з основних елементів оновленої системи ухвалення рішень на місцевому рівні має стати нове підґрунтя для процедур ухвалення, схвалення та оцінки якості рішень, що приймаються органами влади на місцях.

Ефективне розв'язання складних проблем влади на місцях у сучасних умовах постійного збільшення інформаційного потоку та числа завдань, що потребують прискореного аналізу й ухвалення відповідних рішень, може бути досягнуто за допомогою глибокого аналітичного оброблення та інтеграції із знаннями про функціонування керованих об'єктів у державному управлінні.

Відповіддю на ці виклики має стати синтез теоретичних і методологічних підходів до формування процедур ухвалення рішень в органах влади на місцях у вигляді алгоритму системного розв'язання задачі, на основі побудованих моделей і прогнозів, що передбачало б оцінювання якості рішень до моменту їх реалізації – ще на етапі ухвалення, та в разі потреби давав можливість оперативного корегування рішень для забезпечення належної якості.

Можливий підхід до формування концептуальної схеми розв'язання задач в органах влади на місцях наведено на рис. 1.

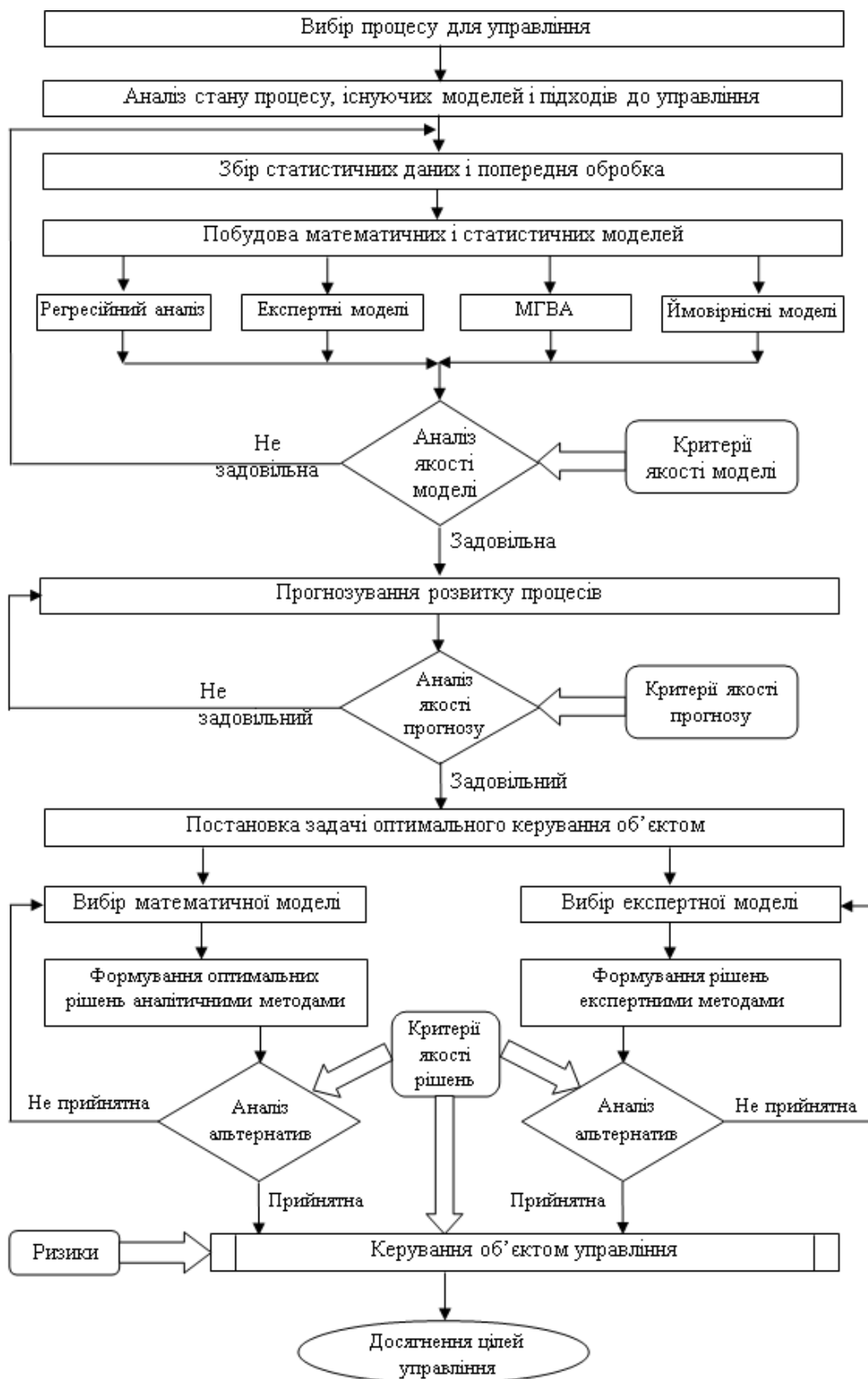

Рис. 1. Концептуальна схема розв'язання задач в органах влади на місцях

Розглянутий методологічний підхід на основі системного підходу до розв'язання задач державного управління створює умови для врахування в процесі формування державних рішень невизначеностей статистичного, параметричного та структурного характеру, що дає можливість значно підвищити якість рішень в умовах наявності невизначеностей та забезпечує отримання високоякісних (за точністю) оцінок коротко- та середньострокових прогнозів за умови наявності інформативних історичних даних, а також формування альтернативних оптимальних рішень і передбачає універсальність застосування до широкого класу задач управління в органах місцевої влади.

Полюлях Р. А.

ЗАРУБІЖНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ МЕДИЦИНИ

Зарубіжні фахівці відзначають важливість професійної підготовки фахівців до роботи в умовах запровадження електронної медицини. Те ж саме стосується службовців органів публічної влади та публічних адміністрацій. Зокрема, ідеться про прямі та непрямі впливи на професіоналів, що залежать від двох чинників: організаційні – організаційна підтримка, адекватна підготовка, участь користувача; професійні (посада, організація, громадянство, поведінка тощо) [1]. Наголошується, що 1994 року було проведено дослідження Schoolfield і Orduna, які довели, що робоче місце може принести стрес та невпевненість, що викликає помилки професіоналів, а використання інформаційних технологій надасть можливість зменшити ці помилки. З 2008 року набуло активного поширення використання елементів електронної медицини, таких як електронний медичний запис, електронні рецепти, електронні консультації, он-лайн консультації тощо. Утім, є проблеми, пов'язані з

окремими групами та їх готовністю використовувати інформаційні технології в своїй професійній діяльності. Особливо це стосується медичної організації, у якій соціальні та організаційні чинники відіграють таку ж саму роль, як і у звичайному суспільстві. Відповідно – і всі інновації викликають опір фахівців, що є перешкодою використання електронної медицини. Усе це вимагає зміни сприйняття професійної діяльності.

Інші фахівці ведуть мову про персоніфікацію та персоналізацію при підготовці фахівців до роботи та управління в системі електронної медицини. Уважається, що використання можливостей е-медицини сприяє більшій обізнаності фахівців, обміну інформацією, поширенням результатів досліджень тощо [2].

Крім того, існує думка щодо запровадження системи електронної медицини в контексті електронного урядування [3], що передбачає: лідерство, командну роботу, вплив на практику всіх співробітників, своєчасне реагування системи зворотного зв'язку з використанням навчання та підтримки для клініцистів, а також адекватної підтримки ухвалення рішень. Освіта вважається основою для системи охорони здоров'я та управління нею. Е-медицина має вдосконалювати професіоналізм і знижувати рівень професійних помилок. При цьому наводяться цікаві результати досліджень, які демонструють, що 95% успішної реалізації професійних завдань залежить від професіоналів, а 5% – від пакета програмного забезпечення. Отже саме навчання має вирішальне значення.

Особливого значення навчання і підготовка фахівців набувають з 2008 року, коли було розроблено програмне забезпечення для електронних медичних записів (EHRIS) [4]. Постають проблеми правового регулювання цих систем і державного управління системою надання медичних послуг в

електронному форматі. При цьому запровадження цієї частини електронної медицини підвищує рентабельність медичних закладів за рахунок скорочення витрат та підвищення якості і кількості суспільних послуг. У цей же період повністю було визнано концепцію проблемно-орієнтованої медичної документації (POMR), запропоновану ще 1969 р. в медичній інформатиці [5]. 2003 року в США уряди штатів визнають свою відповідальність за поліпшення якості охорони здоров'я, ефективності і справедливості. Саме тому було поставлено мету, що кожен американець повинен мати комп'ютери або інші пристрої впродовж десяти років. Зазначається, що незважаючи на участь багатьох агенцій, таких як центри для Medicare & Medicaid Services (CMS), Національного комітету із забезпечення якості (NCQA), Агенції з охорони здоров'я і якості досліджень (AHRQ), електронні системи було прийнято незначною кількістю лікарів та лікарень. Запровадили електронні системи лише 4% професіоналів, а 13% – мають базову систему. З того часу Міністерством охорони здоров'я та соціальних служб США було виділено \$27 млрд. на стимулювання медичних працівників, які використовують електронні медичні картки [6]. З 1 ж січня 2015 року кожен лікар США зобов'язаний використовувати електронну медичну карту, в іншому разі – його буде оштрафовано [7]. Фактично контроль за підготовкою професіоналів та підвищенням їхньої кваліфікації взяв на себе уряд.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Merit Research Journal of Medicine and Medical Sciences (ISSN: 2354-3238) Vol. 2(3) pp. 066-077, March, 2014 Available online Copyright © 2014 Merit Research Journals Full Length Research Paper Nurses' attitude, acceptance and use of Electronic Medical Records (EMR) in King AbdulAziz Medical City (KAMC) in Riyadh, Saudi Arabia Hanan Asiri*1 , Bakheet AlDosari2 and Basema Saddik3 Abstract [Електронний ресурс] – Режим доступу :

- <http://www.meritresearchjournals.org/mms/index.htm>.
2. Personal Health Record System [Електронний ресурс] – Режим доступу :
<https://www.ehealthcardindia.com/>.
  3. Implementing electronic medication management at an Australian teaching hospital [Richard O Day, David J Roffe, Katrina L Richardson, Melissa T Baysari, Nicholas J Brennan, Sandy Beveridge, Teresa Melocco, John Ainge and Johanna I Westbrook] [Електронний ресурс] – Режим доступу :
<https://www.mja.com.au/journal/2011/195/9/implementing-electronic-medication-management-australian-teaching-hospital>.
  4. Conceptualizing Medical Application Software for Managing Electronic Health Records (EHR) and Cash Flow Management in Private Clinics Azim [Izzuddin Muhamad, Mohamad Rahimi Mohamad Rosman, Mohammad Ikram Ramzi, and Mohd Idzwan Mohd Salleh] [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ijimt.org/papers/213-M665.pdf>
  5. WHAT CAN ELECTRONIC MEDICAL RECORDS DO FOR YOU? How EMR Technology Can Affect the Processes of Clinical Care [Michael R. Ripchinski, M.D. and Dwight O. Eichelberger, M.D.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jlgh.org/Past-Issues/Volume-3---Issue-4/What-Can-Electronic-Medical-Records-Do-For-You.aspx>.
  6. Predictors and Intensity of Online Access to Electronic Medical Records Among Patients With Cancer / [D. E. Gerber, A. L. Laccetti, B. Chen, J. Yan, J. Cai, S. Gates, Y. Xie and S. J. C. Lee] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jop.asco pub s.org/content/10/5/e307.full>.
  7. Henning P. Future Developments of Medical Informatics from the Viewpoint of Networked Clinical Research / P. Henning [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://methods.schattauer.de/en/contents/archivestandard/issue/special/manuscript/10827/show.html>.

Попова І. М., Юхоу О. А.

ОСВІТНЯ РЕФОРМА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Як відомо, в Україні відбувається процес децентралізації влади. Одним із надскладних завдань для об'єднаних територіальних громад у ході цього процесу є створення функції управління освітою. До об'єднання громад управлінням освітою в селах і селищах займалися відділи освіти районних державних адміністрацій, що є елементами вертикалі державної виконавчої влади у сфері освіти. Функції виконавчих органів сільських та селищних рад у сфері освіти були мінімальними та полягали в реалізації другорядних завдань для забезпечення шкіл (як наприклад організація підвозу учнів).

На відміну від районних державних адміністрацій, органи місцевого самоврядування об'єднаних громад є автономними та мають всі повноваження, у тому числі й у сфері управління освітою. Проте серйозним викликом є їх інституційна слабкість, яка ускладнюється тим, що процес укрупнення адміністративних одиниць реалізовується в сільських регіонах України.

Таким чином, органам місцевого самоврядування практично всіх об'єднаних громадах, разом з отриманням бюджетних преференцій та управлінських повноважень, потрібно буде взяти на себе складне завдання та відповідальність за створення ефективного управління системою освіти в своїх громадах [3].

Основна реформа середньої школи ще не розпочалася широкомасштабно, її заплановано на найближчі роки і вона тісно пов'язана з процесом децентралізації в Україні. На практиці це означає, що місцеві громади (органи місцевого самоврядування, об'єднані територіальні громади) матимуть більше повноважень і коштів та зможуть самі

вирішувати питання щодо матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів, насамперед – дитячих садочків та шкіл.

Саме з цією метою Кабінет Міністрів України постановою від 20 січня 2016 року №79 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» [2] затвердив зміни в порядку створення освітніх округів та визначив умови функціонування загальноосвітніх навчальних закладів у межах децентралізації.

Це дасть змогу створити на місцях опорні школи – добре оснащені всім необхідним для сучасного навчального процесу, з обладнаними кабінетами та лабораторіями для фізики, хімії, біології, географії, математики тощо. Організація та оснащення опорних шкіл фінансуватиметься як з державного, так і з місцевих бюджетів, з можливістю залучення грантових коштів.

Опорні школи потрібні для того, щоб учні з різних населених пунктів, незалежно від розміру цих населених пунктів та матеріального стану родини, мали рівний доступ до якісної шкільної освіти.

Оскільки опорні школи забезпечуватимуть освітні потреби населення на досить значній території, вони передбачають організоване підвезення учнів та педагогів шкільними автобусами. Цими питаннями опікуватимуться місцеві громади.

Міністерство освіти і науки неодноразово наголошувало, що опорні школи – це зміни, які стосуються учнів середніх та старших класів (після ухвалення відповідного Закону – середньої та старшої школи). Саме учні середніх та старших класів, у разі потреби, їздитимуть шкільними автобусами до опорних шкіл у своєму регіоні. Початкова школа (1-4 класи) і надалі залишатиметься максимально доступною в кожному населеному пункті за принципом «ближче до дітей та батьків».

Міністерство освіти і науки України буде давати гранд тим школам, що подадуть кращий проект розбудови шкільної системи в своєму районі. Сума складатиме від 3 до 5 мільйонів гривень на одну школу. Ці кошти мають бути витрачені на шкільні автобуси, лабораторії, енергозбережні технології, навчання вчителів. Які це будуть школи – вирішуватиме область. Таких шкіл в області буде не так вже і багато – 3-5. Проте потрібно буде рішення громади щодо проведення реорганізації. Міністерство не ухвалюватиме такі рішення, їх прийматиме лише територіальна громада, оскільки основою децентралізації є саме самоврядування [5].

Отже, запровадження децентралізованої системи освіти в Україні нині перебуває на етапі вивчення світового досвіду, формування відповідної законодавчої бази, розроблення та погодження з громадськістю української моделі децентралізації освіти. Ураховуючи те, що освіта – це великий сектор публічних послуг, що має багато підсекторів, таких як дошкільна освіта, початкова освіта, середня освіта, професійно-технічна освіта, позашкільна освіта, у якому зайнято багато тисяч висококваліфікованих кадрів, зокрема вчителів і директорів шкіл, до якого причетні мільйони батьків учнів на різних рівнях освіти, багато професійних асоціацій та на який витрачається значна частка бюджетних коштів України, реформування цієї галузі потребує гармонізації інтересів цих різних груп зацікавлених сторін. Тому очевидною є потреба відкритого громадського та експертного обговорення всіх пов'язаних з децентралізацією освіти проблем. Ці складні питання мають обговорюватися з усіма зацікавленими сторонами в сфері освіти з метою погодження такої моделі освіти, яка буде найбільш ефективною в українських умовах, а також її впровадження в рамках майбутніх реформ [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Децентралізація в освіті: опорні школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1477>
2. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 2016 року №79 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248848545>
3. Реформа освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/reforms/item/id/1>
4. Тарасенко, Наталія. Децентралізація в освіті: плани, проблеми, перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://xn--80aid1auz.xn--80ao2a3f.xn--j1amh/160-detsentralizatsiya-osviti-v-ukrajini-plani-problemi-perspektivi-2.html>
5. Хобзей, Павло. Децентралізація середньої освіти: об'єднання та скорочення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadskeradio.org/programs/rankova-hvylya/decentralizaciya-serednoyi-osvity-obyednannya-ta-skorochennya>

Попович Н. Г.

**ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ МЕНЕДЖЕРА В МІСЦЕВОМУ
САМОВРЯДУВАННІ**

Мистецтво управляти, уміння досягати поставлених цілей, використовуючи працю, інтелект, мотиви поведінки інших людей – усе це міститься в понятті «менеджмент», що означає управління, організацію.

Сферою професійної діяльності менеджера в місцевому самоврядуванні є забезпечення ефективного управління організацією, участь в організації та функціонуванні систем місцевого самоврядування відповідно до тенденцій соціально-економічного розвитку [2], метою є

підвищення якості життя людини за рахунок створення ефективної системи управління і забезпечення сталого територіального розвитку [3].

Об'єктами професійної діяльності менеджера в місцевому самоврядуванні є процеси економічного, політичного, організаційного та соціального життя суспільства, проблеми функціонування та розвитку держави, її регіональних і місцевих органів, проблеми взаємодії людини та суспільства.

Діяльність менеджера належить до типу: «людина – людина», орієнтована на спілкування та взаємодію з людьми. Для цього потрібні вміння встановлювати та підтримувати ділові контакти, активність, товариськість і контактність, розвинуті лексичні здібності та вербальне мислення, емоційна стійкість і лідерські здібності. Також ця діяльність пов'язана зі знаковою інформацією: текстами, цифрами, формулами, таблицями, кресленнями, картами, схемами. Щоб розумітися на цьому, потрібні логічні здібності, уміння зосереджуватися, інтерес до роботи з інформацією, розвинена увага та зконцентрованість, уміння оперувати числами, просторове мислення.

Діяльність менеджера належить до класу евристичних, оскільки пов'язана з управлінням іншими людьми, з аналізом, плануванням, контролем, мотивуванням. Ця діяльність вимагає високої ерудиції, оригінальності мислення, прагнення до розвитку, постійного навчання [1].

Зміст діяльності менеджера в місцевому самоврядуванні містить; планування індивідуальної та спільної діяльності, організацію роботи згідно з цілями, ресурсами та результатом, раціональний контроль діяльності співробітників і організації в цілому, керівництво колективом і координацію діяльності в зовнішньому середовищі, мотивацію співробітників, представництво органу місцевого самоврядування та його

зовнішніх інтересів, дослідження та діагностику проблем, прогнозів, цілей і ситуацій, консультаційну, методичну й освітню роботу зі співробітниками, інноваційну діяльність у галузі управління.

Професійно важливі якості, що забезпечують успішність у цій діяльності: абстрактно-логічне мислення; великий обсяг пам'яті; розподіл і переключення уваги; активність; ініціативність; схильність до лідерства; самокритичність і вимогливість; комунікабельність; уміння аналізувати; концентрація; емоційна стійкість; організаторські здібності; відповідальність; уміння керувати людьми; дипломатичність.

Менеджер у місцевому самоврядуванні працює в умовах інтенсивної високої інтелектуальної розумової праці. У нього рухливий спосіб діяльності. Йому потрібні добре розвинені організаторські та комунікативні навички для керівництва підлеглими, для ділового спілкування з представниками інших структур, організацій, а також уміння працювати в команді управлінців. Головні засоби праці менеджера: його професіоналізм і досвід, креативне словесно-логічне мислення, уміння переконувати.

Формування перерахованих вище якостей менеджера в місцевому самоврядуванні залишає перед системою підвищення кваліфікації завдання реалізувати основні положення Меморандуму про неперервну освіту 2000 р., де основним підходом є навчання впродовж усього життя – постійність процесу навчання та різноманітність форм навчання [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Волинка К.Г. Теорія держави і права / К.Г. Волинка. - К. : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2003. – Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://textbooks.net.ua/content/category/25/25/31/>

2. Лопушинський І.П. Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: новий етап адміністративної реформи / І. П. Лопушинський. // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи» - Херсон: Олді-плюс, 2015. – С. 21-26.
3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
4. A Memorandum on Lifelong Learning / COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, Brussels, 30.10.2000 - http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf

Прокопенко Л. Л.

ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЛИТВІ: ЇХ ФОРМУВАННЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ

Реформування місцевого самоврядування в Україні актуалізує потребу вивчення зарубіжного досвіду, зокрема країн Балтії. Закон Литовської Республіки «Про місцеве самоврядування» визначає, що виконавчим органом самоврядування є директор адміністрації самоврядування, його заступники, які володіють правами і обов'язками в сфері публічного адміністрування.

Директор адміністрації самоврядування призначається на посаду за поданням мера рішенням ради самоврядування на строк її повноважень на підставі політичної (особистої) довіри, заступники директора, у свою чергу, призначаються на посаду радою за пропозицією директора адміністрації самоврядування за поданням мера також на підставі

політичної (особистої) довіри. Питання про заснування посад заступників директора адміністрації самоврядування вирішується радою самоврядування. Якщо рада самоврядування складається з 41 і більше членів, то можуть бути засновані не більше ніж три посади заступника директора, у самоврядуванні, рада якого складається з 27-31 члена ради, засновується не більше двох посад заступника директора і в інших самоврядуваннях – не більше ніж одна посада заступника директора.

Відповідно до Закону директор адміністрації самоврядування: несе безпосередню або особисту відповідальність за здійснення на території самоврядування законів, рішень Уряду та ради самоврядування з віднесених до його компетенції питань; під час безпосереднього здійснення законів, рішень Уряду та ради самоврядування може звертатися до суб'єктів державного адміністрування, видавати накази, обов'язкові для структурних підрозділів адміністрації самоврядування, філій адміністрації самоврядування – сянюній і державних службовців, які не входять до структурних підрозділів адміністрації, а також з віднесених до його компетенції питань – для жителів самоврядування та інших суб'єктів, що знаходяться на території самоврядування; організовує роботу адміністрації самоврядування, затверджує положення про діяльність структурних підрозділів адміністрації самоврядування та філій адміністрації самоврядування – сянюній, несе відповідальність за внутрішнє адміністрування в адміністрації самоврядування.

Він також адмініструє асигнування, виділені радою самоврядування для адміністрації самоврядування; у встановленому радою самоврядування порядку адмініструє асигнування бюджету самоврядування та інші грошові ресурси, організовує виконання бюджету самоврядування і несе відповідальність за господарсько-фінансову діяльність самоврядування, адмініструє майно самоврядування; призначає на посаду та звільняє з

посади державних службовців адміністрації самоврядування та інших працівників адміністрації самоврядування, виконує інші відведені йому Законом про державну службу та радою самоврядування функції управління персоналом; координує та контролює роботу установ, що надають публічні послуги, виконує інші відведені йому законами та рішеннями ради самоврядування функції управління юридичними особами самоврядування; організовує навчання членів ради самоврядування, державних службовців та працівників, які працюють за трудовими договорами; у встановленому регламентом порядку звітує за свою діяльність і діяльність адміністрації самоврядування шляхом подання звітів про діяльність раді та меру самоврядування та не рідше одного разу на рік інформує жителів самоврядування про свою діяльність; подає меру пропозиції щодо найбільшого допустимого числа в адміністрації самоврядування посад державних службовців та працівників, які працюють на підставі трудових договорів; за дорученням ради самоврядування затверджує детальні плани і віднесені до компетенції директора адміністрації самоврядування спеціальні плани.

Адміністрація самоврядування складається із структурних підрозділів, що не входять до складу структурних підрозділів державних службовців та філій адміністрації самоврядування – сянюній (структурно-територіальних підрозділів адміністрації самоврядування). Структуру адміністрації самоврядування, положення про її діяльність і фонд заробітної плати, найбільше допустиме число посад державних службовців та працівників, які працюють на підставі трудових договорів і отримують відшкодування з бюджету самоврядування, за пропозицією директора адміністрації самоврядування за поданням мера затверджує і змінює рада самоврядування, а посади затверджує директор адміністрації самоврядування.

До повноважень адміністрації самоврядування віднесено: організація та контроль на території самоврядування виконання рішень органів самоврядування чи їх здійснення; реалізація законів і постанов Уряду, що не потребують рішень ради самоврядування; організація ведення бухгалтерського обліку доходів, витрат та інших грошових ресурсів бюджету самоврядування, організація і контроль управління та користування майном самоврядування; адміністрування надання публічних послуг; представлення через уповноважених державних службовців самоврядування в органах управління підприємств самоврядування та акціонерних товариств; підготовка проектів рішень та розпоряджень органів самоврядування; здійснення фінансового, господарського та матеріального обслуговування секретаріату, мера, членів ради та контролера самоврядування (служби контролю та аудиту самоврядування).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. О местном самоуправлении: Закон Литовской Республики от 7 июля 1994 г. // www3.lrs.lt

Проніна О. В., Беган М. П.

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ
В УКРАЇНІ**

Одним із найважливіших напрямків державної політики, спрямованої на підвищення життєвого рівня населення, є забезпечення функціонування та розвитку сільських територій, що передбачає їх соціально-економічне зростання, збільшення обсягу виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення ефективності ведення сільського господарства, раціональне використання земель та ресурсів, досягнення максимальної зайнятості сільського населення і підвищення його добробуту. Обезлюднення сіл, занепад соціальної та виробничої інфраструктур,

зростання бідності та безробіття сільських мешканців є важливою підставою для розроблення сучасної системної аграрної політики сприяння розвитку сільських територій. Ринкові перетворення в економіці та зміни у формах власності, криза, що затяглася, викликали спад виробництва й погіршення якості життя сільського населення.

Сільське господарство залишається головною сферою діяльності на селі, тому закономірним є посилений інтерес науковців і практиків до теоретичних проблем розроблення механізму регулювання соціальної сфери та її структурних елементів в умовах становлення ринкових відносин. Це пов'язане з тим, що розвиток аграрного сектору економіки забезпечує розв'язання складних соціально-економічних проблем села.

Занепад сільських територій призвів до зниження рівня життя сільського населення, часткової його деградації та зубожіння, зменшення обсягів сільськогосподарського виробництва, низького рівня дохідності аграрних товаровиробників, зменшення кількості об'єктів соціальної інфраструктури села, відсутності фінансової підтримки дрібних агроформувань, адміністративних перешкод у залученні інвестицій для розвитку села [1, 59-67]

Переваги децентралізації для розвитку сільських територій полягають у тому, що рішення про суспільні витрати ухвалюються на місцевому рівні, що відповідає місцевих потребам населення, і тому такі витрати більшою мірою відбиватимуть потреби в місцевих послугах аніж ухвалені на центральному рівні рішення. Ще одним результатом цього є те, що громадяни демонструють більше бажання платити за послуги, які відповідають їхнім пріоритетам, особливо якщо вони були залучені до процесу ухвалення рішень щодо надання послуг.

Світовий досвід свідчить, що більшість громадян готові робити свій внесок у місцеві проекти розвитку, коли вони можуть брати участь в

ухваленні рішень і відчують, що проект поліпшує конкретні умови проживання. Дозволяючи місцевим громадам визначати, як потрібно планувати ту чи іншу програму розвитку, органи місцевого самоврядування цим самим зміцнюють їх почуття власності та відповідальності за проект.

У ході процесу люди організовуються навколо мети (потреба розвитку), яка є життєво необхідною, пов'язаною з поліпшенням умов життя та створює нові можливості для майбутнього покоління. Метою може бути питна вода, виробництво та збереження енергії, зниження рівня бідності, мікрофінансування, здоров'я та санітарія, перероблення відходів, якісна освіта та інше. Соціальна мобілізація – це зміна свідомості людей таким чином, що вони стають готовими до нових форм соціалізації та поведінки.

Результат функціонування агропромислового сектору залежить від того, як спрацює в цьому відношенні кожна окремо взята сільська територія та їх сукупність. Причинами, що зумовлюють гальмування процесу реалізації концепції сталого розвитку сільської місцевості, є недостатнє фінансування розвитку сільських територій, слабкий розвиток інституту місцевого самоврядування, відсутність ефективних механізмів здійснення програм сталого сільського розвитку. Наразі стрімко зростає попит на екологічно безпечну продукцію, рекреаційні послуги зеленого туризму. Таким чином, відкриваються ширші можливості для диверсифікації економіки села в межах формування єдиної системи «виробництво екологічно безпечної продукції – зелений туризм – збереження природи й ландшафтів – збереження самотності селян та українського села».

Сучасний розвиток економіки полягає у впровадженні в сільський простір також нових функцій, не пов'язаних із сільським господарством.

Головною метою багатофункціонального розвитку сільських територій є незмінне поліпшення умов життя, праці та відпочинку селянських родин, надання несільськогосподарських послуг. Рушійною силою може бути модернізація або побудова нової соціальної та виробничої інфраструктур на селі, що буде сприяти розвитку несільськогосподарської діяльності на сільських територіях при одночасному розширенні зайнятості місцевого населення. Акцентування традиційним селом нових, неаграрних функцій буде сприяти зниженню безробіття, а також розвитку підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бородіна О. Сільський розвиток в Україні: проблеми становлення / О. Бородіна, І. Прокопа // Економіка України. – 2009. – № 5 (570). – С. 59-67.
2. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Київ: ПРООН/МПВСР. – 2007. – 269 с.

Романовський О. О.

РОЗУМІННЯ ЗЛА У ХРИСТІЯНСТВІ

У новий час розгорнуту систему боговиправдання розробив Г. В. Лейбніц, який, до речі, ввів в обіг сам термін «теодицея». Головним аргументом у нього також була ідея невідповідності між значенням будь-якого конкретного стану речей для людини й значенням його для світу в цілому. Світ, створений Богом, є досконалим, за Лейбніцем, настільки, наскільки взагалі може бути досконалим щось створене, причому не тільки у фізичному, але й в моральному відношенні. Він є одночасно найдивнішою машиною і найкращою державою. У ньому забезпечені все можливе благо й радість [2, с. 187].

Зло існує в світі тільки тому, що Бог – творець, управитель і суддя – обмежений логічною необхідністю, вічними ідеями власної мудрості. Він не міг би зробити кращого світу, оскільки вилучення недосконалостей, страждань, гріхів погіршило б цілісну досконалість цього Всесвіту. Боже піклування сконцентровано на цілому, на встановленні гармонії між цариною природи і цариною благодаті, а користь окремих частин може бути не дотримана, якщо вони не узгоджуються з інтересами цілого. Якщо добрі люди в цьому “найкращому світі” змушені страждати, то тільки тому, що страждання є найкоротшою дорогою до досконалості. Яка роль того чи іншого часткового зла у втіленні всесвітньої гармонії і як страждання веде до досконалості – це, за Лейбніцем, велика загадка і таємниця.

Основа теодицеї – ідея про те, що Зло є лише видимість, яка існує тільки для обмеженого погляду і зникає в блиску світового цілого, – пережила цілі історичні епохи. Причину такої її тривалості встановити неважко. Твердження, що будь-які негаразди, труднощі, вади й неподобства тільки здаються такими в разі відсутності широкого погляду й глибокого розуміння, є дуже зручним для панівної ідеології, оскільки невідомо, до якої глибини розуміння треба дістатися, щоб побачити людський світ в істинному світлі, позбавитися власної обмеженості. При використанні цієї побудови будь-яка соціальна несправедливість може бути виправданою тим, що вона є справедливістю у вищому, поки що невідомому розумінні. Такий оптимізм теодицеї неодноразово критикувався в історії культури.

Як раби свого господаря, люди, повинні слугувати Богові кожною своєю думкою, чуттям, дією. Гріхом є будь-яка спроба слугувати не цьому, якомусь іншому хазяїнові. Звільняючись від гріха як рабської покори і небожественним силам людина стає рабом праведності.

Відхід від рабської відданості Богу до слугування іншим передбачає прояв визначеної самостійності, яка є однією з найбільш суттєвих характеристик гріховності, оскільки основу гріховності складає намагання до вподобання Бога, гординя, яка направлена на привласнення собі пізнавальних та творчих потенцій Бога.

Стану невинності, який передував гріхопадінню, релігійний світогляд віддає перевагу перед спокушеністю у пізнанні добра і зла. Таке пізнання дає людині свободу як здібність самостійно будувати свою поведінку. Зворотним боком свободи є свавілля, намагання жити незалежно від божественних накреслень, за власними планами. Грішник, згідно з давньозавітним визначенням, міркує: “Я буду щасливий, незважаючи на те що буду ходити за свавіллям серця мого” [5М 29: 19]. Справжня свобода ототожнюється з підкоренням Божій волі, а зло трактується як збочене використання свободи, свавілля та гордині – зазіхання на Божу всемогутність.

Гордість як впевненість у власних силах, як усвідомлення власної цінності і незалежності складає психологічну основу гріха. До того ж гординею є не впевненість, а самовпевненість, пихатість, неповага до того, що є обов’язковим для інших. Гріховність пов’язується з незалежністю (яка трактується як обов’язкове відхилення від християнських догматів), тому що релігія володіє істиною, а оскільки будь-яке відсторонення від істини (незалежна позиція) вже обов’язково не є істиною, тобто є гріхом. Тому, якщо хтось хоче сказати щось нове, він є боговідступником і грішником.

У цій догматичній позиції міститься зернина діалектичного розуміння зла. Оскільки гордість є початком гріха, то можна зробити висновок, що первісна схильність людини до гріха є негативним результатом утвердження людського в людині. Тому що гордість є

специфічним чуттям, яке характеризує людей як істот розумних і моральних. Гордість є усвідомленням власної гідності, яка є результатом визначеного розвитку моральних відносин між людьми, становлення самої особистості. З численних аспектів морального зла християнська концепція гріховності відокремила один достатньо важливий. Вона інтерпретувала зло як збочену, гіпертрофовану форму самоствердження людини. Злом є самовозвеличення особистості.

Самовозвеличення потребує певних обмежень, регулювання різними соціальними механізмами. Так, самозречення здавна було зведено до рангу моральної цінності. Історичний розвиток моралі показує, що вивищення людей не повинно проходити через приниження інших. Християнство встановлює межі індивідуальної самостійності, проголошуючи моральним ідеалом Бога як істоту всеблагу і всемогутню. Людина повинна намагатися досягти богоподоби, але, водночас, стримувати себе в цьому намаганні, щоб не впасти в гординю. Людина повинна усвідомлювати недосяжність цього ідеалу. Біблійне сказання про гріхопадіння Адама і Єви закріпило у віках уявлення про зіпсованість людської природи. Ідею первісного гріха було розгорнуто у вченні Аврелія Августина. Ніхто, за Августином, не є чистим від гріха, навіть немовля, котре прожило на землі один день. Гріховність немовляти в тому, що його духовний стрижень вже зіпсовано: воно прагне задоволення своїх примх, навіть якщо вони на шкоду йому: сердиться на тих, хто не потурає йому, намагається побити їх. Злість у немовляті є реакцією на опір оточуючих. Відношення дитини до світу через зіпсованість її душі відзначається образою, злістю та бажанням помсти. “Я бачив і спостерігав, - писав Августин у “Сповіді”, - малюка, який переживав ревності: він ще не міг говорити, але був блідий і з гіркотою дивився на свого молочного брата”[1, с. 189]. Свою зіпсованість

як схильність до свавілля, ревнощі та бажання помститися дитина отримує в спадок.

Первісний гріх виражається в слабкості волі, яка нездатна наважитися на добре; в незнанні Бога і доброго, активному прагненні до зла. Це останнє містить в собі гедоністичні поштовхи та бажання самоствердження (“першість”). Августин розвинув євангельський поділ видів гріховності: “Бо все, що у світі, це: пожадливість тіла, і пожадливість очей, і життєва гордість: це не від Отця, а від світу” [1, Ів 2:16]. Перша – це прагнення до тілесних насолод та до насолод шлунку. Друга – це цікавість, пристрасть до досліджень. Третя міститься в бажанні страху та любові від оточуючих, яке (бажання) є самоціллю. Перші два види гріховності зводяться до всевладдя гедоністичних мотивів. Узагалі прагнення до задоволення є гріховним або близьким до гріха. Таким є всі його прояви, починаючи від смакових задоволень і завершаючи насолодою від церковного співу [1, с. 169]. Для релігійного умонастрою утилітарні прагнення є більш допустимими ніж гедоністичні. Естетична насолода від церковного співу небезпечна тим, що вона може відволікати від релігійного настрою. «Коли ж зі мною трапляється, що мене більш хвилює спів, ніж те, про що співається, я каюся в тому, що згрішив» – зізнавався Августин [Там само].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Августин Святий. Сповідь: пер. з лат. Ю.Мушака. – К.: Основи, Книга, 1996. – 319с.
2. Лейбниц Г.В. Сочинения в 4 т. - М., 1982. - Т. 1. –С.152-287
3. Этическая мысль./Общ. ред. А.А.Гусейнова/ -М.:Республика,1991. - 446с.

Савойська С. В.

КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ (шляхи оптимізації діяльності органів влади на регіональному рівні)

Оптимізація діяльності органів влади, зокрема й на регіональному рівні, залежить від її конструктивної позиції та комунікативної дії, що є раціональною, деструктивною та ірраціональною. Комунікативна дія, за теорією німецько-американського політолога К.-В. Дойча, розвивається завдяки спілкуванню індивідів, їхніх промов, бесід, дипломатичній діяльності й тісному співробітництву, що так актуально для конструктивної регіональної взаємодії в сучасній Україні. На думку О. Батрименко і Д. Косенко, комунікативна дія – це суб'єкт-суб'єктний рівень взаємовпливу учасників комунікації [5, с. 140], що в українських політичних реаліях не завжди закінчується консенсусом (наприклад, процес ухвалення депутатами Верховної Ради Закону «Про засади державної мовної політики» та його наслідки). Тобто «комунікативна дія» як поняття – це процес взаємовпливу учасників комунікації, їхнє порозуміння, що здійснюється, з одного боку, в інституціоналізованій формі обговорень, з іншого – у комунікативній з метою досягнення консенсусу [2, с. 182-183].

З огляду на це Н. Мараховська визначає три основні суб'єкти політичної комунікації: *інституціональні*, що пов'язані з комунікативною діяльністю, яку здійснюють глава держави, парламент, уряд, суди, політичні партії, органи місцевого самоврядування та ін.; *соціальні* – це індивіди, групи, спільноти; *функціональні*, якими є передусім засоби масової комунікації [1, с. 172]. Соціальні суб'єкти політичної комунікації варто поповнити не лише соціальними, а й політичними особами, які беруть участь у виборах, займаються політичною діяльністю [3, с. 300],

однак жодною мірою не стосуються влади. У зв'язку з цим передостанній суб'єкт політичної комунікації може називатися соціально-політичним. Інституціональними суб'єктами обговорення мовно-політичних проблем, що мали місце в добу діяльності шістдесятників і дисидентів, а також перебудови, яка здійснювалася М.Горбачовим, були колишні політичні в'язні, члени раніше заборонених організацій, студенти, активісти та ін.

Деструктивною складовою комунікативної дії у сфері мовної політики є маніпулювання, що стає тим мовним полем, у межах якого, на думку О.Юр'євої, формується, розвивається та реалізується символізація політичних процесів. Усе це, як гадає дослідниця, призводить до заміщення вирішення актуальних політичних проблем на користь театралізації політичних баталій і скандалів [6, с. 2], що часто відбуваються в українському політикумі під час обговорення й ухвалення важливих мовних законів, програм, рішень та ін. Свідченням такої деструктивної політичної діяльності на регіональному рівні був «парад мовних суверенітетів», який було спрямовано на підвищення статусу російської мови, яка місцевими радами визнавалася регіональною мовою, що детально проаналізовано автором цього дослідження [4, с. 152]. Такі дії місцевої влади Півдня і Сходу країни вважаються ірраціональними, оскільки порушують статтю 10 Конституції України, де про регіональний статус для російської мови взагалі не йдеться.

Найефективніше комунікативна дія виявляється в дискурсі, який як форма комунікації є засобом виховання, оскільки втягує людей у дискусію [3, с. 103], у межах якої відбувається розуміння інших осіб, прийняття чи неприйняття їхньої позиції. Конструктивна комунікативна діяльність називається тією комунікативною дією, що пов'язана з інтеракцією щонайменше двох здатних до дії суб'єктів, які з тієї чи іншої причини вступають у міжособистісні відносини. Вони прагнуть, за теорією

Ю. Габермаса, досягти розуміння, що пов'язане з досягненням згоди і тим, щоб координувати плани дій і самі дії, які орієнтовано на успіх. Тобто, на думку вченого, комунікативна дія має конструктивне значення лише тоді, коли дискусійне питання підтримується і схвалюється всіма учасниками дискурсу [3, с. 103], у рамках якого створюються умови для вільного та неупередженого діалогу [3, с. 104], що спрямовано на досягнення консенсусу.

Ураховуючи зазначене, складовою комунікативної діяльності [2, с. 182] як центральних, так і регіональних органів влади є такі поняття, як «поле мовне політико-комунікативне», «мовно-комунікативна політика», «комунікативна компетенція», які мовно-політичні проблеми розв'язують методами раціональної політики та конструктивної комунікації; «договір політичний», який діяв на усіх етапах існування та розвитку Української держави; «дискусія політична» і «дискурс політичний» [3, с. 103], «діалог політичний» [3, с. 104], «політичний компроміс», «політичний консенсус» [3, с. 313], «комунікативна раціональність» [5, с. 140], що спрямовані на вирішення проблем конструктивними методами. Ці складові комунікативного процесу можуть ефективно функціонувати лише в тих умовах, які взаємно визнаються, тобто приймаються учасниками комунікації та уможливають консенсус.

Водночас такі терміни, як «ірраціональна політика», «деструктивна політика» [3, с. 99], «деструкція влади» [3, с. 100], «проросійська політика», «проросійський націоналізм» [3, с. 331], що відповідають за політичну діяльність місцевої (регіональної) та центральної влади, гальмують розвиток конструктивного комунікативного процесу. Свідченням цього є деструктивна комунікативна діяльність регіональної влади Півдня і Сходу сучасної України, яка була спрямована на гальмування поширення комунікацій українською мовою, що відбивалося

на закритті українськомовних шкіл, класів і груп у навчальних закладах. Така ірраціональна комунікативна діяльність регіональної влади неодноразово оскаржувалася в судах різних інстанцій, оскільки ці її дії суперечили Конституції України, зокрема її статті 10.

Отже, теорія комунікативної дії Ю. Габермаса залишається актуальною не лише для української влади, а й для зарубіжних політиків та всієї світової спільноти, які разом із представниками від України намагаються вирішити російський конфлікт на Півдні і Сході сучасної Української держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мараховська Н. Лінгвістичний вимір політичної комунікації // Лінгвістичні студії : Збірник наукових праць. – червень 2012. – Вип 23. – С. 170-173.
2. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н.М. Хоми. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. – 492 с.
3. Політологія: сучасні терміни і поняття. Короткий навчальний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації. – 4-те видання, виправлене і доповнене / укладач В.М. Піча, наук. редакція Л.Д. Климанської, Я.Б. Турчин, Н. М. Хоми. – Львів: Новий Світ. – 2000, 2015. – 516 с.
4. Савойська С. Мовно-комунікативна політика як специфічна галузь державної політики в поліетнічному соціумі: теоретико-історіологічний аналіз : монографія / С. В. Савойська. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2013. – 424 с.
5. Сучасна політична лексика: енциклопедичний словник-довідник / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за наук. ред. Хоми Н. М. – Львів: «Новий Світ - 2000», 2015. – 396 с.

6. Юр'єва О. Лінгвістичний вимір політичного маніпулювання : автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.02 / Юр'єва О. ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2007. – 20 с.

Скиба Н. Г.

ЗЕМСЬКА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ, РЕЗУЛЬТАТИ

Діяльність земств з самого початку їх існування привертала увагу вчених-істориків. Дореволюційна історіографія земства багата і різноманітна. Значний матеріал зібрано в узагальнювальних працях, написаних в основному до 50-річного ювілею земського самоврядування [1]. Безумовний інтерес викликає монографія Г.О. Герасименка "Земское самоуправление в России", яка цінна перш за все віддзеркаленням тих змін які відбуваються в поглядах на проблему земства в сучасній історіографії [2].

Земська реформа 1864 року стала необхідною складовою соціальних реформ, започаткованих Маніфестом Олександра II від 19 лютого 1861 року про скасування кріпосного права. Особлива комісія при Міністерстві внутрішніх справ зауважила доцільність передачі місцевих справ виборним органам ще 1859 року. Відразу ж вийшов царський указ про розроблення такого законопроекту. Опрацьовувала його комісія про губернські та повітові установи [3, с. 12]. Підготовку було завершено до кінця 1863 року, а 1 січня 1864-го Олександр II затвердив «Положення про губернські та повітові земські установи». Згідно з ним у повітах та губерніях запроваджувалися земства як всестанові органи місцевого самоуправління. Населення для виборів поділялося на три курії. Декларуючи всестановість земств, влада вже в період виборів до земських установ відсікала майновим цензом та громіздкістю системи малозабезпечених громадян. Фактично

земські зібрання склалися з великих землевласників, міської верхівки та купецтва. Поодинокі вибори селян на діяльності земств майже не позначалися. Така система виборів проіснувала до прийняття нового «Положення ....» 12 червня 1880 року.

Попри протиріччя в системі виборів, земські установи запроваджувалися не по всій території Російської імперії, а лише в європейській її частині. У квітні 1865 року земства почали працювати в Херсонській, з вересня – у Полтавській та Чернігівській губерніях, у жовтні – у Харківській. У наступному році земства з'явилися ще в двох губерніях: Катеринославській та Таврійській. На Правобережжі (Київська, Подільська та Волинська губернії) було запроваджено земські установи лише 1904 року, до того ж спрощеного типу. Виборні земства тут з'явилися лише 1911 року.

Функції земства вичерпувалися суто господарськими справами і питаннями місцевого життя [4, с. 216]. Однак, сама поява таких органів у системі управління імперією була відчутним ударом по чиновницькій бюрократії. І дальший розвиток земської діяльності призвів до конфлікту між органами самоуправління і представниками адміністрації, які намагалися підпорядкувати собі земства.

Попри обмеженість повноважень і діяльності земства виявилися досить дієздатними. Так, за «Положенням...» 1864 й 1890 років місцеве самоуправління виконувало насамперед обов'язкові повинності: справу забезпечення населення продовольством, утримання арештантських приміщень і квартир для поліції, доріг імперського значення, страхування населення [5, с. 42]. Такі ж важливі завдання, як лікарняна й освітня справи, обов'язковими не вважалися.

Одним з головних напрямків практичної діяльності земств було сільськогосподарське виробництво. Значна увага надавалася розвитку

агрономії, запровадженню в господарюванні технічних удосконалень і поширенню сільськогосподарських знань, лісонасадженням, усуненню несприятливих для сільського господарства умов, тощо [6, с. 14].

Безпосереднім здобутком земств стала лікарняна справа. Саме в ній земськими установами було досягнуто найвідчутніших результатів. Створення мережі лікарських діляниць та лікарень, організація санітарної служби і запровадження щеплень, охорона здоров'я бідних верств населення і дітей – це далеко не повний перелік заходів щодо медичного обслуговування населення. Саме українські земства – Катеринославське, Харківське, Херсонське за даними 1914 року найбільше витрачали коштів на медицину. Крім того, Херсонське стало першим губернським земством, яке практикувало систематичне субсидування повітів на охорону здоров'я.

Головними формами діяльності земств в освітній галузі були клопотання й фінансування [7, с. 14]. Маючи на увазі земську народну освіту, слід говорити про широкий спектр: початкова, середня й вища освіти, просвіта, поширення знань серед народу. З кожним роком земства збільшували асигнування на освітню справу. Полтавське, Херсонське й Харківське земства посідали відповідно 2,3,4-е місця за витратами на освіту серед 34 губернських земств Росії. Проте розширення мережі шкіл прямо не впливало на рівень освіченості населення. В українських губерніях вона була низькою з низки незалежних від земських зусиль причин: не існувало національної освіти, початкова була не першим ступенем середньої, а для селян. Однак, безоплатність початкової освіти попри все була «величезним кроком вперед» [8, с.10].

Запровадження в систему управління імперією виборних органів, нехай лише на повітово-губернському рівні відкрило можливість реалізації своїх прагнень для дворянства й буржуазії та стало для Росії поштовхом до розвитку капіталізму. Відповідно до статистики, серед 34 губерній, що

отримали земські установи, саме українські відзначалися найбільшою розвиненістю та лідирували в капіталовкладеннях на господарські, медичинські та освітні справи. Це вказує на економічну силу українських земств та політичний хист верхівки суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Абрамов Я.В. Что сделало земство и что оно делает (обзор деятельности русского земства) – СПб., 1889. – С. 348.
2. Герасименко Г.А. Земское самоуправление в России. – М., 1990. – С.269.
3. Земские учреждения с 1864 г. по 1914 г. – Одесса, 1914. – С.164.
4. Исторический очерк деятельности Херсонского губернского земства за 1865-1999 г.г. – Херсон, 1904. – С. 352.
5. Кизиветтер А. А. Из истории законодательства в России XVII – XIX в.в. – Ростов на Дону, 1904. – С. 231.
6. Маслов С.Л. Земство и его экономическая деятельность за 50 лет существования. – М., 1914. – С. 186.
7. Ососков А.В. Начальное образование в дореволюционной России (1861-1917). М., 1982. – С. 154.
8. Звягинцев Е.А. Полвека земской деятельности по народному образованию. – М., 1918. – С.162.

Топалова Е. Х.

**РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ
ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ СПІВПРАЦІ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ З
НАСЕЛЕННЯМ**

Сучасний політичний процес свідчить про збільшення політичної активності громадян, їхнього прагнення активно включитися в діяльність з перетворення суспільства. Водночас влада виявилася не готовою до сприйняття значної кількості вимог та масового невдоволення людей.

Природно виникає проблема оновлення форм роботи публічної влади та громадськості.

Ефективність системи публічної влади значною мірою залежить від успішності взаємодії місцевих громад і влади, конструктивного змістовного діалогу, орієнтації на спільне вирішення проблем місцевого життя. Така взаємодія має базуватися на взаємній зацікавленості та готовності обох сторін до спільної участі в цьому процесі.

Особливий інтерес викликає запровадження нового інституту місцевого самоврядування – уповноваженого з прав територіальної громади, що успішно функціонує за кордоном. Так, у кожній політико-територіальній одиниці Італії діє інститут омбудсмана – громадського захисника. У Голландії такі інститути розглядають скарги на поліцію, органи місцевого самоврядування тощо.

В Україні не передбачено посади уповноваженого з прав людини на місцевому рівні, що, тим не менше, не стало перешкодою для спроб окремих територіальних громад запровадити таку посаду. Однією з перших спроб запровадження в Україні інституту уповноваженого є досвід міста Кам'янець-Подільськ Хмельницької області. У Положенні «Про уповноважених міського голови (префектів) міста Кам'янець-Подільського» префект здійснює в межах наданих йому повноважень контрольну, координуючу виконавчо-розпорядчу та організаційну діяльність на території умовного мікрорайону, а серед основних завдань префекта зазначається захист прав та законних інтересів його мешканців. Більш вдалою, на нашу думку, є спроба запровадження інституту уповноваженого в місті Нова Каховка Херсонської області, де рішенням сесії міської ради запроваджено посаду та затверджено Положення про уповноваженого з прав людини.

Уведення в українську практику місцевого самоврядування такої інновації, як інститут міського омбудсмана з прав людини, закріплення його на законодавчому рівні, допоможе ефективніше захищати права й свободи людини і громадянина і наблизить українське суспільство до громадянського. Центри громадської активності можуть являти собою офіси, до яких населення може звернутися за допомогою безоплатно та отримати не лише юридичну консультацію, а й відповідь та рішення на питання й скарги. На місцевому рівні омбудсмани мають обиратися громадою. Тільки в цьому разі вони справді будуть захищати права громадян на незалежній основі. Інститут омбудсмана допоможе громаді мати більший вплив на владу та простежити шляхи вирішення запитів та скарг.

До компетенції місцевого омбудсмана може бути віднесено вирішення таких питань: запобігання порушенню конституційних прав та свобод та законних інтересів членів територіальної громади; вирішення конфліктів між членами територіальної громади та органами місцевого самоврядування; захист прав найбільш соціально-вразливих верств населення; недопущення прояву будь-яких форм дискримінації щодо реалізації членами територіальної громади своїх прав і свобод; сприяння правовому інформуванню та судовому захисту прав, свобод та законних інтересів членів територіальної громади; правове просвітництво та роз'яснення громадянам їхніх прав та свобод, форм та методів їх захисту.

Відзначимо, що саме функціонування інтерактивного зв'язку між уповноваженим з прав людини та членами територіальної громади зможе реально, а не декларативно вплинути на оперативність ухвалення та дієвість рішень, що позначаться на рівні захисту соціальних прав громадян.

Отже, поточна діяльність місцевого омбудсмана повинна віднайти своє відбиття на сторінках місцевої друкованої преси, в ефірі радіо- та

телевізійних каналів та через Інтернет. Безумовно, реальне запровадження інституту місцевого омбудсмана неможливе без внесення серйозних змін до чинного законодавчого поля. Зазначимо, що ані Конституція, ані Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» не забороняють запровадження посади місцевого уповноваженого з прав людини. У цьому контексті потребують доповнень статuti абсолютної більшості територіальних громад нашої країни. Зокрема, ті розділи, що стосуються гарантій забезпечення права на місцеве самоврядування.

Тохтарова І. М.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Співробітництво територіальних громад є одним із інноваційних механізмів державної регіональної політики, запровадження якого відбувається в процесі реалізації реформи територіальної організації влади на засадах децентралізації. Цей механізм створює додаткові можливості для підвищення спроможності територіальних громад шляхом об'єднання фінансових та матеріальних ресурсів для вирішення спільних соціально-економічних проблем, реалізації інвестиційних проєктів, ефективного використання коштів місцевих бюджетів, підвищення дієвості управлінських рішень тощо.

Співробітництво територіальних громад здійснюється у сферах спільних інтересів у межах повноважень відповідних органів місцевого самоврядування. Досвід інших країн засвідчує, що проєкти співробітництва реалізуються передусім у сферах житлово-комунального господарства (водозабезпечення, водовідведення, енергоефективності тощо), розвитку та функціонування соціальної інфраструктури, сфери поводження з твердими побутовими відходами та природоохоронної

діяльності, сфери надання адміністративних і соціальних послуг населенню. Важливість механізму співробітництва зумовлена тим, що територіальні громади базового рівня не можуть бути цілком самодостатніми, незалежно від їх площі та чисельності населення. У зв'язку з цим співробітництво територіальних громад (в європейській практиці для його означення застосовується термін міжмуніципальне співробітництво) є логічним рішенням для нейтралізації наслідків нераціонального розподілу функцій та ресурсів між різними рівнями публічної влади, недосконалої територіальної організації влади тощо [1].

На думку експертів Ради Європи, міжмуніципальне співробітництво є важливим інструментом для забезпечення муніципальної консолідації та реалізації Європейської Стратегії інновацій та доброго врядування на місцевому рівні.

Можливість співробітництва територіальних громад передбачена Конституцією України, у якій зазначено, що «територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби» (частина друга статті 142) [2].

Згідно з Європейською Хартією місцевого самоврядування, ратифікованою Україною, «органи місцевого самоврядування мають право, здійснюючи свої повноваження, співробітничати та в межах закону створювати консорціуми з іншими органами місцевого самоврядування для виконання завдань, що становлять спільний інтерес» (частина перша статті 10) [3].

Проте тривалий час не було законодавчо-нормативного забезпечення для реалізації цього права територіальних громад. Воно з'явилося лише з початком реалізації реформи децентралізації влади в Україні.

У межах реалізації зазначеної Концепції 17 червня 2014 року було ухвалено Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [4], що визначив організаційно-правові засади, принципи, форми, механізми співробітництва територіальних громад, інструменти його стимулювання та контролю.

Відповідно до Закону, співробітництво територіальних громад – відносини між двома або більше територіальними громадами, що здійснюються на договірних засадах у визначених законом формах з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень.

Законом передбачено такі форми співробітництва територіальних громад:

1) делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;

2) реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;

3) спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів;

4) утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об'єктів;

5) утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

Законом передбачено можливість державного стимулювання співробітництва територіальних громад і визначено форми такого стимулювання: надання субвенцій місцевим бюджетам суб'єктів співробітництва в пріоритетних сферах державної політики; передача об'єктів державної власності в комунальну власність суб'єктів співробітництва; методична, організаційна та інша підтримка суб'єктів співробітництва.

Визначено також умови надання державної підтримки співробітництву: посилення спроможності суб'єктів співробітництва; залучення додаткових ресурсів, у т.ч. фінансових; залучення до співробітництва більше трьох суб'єктів; забезпечення широкої участі громадськості у здійсненні співробітництва. Фінансування співробітництва здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів, самооподаткування, державного бюджету, міжнародної технічної та фінансової допомоги, кредитних ресурсів та інших джерел.

Серед проблемних питань у реалізації механізму співробітництва територіальних громад передусім слід назвати такі:

- недостатня поінформованість органів місцевого самоврядування, місцевих посадовців та членів територіальних громад, особливо віддалених від адміністративних центрів сільських територій, про механізм співробітництва територіальних громад, можливості залучення фінансової допомоги тощо;

- недостатня компетентність посадовців органів місцевого самоврядування територіальних громад у питаннях ініціювання співробітництва, організації процесу укладення і реалізації договорів, підготовки проектної документації;

- відсутність необхідної організаційної, методичної та правової допомоги органам місцевого самоврядування з боку районних та обласних державних адміністрацій з питань укладання договорів про співробітництво, можливостей залучення фінансових ресурсів, у тому числі фінансування в рамках міжнародних програм сприяння місцевому розвитку тощо;

- низька фінансова спроможність сільських територіальних громад співфінансувати проекти співробітництва з місцевих бюджетів (до основних умов відбору проектів співробітництва для їх фінансування з ДФРР належить співфінансування з місцевих бюджетів на рівні 10% та спроможність суб'єктів співробітництва забезпечувати далі власне фінансування або утримання відповідних об'єктів за рахунок коштів місцевих бюджетів);

- неврегульованість питання проведення громадських обговорень проектів договорів співробітництва територіальних громад, які, відповідно до законодавства, є обов'язковим етапом перед ухваленням рішень про укладення договору й надають можливість членам громади висловити свої зауваження та пропозиції щодо змісту проекту договору;

- практична відсутність доступних матеріалів щодо успішних прикладів реалізації договорів співробітництва в Україні.

Таким чином, можемо констатувати низький рівень запровадження механізму співробітництва територіальних громад для забезпечення соціально-економічного та культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню. Така ситуація потребує реалізації системної і послідовної діяльності за цим напрямком у межах реалізації реформи територіальної організації влади на засадах децентралізації та Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво – ММС): Навчально-практичний посібник/ За заг. редакцією Толкованова В.В., Журавля Т.В. – Київ, 2016. – 154 с. – с. 6.
2. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page3>.
3. Європейська Хартія місцевого самоврядування, м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року. Офіційний переклад [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
4. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 року №1508-18 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18/card6#Public>

Тоцька Н. Л.

**МОВНА ПОЛІТИКА ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Динамізм, властивий сучасній цивілізації, зростання соціальної ролі особистості, інтелектуалізація праці, швидка зміна технологій в усьому світі вимагають високого рівня освіти, що передбачає відповідність її суспільним вимогам і світовим стандартам. У сучасних умовах пріоритетними стають такі якості спеціалістів вищої кваліфікації, як ініціатива, діловитість, сміливість пошуку, готовність до творчої професійної діяльності. Незважаючи на широке впровадження української мови у вищих навчальних закладах України, низка питань залишається ще недостатньо з'ясованою і розробленою. Щоправда, зусилля провідних лінгвістів і психологів спрямовано на дослідження властивостей мовлення, характеристики його з нормативного боку, що забезпечує формування

мовленнєвої компетенції особистості (Н.Бабиш, О.Біляєв, М.Вашуленко, А.Коваль, І.Лопушинський, В.Мельничайко, М.Пентиліук та інші). Основною системою навчання в технічному університеті є змістовий та процесуальний компоненти, а межами – мета і результати навчання. Отже, до її складу входять зміст і процес навчання, що мають свою структуру та взаємодіють між собою, тобто забезпечують функціонування професійного мовлення. Удосконалення методів і прийомів навчання – це складна педагогічна категорія, завдяки якій реалізуються всі функції навчання: освітня, виховна, розвивальна, спонукальна, контрольна-корекційна тощо.

Науково-технічний прогрес, перебудова соціально-економічної й політичної системи в країні вимагають від фахівців не лише знання свого фаху, а й високого рівня володіння професійним мовленням, оскільки вміння спілкуватися мовою професії підвищує ефективність праці та допомагає краще орієнтуватися в ситуації на виробництві і в безпосередніх ділових контактах. Безперечно, розвиток професійного мовлення студентів у вищій технічній школі є професійним обов'язком не тільки викладачів гуманітарних дисциплін, а й фахових. Формуючи професійне мовлення, потрібно дбати про те, щоб студенти вищих технічних навчальних закладів не лише опанували лексику виучуваної мови, а й під час опрацювання наукової літератури думали цією мовою, не вдаючись до перекладу. Їхня свідомість має бути зайнята головним чином змістом, оскільки мовне оформлення (необхідний і достатній набір засобів) здійснюється спонтанно [1; 4]. За допомогою українського професійного слова у студентів вищого технічного закладу формуються та виражаються світогляд, ставлення до предметів, явищ зовнішнього середовища.

Свідомість і самоусвідомлення стимулює індивідуальну й суспільну сутність студентів. За допомогою професійного мовлення студенти закріплюють у пам'яті результати пізнання дійсності й цим об'єктивують

свою свідомість, оскільки вона є загальним ефектом конвергенції праці, спілкування й пізнання.

Теорії тексту як продукту мовленнєвої діяльності присвячено багато праць. Початок психологічного вивчення тексту закладено М. Жинкіним, який розвинув ідею внутрішньої будови тексту. На його думку, у кожному тексті існує головний предмет опису, взятої дійсності. Загальний аналіз тексту має будуватися не на основі мовних даних, а на основі уявлення: як людина бачить і розуміє об'єкт, що описується. За теорією інформації, текст розглядається як цілісне і зв'язне повідомлення, складене для передання й збереження інформації. Створення студентами текстів належить до такої мовленнєвої діяльності, яка потребує від них максимального усвідомлення, кому він адресований, з якою метою і за яких обставин твориться [2, с. 251].

Цілеспрямоване заохочення до смислової інформації, що міститься в навчальних текстах, складає, по суті, основу процесу навчання. Через спеціальні тексти студент долучається до знань, соціальних цінностей і норм, до тих різноманітних вражень, що нагромаджено людьми в ході їхньої практичної та розумової діяльності. Саме тому істотним є питання (яке, до речі, часто ігнорують спеціалісти) про те, наскільки точно (адекватно) студент сприймає та інтерпретує смислову інформацію, що міститься в текстах усного й писемного мовлення, наскільки точно і чітко може їх відтворити, яке місце відводить кожному конкретному тексту в загальній системі своїх знань та уявлень про навколишній світ. Чи ввійдуть отримані знання в картину світу, сформовану у свідомості особи, посівши в ній відповідне місце, чи так і залишиться уривками розрізнених відомостей, «схоплених» на різних етапах навчання. Від вирішення цього питання часто залежить, чи бути студенту справді

освіченою людиною, чи стати дилетантом у багатьох питаннях, включаючи й обрану професію.

Професійне спілкування студентів обраного фаху забезпечує життєдіяльність мовлення, під час якого можна визначити мовний розвиток індивіда (кількісний запас української лексики взагалі та фахової зокрема; якісний склад активного та пасивного словника, різноманітність і складність граматичних конструкцій, володіння засобами виразності). Усі ці компоненти і створюють враження професійно-мовленнєвої особистості. Важливо для викладача там, де є для цього можливість, пов'язати свій предмет з виховними проблемами, прагнути прищепити майбутнім фахівцям імунітет проти технократичного мислення, навчити їх бачити свою спеціальність у зв'язку й взаємодії з усіма сферами життя суспільства [3, с. 184]. Оскільки мова як навчальний предмет має логічну структуру, основу якої складають мовні поняття, потрібно в мовленні встановити наскрізні міжпонятійні зв'язки. Це дає змогу посилити розвивальну функцію методів навчання.

Кожному методу відповідають ті чи інші прийоми навчання. Їх можна поділити на дві групи: дидактико-методичні та предметні. Прийоми першої групи – це методичні різновиди, що ведуть до засвоєння нового матеріалу. Вони мають відповідати меті, етапу методу навчання. До них належать різноманітні прийоми пояснення, включаючи зіставлення, аналіз, узагальнення, систематизацію знань. До предметних прийомів належать ті, що конкретно пов'язані з певною темою і визначаються нею. Так, існує прийом з'ясування значення слова за допомогою тлумачного словника технічних термінів і мінісловників. Мінісловники допоможуть у виборі тих слів, які об'єктивно оцінюватимуть студента як члена соціуму, його ділові та моральні якості, характеризуватимуть відносини між організаціями, підприємствами, установами: точніше розкриватимуть зміст

текстів, з якими мають працювати студенти – майбутні фахівці технічної галузі знань [4, с. 176].

Мовленнєва дія має чотирифазну динамічну структуру. Кожна фаза відповідає певному етапу породження зв'язного висловлювання, а саме: орієнтуванню в умовах мовленнєвої ситуації (виявлення умов спілкування, визначення типу висловлювання, його загальної мети, адресата, стилю), плануванню висловлювання (про що саме треба сказати), яке передбачає добір таких мовних засобів, які б відповідали темі й меті висловлювання, а також розташуванню їх у відповідній послідовності (реалізація програми висловлювання) породження зв'язного тексту; виявленню припущених помилок у мовленнєвому формуванні висловлювання.

Вивчення мовленнєвих здібностей студентів технічного ВНЗ дасть можливість досконало дослідити механізм формування мовлення, зокрема професійного, і можливі способи його моделювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біляєв О. Мовна ситуація в Україні і завдання лінгводидактики: Шляхи поліпшення навчання української мови та мов національних спільнот / Біляєв О. // Відродження. К. –1994. – №7. – С.4-6.
2. Костюк Г. Про психологію розуміння. Навчально-виховний процес і розвиток особистості / Костюк Г. – К.: Вища школа, 1989. – С.251-300.
3. Тоцька Н. Засвоєння ткацької лексики української мови студентами технічного вузу / Н.Тоцька // «Південний архів»: збірник наукових праць. Філологічні науки. Випуск 1. – Херсон.: ХДУ, 1998. – С.184.
4. Тоцька Н. Навчальний переклад як розвиток професійного мовлення студентів ВНЗ / Тоцька Н. // Наукові записки. Серія «Філологічні науки». –Ніжин.: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – Кн. 2. – С.176.

Filippova V. D., Filippova V. V.

INSTITUTE OF LOCAL GOVERNMENT AS A FORM OF PUBLIC AUTHORITIES

Local government is a form of implementation of the public authorities, as has the features inherent to the public authorities, such as the availability of power, bound by their decisions for individuals and legal entities on the entire territory where these authorities exercise their powers.

It should be noted that the term "public authority" has not previously been of interest to explore. Specific mention of this concept can be seen on the example of the study of power in primitive society during the birth of the government, as it was thought that the public primeval power gradually degenerated into a state power. [1]

However, in recent decades, the situation has changed and modern scholars have become increasingly turn to the term "power", as well as its modification - public authorities [2].

The use of public power is achieved by a public administration that is as a result of the implementation process of government in accordance with its responsibilities and powers. The interaction of local government institutions of power with the public authorities is based on the mechanism of coordination, building on the existing departments, committees, councils for relations with the local government, which exist in the various organs of state power and control. Coordination system for all sorts of problems is modified from direct management to the mutual agreement.

It should be noted that local governments are autonomous organization of public authority; it is closely related (in connection with public law powers implemented) with the system of public authorities, but quite separate from it. In the literature, there are many points of view and positions, revealing the essence of local self-government, the most right position you can consider that local

government - is a special kind of public authorities - local authorities, which, however, is not a state. The free and independent exercise of powers allows regarded local government as an independent level of public administration, are not directly accountable to the public authorities.

It should be noted that state and local governments in their essence are closely linked, the start state are taking place in the local self-government, as the local government itself has all the attributes of statehood. Along with signs of local government public authorities are inherent elements of civil society. The unity of two principles allows to achieve the following objectives: not allowed to split the power that leads to political instability and the weakening of the state and its institutions, decentralization territories; it provides an opportunity for the majority of people in the management of the affairs of society and the state, which enriches the level of legal culture of citizens and encourages their sense of respect for the law, initiative; it bridges the gap between society and the state; carried the main and basic task - the maintenance and consolidation of society and the state with the existence of democratic institutions; the state is largely part of the course of affairs at the local level and make decisions that are more in line with the interests and requirements of the people; awakens general interest to citizens and public authorities to create the necessary conditions for the life of every person and of society; management of the company by means of coordinated action is reconstructed into a single creative process. In turn, the local self-government as close as possible to the people, is the basic unit of organization of public authorities, so failures and shortcomings in the work of local governments have a negative impact on society as a whole, and therefore to the entire state as a whole. At the same time the local government is characterized by greater availability and lower degree of alienation from the people, and therefore is an integral part of civil society.

Proceeding from the aforesaid it is possible to consider the local government in two ways. On one hand the local government is a certain level of public authorities, on the other - self-organization of citizens who exercise their power independently and on their own responsibility to address issues of local importance. As a result, the local government can be defined as a kind of border between the structure of the state and society, linking them with each other by means of an ordered system of public administration. This can be regarded as a kind of continuation of the state, located in an intermediate position between the state and civil society.

Summarizing the above, it can be said that the local government is a fundamental level of public authority closest to its source - the people. The degree of its independence and self-sufficiency determines the nature of the stability of the entire public power system as a whole. At the same time the local government plays an important role in the system of checks and balances, not allowing to concentrate the powers at the regional, state level and prejudice, as a result, the degree of stability of the state system of Ukraine. The priority for the public authorities should be a question of creating a system of effective interaction between the population, local and state authorities, which will eventually contribute to the improvement of life, overcoming the alienation of people from power, as well as instilling the skills of public control over the activities of public authorities.

BIBLIOGRAPHY:

1. Искужина Г. Р., Аминов И. Р. Местное самоуправление как институт публичного управления в Российской Федерации // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2014. – Т. 26. – С. 231–235 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://e-koncept.ru/2014/64347.htm>
2. Вільгушинський М. Й. Категорія «публічна влада» у сучасній інтерпретації: нотатки до наукової дискусії / М. Й. Вільгушинський //

Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 312013. – № 3. – С.8-13. – [Електронний ресурс] / – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2013_3_4

Фоменко О. П.

АКТУАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ТА ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Розвиток та інсталяція механізму публічно-приватного партнерства (далі – ППП) в економічні процеси сьогодні розглядається як одна із основних умов успішного соціально-економічного розвитку країни. За рахунок об'єднання активів держави та органів місцевого самоврядування з інвестиційним, управлінським потенціалом приватних підприємств з'являється можливість вирішення соціально важливих завдань територіальних громад. З часу ухвалення Закону про ППП ситуація щодо цього механізму суттєво не змінилася на краще [2]. За минулі шість років не лише не були вирішеними, але й загострилися проблеми публічного управління в таких сферах, як захист прав власності інвесторів, розв'язання господарських спорів, ліцензування та отримання дозволів, землевідведення, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у розвиток інфраструктури національної економіки і надання суспільних послуг на засадах ППП. Так, зокрема, за повідомленням Міністерства юстиції 2015 року в Україні було зафіксовано приблизно три тисячі “рейдерських” захоплень, що відбулися в різних містах України. Це якраз є свідченням слабкості державних інститутів, що позначається негативно на застосуванні ППП як механізму соціально-економічного розвитку на місцевому та регіональному рівнях.

Держава, для активізації застосування механізму ППП на регіональному та місцевому рівнях має забезпечити місцеві державні

адміністрації та органи місцевого самоврядування більш розвинуеною законодавчою основою та відповідним методичним інструментарієм. Відповідно до документів, розроблених Мінекономрозвитку та затверджених Кабінетом Міністрів України, орган управління, ініціювавши питання про ППП, має провести аналіз ефективності ППП, здійснити оцінку можливих ризиків та сформулювати модель управління ними. План пріоритетних дій Уряду на 2016 рік, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 травня 2016 р. №418-р., підтверджує, що такий аналіз проведено. У цьому документі зафіксовано потребу створення сприятливих умов для розвитку бізнесу.

Зміст зазначених документів вимагає наявності в центральних органах виконавчої влади, міських, сільських, селищних радах штату фінансових аналітиків, маркетологів, ризик-менеджерів, екологічних аудиторів високого рівня. Відсутність таких фахівців говорить про низькі стартові позиції центральних і територіальних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо застосування механізму ППП. Зрозуміло, що активізація цього процесу є неможливою без висококваліфікованої підготовки партнерських проектів, проведення складних переговорів з інвесторами, управління контрактами і аналізу ризиків. Потребує вирішення також проблема вироблення процедур нового типу державної та громадської експертизи, іншого інструментарію для ухвалення правильних рішень [1]. Ці та інші питання мають бути вирішені для усунення невизначеності щодо сприйняття ризику для потенційних приватних учасників. Разом із процесом поступової децентралізації перед публічною владою актуалізуватимуться проблеми, пов'язані із зоною ризику. Органи місцевого самоврядування очікуватимуть методичної допомоги з боку уряду.

Серед методичного інструментарію, що знижують ризики ППП, окремо слід виокремити Типову угоду ППП, яка була б затверджена Кабінетом Міністрів України. Типова угода може визначити межі договірної свободи сторін ППП, передбачити ступінь відкритості інформації про угоду щодо ППП, задати правила захисту економічної конкуренції та окремі параметри соціальної спрямованості проекту.

Таким чином, одним із пріоритетних напрямків діяльності держави, територіальних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування є підготовка фахівців з упровадження та реалізації проектів ППП. Цей напрямок набуватиме більшого значення разом із поглибленням процесу децентралізації влади в Україні.

Перспективним підходом до вирішення цих питань є зарубіжний досвід, який, зокрема, можна реалізувати за результатами виконання консультаційної програми ЄС EU4Business в межах проекту FORBIZ (2016 р.). В Україні потрібно на інституціональному рівні впроваджувати консультаційні структури на кшталт Інституту публічно-приватного партнерства, який діє у Вашингтоні. Ця структура взаємодіє з урядами, корпораціями, фінансових організаціями, допомагає клієнтам будувати свій інституціональний потенціал, здійснює проекти ППП на світовому ринку інфраструктури. Серед інших завдань слід виокремити підготовку спеціалізованих програм з фінансів, політики, регулювання і управління інфраструктурою в галузях енергетики, транспорту, води і секторах телекомунікацій, що охоплюють усі аспекти публічно-приватного партнерства [див. http://www.ip3.org/ip3_site/index.php/about-us).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Карий О. І. Проекти державно-приватного партнерства: ключові проблеми практичної реалізації / О. І. Карий, К. В. Процак, А. О. Мавріна // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський

нац. ек. ун-тет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Вид.-поліграф. центр Тернопільського нац. ек. ун-ту “Економічна думка”, 2015. – Том 20. – С. 35–44.

2. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01 липня 2010 року №2404-VI. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради. – 2010. – № 40. – С. 542.

Шульга М. О.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Одним з основних засобів підвищення ефективності діяльності харчових підприємств є організаційно-економічний механізм управління, що забезпечує дієвий вплив на чинники виробництва, стан яких зумовлює результат діяльності підприємства. Механізм управління конкурентоспроможністю підприємств містить у собі такі компоненти, як: методи, принципи і завдання управління, форми та інструменти управління, організаційну структуру управління підприємством та його персонал, інформацію та засоби її оброблення [1, с. 153]. Організаційний механізм управління конкурентоспроможністю підприємств являє собою систему взаємопов'язаних організаційних дій, що забезпечують досягнення поставлених цілей розвитку підприємства. Економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємства, у свою чергу, – це система взаємозалежних та взаємопов'язаних економічних дій, що реалізуються за допомогою методів, спрямованих на досягнення поставлених цілей розвитку виробництва [2, с. 212]. Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємств харчової промисловості можна визначити як сукупність організаційних та

економічних методів, що впливають на систему управління виробництва з метою отримання конкурентних переваг, забезпечення ефективного функціонування та розвитку.

Ефективність функціонування організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємств харчової промисловості в сучасних умовах вимагає кардинального вдосконалення його основних компонентів. Уважаємо, що запропоновані шляхи вдосконалення основних компонентів організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю харчових підприємств допоможе здійснювати ефективне управління виробництвом, адаптоване до ринкових умов сучасності:

- вибір цілей та конкурентних стратегій розвитку харчового підприємства: заходи для підвищення динамічності та сприйнятливості внутрішньовиробничого механізму до змін у ринковому середовищі;

- комплексний підхід до планування виробництва: розроблення програм виробництва, формування перспективних планів зниження собівартості продукції, активне використання сучасних методів бізнес-планування, що сприяють вирішенню проблем конкурентоспроможності харчового підприємства та забезпечення його безбиткової та ефективної діяльності;

- удосконалення системи управління кадрами та трудової мотивації: перепідготовка кадрів, удосконалення механізму трудової мотивації, забезпечення соціальної захищеності робітників;

- запровадження досконалої системи управління якістю і конкурентоспроможністю продукції: експортна орієнтація на ринок, розроблення комплексної системи управління якістю продукції, забезпечення тривалості життєвого циклу продукту;

- удосконалення облікової політики через реструктуризацію облікової служби, що б ґрунтувалася на впровадженні в практику роботи облікового апарату сучасних методичних положень системи обліку на харчових підприємствах;

- зміцнення маркетингової служби: удосконалення методів маркетингових досліджень, розроблення нормативів конкурентоспроможності продукції, формування та реалізація організаційно-економічних заходів підвищення конкурентоспроможності, формування управління харчовим підприємством на основі прогнозування, здійснення ефективної рекламної діяльності підприємств;

- удосконалення інформаційного забезпечення: створення інтегрованої системи планування, розроблення єдиної інформаційної моделі бухгалтерського, управлінського і податкового обліку, запровадження передових інформаційних технологій;

- технологічне переозброєння і модернізація виробництва: розробити комплексний план поетапного технологічного переозброєння підприємств, активного залучення інвестування з метою вирішення цього завдання;

- ефективне використання виробничих ресурсів та скорочення витрат виробництва: зниження собівартості продукції та витрат виробничих засобів, запровадження системи планування і нормування, системи управління якістю продукції.

Реорганізація основних компонентів організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю харчових підприємств дозволить перебудувати всю систему виробництва, задіяти його внутрішні ресурси, створити постійне прагнення до підвищення конкурентоспроможності продукції, підвищити конкурентоспроможність харчових підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання управління: монографія / Л.І. Піддубна// – Харків. – ВД «ІНЖЕК» 2007. – 368 с.
2. Плугина Ю.А. Організаційно-економічний механізм управління розвитком підприємств залізничного транспорту /Ю.А. Плугина // Вісник економіки транспорту та промисловості. – 2011. – № 33. – С. 211-220.
3. Шевельова С.О. Конкурентоспроможність молочного підкомплексу: [монографія] /С.О. Шевельова// – Тернопіль: ТВПК «Збруч», 2001. – 404 с.

РЕКОМЕНДАЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Обговоривши наявний стан у сфері державної політики щодо місцевого самоврядування, функціонування органів місцевого самоврядування, а також сучасні механізми реформування представницьких органів влади, учасники конференції дійшли таких висновків:

1. Національному агентству України з питань державної служби розглянути можливість обов'язковості запровадження до програм підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад (професійні програми, тематичні семінари, тренінги тощо) тематики лідерства (видання відповідного розпорядчого документа та направлення його у відповідні органи публічної влади).

2. Інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України з метою підвищення кваліфікації керівних кадрів:

- розробити навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Лідерство в місцевому самоврядуванні» та запровадити її в навчальний процес;

- розробити та запровадити в навчальний процес низку короткострокових семінарів з проблематики організації і здійснення управлінського лідерства в місцевому самоврядуванні.

3. Центрам ППК передбачити у планах-графіках підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад з управлінського лідерства, взявши за основу розроблені ППККК Національної академії навчально-методичні матеріали.

4. Обласним радам (спільно з вищими навчальними закладами певного регіону) на основі розроблених ППККК Національної академії навчально-методичних матеріалів:

- розробити й затвердити цільові обласні програми лідерства в місцевому самоврядуванні;
- передбачити потребу підвищення кваліфікації новообраних посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад з дисципліни «Лідерство в місцевому самоврядуванні».

5. Поширити навчальну програму «Лідерство в місцевому самоврядуванні» на систему підготовки, підвищення кваліфікації управлінських кадрів місцевого самоврядування.

Упроваджувати, паралельно з традиційними, інноваційні форми й методи аудиторної роботи (тренінги, ділові ігри, дискусії, круглі столи тощо) для активізації лідерського потенціалу посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.

Для того, щоб діяльність органів влади на регіональному рівні була успішною, потрібно:

- 1) щоб місцева влада була патріотичною, національно свідомою і некорумпованою;
- 2) щоб місцеві чиновники поширювали комунікації українською мовою, а молодь виховували в національному дусі та об'єднували її навколо державних цінностей і символів;
- 3) щоб місцева влада будувала житло для своїх громадян, забезпечувала їх якісною освітою, розвивала економіку, медицину, підприємницьку діяльність і сільське господарство;
- 4) щоб високопосадовці й політики обговорювали всі нагальні проблеми з громадськістю, радилися з науковцями, тобто місцевою елітою, а рішення ухвалювали спільно;
- 5) щоб політики і влада консолідували місцеву спільноту не на основі регіональної (російської) культури й мови, яка ухвалена місцевою чи обласною радами на основі Закону «Про засади державної мовної

політики», який розколов українську спільноту, а на основі української мови як єдиної державної.

Важливість формування управлінських якостей менеджера в місцевому самоврядуванні:

1. Об'єктами професійної діяльності менеджера в місцевому самоврядуванні є процеси економічного, політичного, організаційного та соціального життя суспільства, проблеми функціонування та розвитку держави, її регіональних і місцевих органів, проблеми взаємодії людини та суспільства, у зв'язку з цим державна політика щодо місцевого самоврядування має будуватися з урахуванням важливої ролі та впливу посадових осіб місцевого самоврядування на процес реалізації державної політики.

2. Професійно важливі якості менеджера в місцевому самоврядуванні ґрунтуються на прагненні до розвитку та постійного навчання. Це ставить перед системою підвищення кваліфікації завдання реалізувати основні положення Меморандуму про неперервну освіту 2000 р., де основним підходом є навчання впродовж усього життя – постійність процесу навчання та різноманітність форм навчання

ПЕРЕЛІК АВТОРІВ

Артеменко Андрій Григорович – аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, магістр державного управління.

Башинський Ігор Анатолійович – головний бухгалтер Херсонського державного університету, аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету.

Беган Микита Павлович – студент магістратури спеціальності 8.15010009 «Місьцеве самоврядування» Херсонського національного технічного університету.

Белец Жанна Аркадіївна – головний бухгалтер Мистецького Арсеналу (м. Київ), аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, магістр з державної служби.

Биков Роман Юрійович – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління.

Білей Михайло Васильович – аспірант Інституту законодавства Верховної Ради України.

Білорусов Сергій Георгійович – директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, кандидат технічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України.

Бондарева Ліна Володимирівна – заступник директора Департаменту охорони здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського

національного технічного університету (за сумісництвом), кандидат наук з державного управління.

Бранецька Марина Сергіївна – доцент кафедри іноземних мов Херсонського національного технічного університету, кандидат педагогічних наук.

Ватуля Юрій Олександрович – доцент кафедри філософії, політології та українознавства Херсонського національного технічного університету, кандидат історичних наук, доцент, дійсний член (академік) Української академії економічної кібернетики.

Демченко Володимир Миколайович – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат філологічних наук, доцент.

Дзвінчук Дмитро Іванович – директор Інституту гуманітарної підготовки та державного управління Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України.

Драгомирецька Наталія Михайлівна – професор кафедри філософських та соціально-політичних наук Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, доктор наук з державного управління, професор.

Дурман Микола Олександрович – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат технічних наук, доцент.

Дурман Олена Леонідівна – старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, магістр державного управління за спеціальністю «Електронне урядування».

Євтушенко Олександр Никифорович – завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету ім. Петра Могили, доктор політичних наук, професор.

Задорожний Сергій Анатолійович – здобувач кафедри державної політики та суспільного розвитку Національної академії державного управління при Президентіві України.

Казюк Яніна Мирославівна – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, доцент.

Ковальська Наталя Михайлівна – доцент кафедри технологічної освіти та побутового обслуговування Херсонського державного університету, кандидат педагогічних наук, доцент.

Ковнір Олена Іванівна – викладач англійської мови Херсонського морехідного училища рибної промисловості Керченського державного морського технологічного університету, старший викладач кафедри іноземних мов Херсонського національного технічного університету (за сумісництвом), кандидат педагогічних наук.

Кожевніков Іван Олегович – аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету.

Коробко Гнат Георгійович – депутат Миколаївської міської ради VI скликання, засновник консалтингової компанії «К&К».

Кравченко Тетяна Анатоліївна – професор кафедри державного управління та земельного кадастру Запорізького класичного приватного університету, доктор наук з державного управління, професор.

Кушнірова Галина Петрівна – старший викладач кафедри державного управління та управління освітою Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат наук з державного управління.

Лопушинська Ірина Володимирівна – головний спеціаліст Державного архіву Херсонської області, аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, магістр з державної служби.

Лопушинський Іван Петрович – завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, дійсний член (академік) Української академії акмеології, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України, член виконавчого комітету Херсонської міської ради.

Мазак Андрій Вальдемарович – доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, кандидат наук з державного управління, доцент.

Марієнчук Світлана Петрівна – перший заступник начальника Херсонської об'єднаної державної податкової інспекції, слухач магістратури Херсонського національного технічного університету за спеціальністю 074 «Публічне управління та адміністрування».

Молодцов Олександр Володимирович – професор кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти та газу, доктор наук з державного управління, доцент.

Набока Святослав Ігорович – студент магістратури спеціальності 8.15010011 «Електронне урядування», аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету.

Оленковська Лариса Павлівна – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління, доцент, виконавчий директор Херсонського регіонального відділення Асоціації міст України.

Олефіренко Сергій Володимирович – начальник Херсонської об'єднаної державної податкової інспекції, слухач магістратури Херсонського

національного технічного університету за спеціальністю 074 «Публічне управління та адміністрування».

Оліфіренко Лілія Дмитрівна – професор кафедри менеджменту та державної служби Чернігівського національного технологічного університету, доктор наук з державного управління, доцент.

Пасенко Наталія Костянтинівна – начальник відділу інформаційних технологій апарату Херсонської обласної державної адміністрації.

Пашко Людмила Андріївна – професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентіві України, доктор наук з державного управління, професор.

Піралієв Елчин Валех-огли – головний державний інспектор Херсонської об'єднаної державної податкової інспекції, слухач магістратури Херсонського національного технічного університету за спеціальністю 074 «Публічне управління та адміністрування».

Плющ Руслан Миколайович – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, дійсний член (академік) Міжнародної кадрової академії, доктор наук з державного управління, кандидат технічних наук, доктор філософії в галузі права, доцент.

Половцев Олег Валентинович – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, професор.

Полюлях Руслан Анатолійович – головний лікар санаторію МЧС «Одеса», аспірант кафедри філософських та соціально-політичних наук Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України.

Попова Ірина Миколаївна – начальник відділу освіти Генічеської районної державної адміністрації, доцент кафедри державного управління і

місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету (за сумісництвом), кандидат наук з державного управління.

Попович Наталя Григорівна – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, доцент.

Прокопенко Леонід Львович – завідувач кафедри права та європейської інтеграції Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України, доктор наук з державного управління, професор.

Проніна Оксана Володимирівна – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління, доцент.

Романовський Олександр Олексійович – доцент кафедри філософії, політології та українознавства Херсонського національного технічного університету, кандидат філософських наук, доцент.

Савойська Світлана Василівна – доцент кафедри політичних наук Київського національного університету будівництва і архітектури, доктор політичних наук.

Скиба Наталія Григорівна – старший викладач кафедри філософії, політології та українознавства Херсонського національного технічного університету.

Топалова Ельзара Халілівна – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, координатор магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», кандидат наук з державного управління, доцент.

Тохтарова Ільміра Меметівна – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління, доцент.

Тоцька Наталія Леонідівна – доцент кафедри філософії, політології та українознавства Херсонського національного технічного університету, кандидат педагогічних наук, доцент.

Філіппова Валерія Володимирівна – студентка кафедри військової підготовки Одеського державного екологічного університету.

Філіппова Вікторія Дмитрівна – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат економічних наук, доцент.

Фоменко Олена Петрівна – аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Шульга Марина Олександрівна – доцент кафедри менеджменту та маркетингу Херсонського національного технічного університету, кандидат економічних наук.

Юхоу Ольга Анатоліївна – старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету.

Наукове видання

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник матеріалів 7-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції

Відповідальний редактор:

Лопушинський І. П., завідувач кафедри
державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету,
доктор наук з державного управління, професор,
заслужений працівник освіти України

Редагування та комп'ютерна верстка:

Демченко В. М., доцент кафедри державного управління і місцевого
самоврядування Херсонського національного технічного університету,
кандидат філологічних наук, доцент;

Дурман О.Л., старший викладач кафедри державного управління
і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного
університету, магістр державного управління

Здано до набору 04.11.2016. Підписано до друку 07.11.2016.

Формат А5. Папір для КМА. Гарнітура Таймс.

Ум. друк. арк. ____ . Тираж 100 прим. Вид. № ____.
